

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANSKE BYER OG DERES MÆND

XXI

MIDDELFART BY

DANSKE BYER OG DERES MÆND

REDAKTØR: ANDR. K. JENSEN

XXI

MIDDELFART BY

UNDER MEDVIRKNING

AF

NIELS EHRENREICH

1917 - DANSKE BYER OG DERES MÆND - 1917

BROBJERGHUS - AARIUS

Algade.

MIDDELFART'S SAGA

Der har rimeligvis altid været smukt, hvor Middelfart ligger; men vore Forfædre, som vel ikke havde særlig udpræget Skønhedssans, har dog snarere lagt Mærke til, at her var en god Fiskerplads, sikkert ogsaa en god Jagt, og af den Grund anlagt Byen, hvor den nu ligger.

Oprindelig synes Stedet at have været et Fiskerleje, men den bekvemme Overfart til Jylland har altid været, og er endnu af stor Betydning for Byen.

I selve Navnet antydes dette. Man finder det første

Gang omtalt i Valdemar den 2.s Jordebog som „Mæthælfar“ eller „Melfaare“, nemlig det mellemste Overfartssted mellem Strib og Fønsøre.

Paa Valdemar Sejrs Tid laa Kongsgaarden „Gormsborg“ her. Byprivilegium fik Byen 1496 under Kong Hans. Siden da har den vokset sig frem gennem Tiden, omend ofte hærget af Krig og Ødelæggelse, Brand og Farsot.

Kongemorderne satte Ild paa Byen 1287. 1359 var den Skuepladsen for et historisk Mord. Niels Bugge fra Hald og to andre Adelsmænd, Ove Stigsøn, en Sønnesøn af Marsk Stig og Peder Andersen til Margaard blev, medens de opholdt sig Byen, overfaldet af tre Fiskere, som dræbte dem med Forke. Mistanken faldt dog paa Kongen.

Man fortæller, at der paa Gerningsstedet skød nogle røde Skræpper frem, som det var umuligt at udrydde. Siden betragtedes de som overnaturlige Vidner til Morddaaden.

Og i lang Tid maatte Vestergade bøde for de tre Fiskeres Ugerning. Der blev nemlig lagt en Skat „Buggespenge“ paa Beboerne af de Huse hvor Fiskerne boede, og disse Blodpenge holdt sig lige til 1874, da man endelig fandt det paa Tide at ophæve dem. Saa maa Straffen vist ogsaa have været udsonet. Et Navn som Buggesgade minder endnu om det romantiske Drab.

Under Svenskekrigen 1659 led Byen en ilde Medfart og ligeledes under Grevens Fejde.

Saa kom i 1746 og 1791 store Ildebrande og smitsomme Sygdomme og tog deres Del, og Byen var i Tilbagegang i det 18. Aarhundrede.

1848 blev den, skønt en aaben By, bombarderet af Preuserne, men herefter var dens Trængselstid forbi, og der sporedes atter en glædelig Fremgang.

Og for Byens Blomstring hjalp det, at dens smukke Beliggenhed blev opdaget af Turisternes Strøm og Bade-gæsternes muntre Skare. Rundt omkring skød Bade-etablisserne frem, ved Strib, ved Baaning, paa Fænø og Snoghøj, og som Centrum og Udgangsbasis troner Middelfart mellem dem alle.

Mange Fremmede henter her uforglemmelige Minder, modtager Skønhedsindtryk, der sent vil svinde, og de Digtere der har sunget om Lillebælts dybe Strømme med de stejle, skovklædte Brinker, er blevet til en stor Skare, deres Tanker en Mindernes Evighedskrans om den gamle By.

MIDDELFART

Man kan vist rolig sige, at den første Følelse, man faar, naar man som Besøgende kommer med Toget, er — Ærgrelse, nemlig paa Grund af den ualmindelig lange Vej fra Banegaarden ind til Byen. Med lige saa god Samvittighed tør man sige, at langt bedre og smukkere Indtryk faar man, hvis man kommer sejlene til Byen. Idyllisk ligger den med sin røde, takkede Kirke, i Bæltets Runding, Kongebroskoven danner en værdig Baggrund til det skønne Panorama og smukt løfter Haver og Villaer sig terrasseformet, indtil de smelter sammen med Gader og Huse.

Naa, men Banen kommer vi jo nu ikke udenom. Selvfølgelig har den for Middelfart den samme store Betydning som for Landets øvrige Byer. Det har dog altid været en stor Skuffelse, at den fynske Bane ikke, som det først var Mening, fik sit Endepunkt i Middelfart. Nu blev det Strib, der fik Chancerne. Men alligevel har Middelfart stor Fordel af at ligge ved Hovedruten, det siger sig selv. Der er god Forbindelse til Odense og dermed til Hovedstaden. Siden Nordfynske Jernbane kom, tillige Forbindelse med Bogense og over Brændrup til Odense.

For at bøde lidt paa den lange Vej til Banegaarden er der anlagt en Trækbane ind til Byen og Havnen,

Middelfart Kirke.

men den kommer selvfølgelig kun Godstrafiken til Gode.
Hvad om man havde en lille elektrisk Vogn til at løbe
med Passagerer paa samme Spor?

Naa, det vilde vel være at foregribe Begivenhederne

alt for stærkt. Middelfart er en gammel By med et gammelt, hyggeligt Præg. Selvom der findes flere store, nye Bygninger, er det dog de gamle Huse, ofte Bindingsværksbygninger, der giver den sit Særpræg. Paa Vejen fra Stationen vil man straks lægge Mærke til Højskolehjemmet. Det gamle, røde, toetages Bindingsværkshus er helt Typen paa Middelalderens Boliger i Byerne.

Længere oppe ligger Claus Madsens Fattighus fra det 17. Aarhundrede, opbygget af Agent Iversen. Nu er det næsten faldefærdigt desværre. Men Byens Stolthed er Henner Frisers Hus, helt fra Aar 1600. Det gamle Mindesmærke vender Gavlen til Gaden, lidt indeklemt ligger det mellem de øvrige Huse, men dog saadan, at enhver Forbipasserende vil bemærke det og uvilkaarligt føres tilbage til den romantiske, svundne Tid. Den gamle Sct. Nicolai Kirke troner værdig overfor i sin gotiske Stenmasse. Om Aftenen, naar Maanen rejser sin Segl over Spiret, og Bæltets mørke Flade glitrer i Straalerne, da er der en ejendommelig Stemning over Byen, saa forstaar man, den har kunnet være Skuepladsen for flere af Ingemanns dystre Romaner.

— — —

Den Tid er vel forbi, da Marsvinjægerne under Raab og Skrig skræmmede Marsvinene sammen og gjorde en værdifuld Fangst, og det hænder vel næppe mere, at man, som for et halvt Hundrede Aar tilbage, fanger en veritabel Hval i Bæltet, endog et rigtigt Kæmpebæst, der blev Anledningen til de uforgængelige Strofer „Tingeling for Hvalen“, en Sang, der tog Landet med Storm. Men den Dag i Dag spiller Fiskeriet en stor Rolle, selvom det ikke skaber flere „Tingelinger“.

Byens Vaaben siger, at ogsaa Skibsfarten har sin

store Betydning, og nævner man saa desuden Handel og Industri, har man vist alle Byens vigtigste Erhverv.

Det er ikke nedsættende at sige om Byen, at den helt igennem er en stille By, ret et Rekreationshjem for trætte Nerver, som den ligger, fornemt tilbagetrukket fra Jernbanens Larm. Kabelfabrikens monotone Snurren vænner man sig hurtigt til, alt andet gaar jævnt og i „Middelfart“. Det vækker aldeles ikke Opsigt at se en og anden Borger paa Torvet, dampende af sin lange Pibe, det er netop Billedet paa den jævne, borgerlige Hygge, der hersker.

Man maa dog ikke tro, at Byen herfor skulde være bagefter. Nej, de besindige Borgere har taget Initiativet til Anskaffelse af alle de Bekvemmeligheder, som nu engang er nødvendig for en By.

Den gamle Metode at skaffe sig Drikkevand paa, ved Husbrønde og Pumpe, anbragt forskellige Steder paa Byens Gader, blev afløst for ca. 15 Aar siden, da man opdagede, at der ved Skærbæk fandtes udmærkede, vandførende Jordlag. Her, eller rettere i Staurbyskoven, blev Vandværket bygget, som nu forsyner Byen rigeligt med Drikkevand.

Og Gas er der ogsaa sørget for, saa Kedlen hurtigt kan snurre. Der er bygget et smukt og tidssvarende Elektricitetsværk, det vil sige, ikke beregnet paa Olie-mangel. For Øjeblikket ser det ikke lyst ud i Middelfart, der er nemlig kun det Lys, Solen lader skinne, naar Mørket kommer, maa man pænt gaa til Ro, Lys faar man ihvertfald ikke. For Tiden installeres der Damp-anlæg, og naar det er færdigt, gaar det vel igen, og Udsigterne og „Pæren“ klarer atter op.

Men anden Oplysning skorter det ikke paa. Der er i

Aar bevilget over 63.000 til Skolevæsenet. Vi har en stor flot Skole, bygget 1896, som er baade Kommune-Borger- og Realskole. Desuden findes der en teknisk Skole.

Det gamle Sygehus kunde ikke blive ved at skaffe Plads, hvorfor man for et Par Aar siden tog fat paa Opførelsen af et nyt, stort og smukt Sygehus, der nu

Middelfart Sindsygeanstalt. Hovedbygningen.

staar færdigt. Anlægssummen var ca. 150.000 Kr., heraf skal Byen betale $\frac{2}{5}$, Amtet de $\frac{3}{5}$.

Et lille Stykke udenfor Byen ligger Sindsygeanstalten, en af de største herhjemme. Den udfylder et meget stort Areal (40 Tdr. Land), omgivet af et tæt Læbælte, Der er Plads til 700 Patienter, 350 mandlige og lige saa mange kvindelige. Den ligger næsten som en hel lille

By for sig selv, som et af Middelalderens Klostre, der har paataget sig den store Barmhjærtighedsgerning.

Den stille, harmoniske Natur, som her nedsænker sin Fred, maa være den rette Plads for et stakkels forvildet Sind.

For et Par Aar siden byggede Industriforeningen et Alderdomshjem udefter Teglgaard. Her er der ogsaa paa anden Maade sørget for de Gamle, der har et hyggeligt Hjem i den smukke hvide, stilfulde Bygning, „Sixtus“. Den blev bygget 1911 af Hofjægermesterinde Bruun, som dengang opholdt sig paa Sindsygehospitalet. Grunden havde seks Kanter, hvorfor hun gav Hjemmet Navnet Sixtus. Hofjægermesterinden skænkede ca. 20.000 Kr. til Stiftelsen. Resten — Bygningen staar i 60.000 Kr. — blev indsamlet ved frivillige Gaver gennem den danske Pigeskole. Oprindeligt havde kun ældre Lærerinder Adgang til Hjemmet, men efterhaanden har man ogsaa gjort Plads for andre Gamle.

Da Nordvestbanen kom i 1911, maatte Byen give Tilskud til den, men ved den nye Bane opnaaedes der jo ogsaa god Forbindelse med Bogense og Oplandet Nord og Vest paa. Byen drager ellers Fordel af alle Statens fire Etater; med Hensyn til Telefonforbindelse staar den under Fyns Telefonselskab.

I Byens Industriliv er Kabel- og Traadfabriken den dominerende. Herfra udgaar mangan Ledning, mangt et Baand, som knytter fjerne Lande sammen og bliver Vejen for den elektriske Strøm, til Kraft og Lys, til Meddelelse og Budskab fra Land til Land.

Desuden bliver der Plads til et stort Jernstøberi, Farverier, Brænderier samt andre Virksomheder.

Byens Centralpunkt er Havnen. Den er anlagt 1834—36

og senere uddybet, saa den nu har en anselig Dybde. Større Skibe ligger til ved den udvendige Stenkaj eller ved Molen; indenfor Molen søger de mindre Skibe Læ, og her er tillige Færgelejet for Snoghøj-Færgen. Middelfart Dampskibsselskab har stadig holdt Færgeforbindelse med Motorfærge til Snoghøj i Gang flere Gange daglig.

Middelfart Havn.

Man holdt standhaftig ud til den sidste Draabe Olie var forbrugt, det skete for kort Tid siden, saa maatte Færgen gaa i Hi, og Sejlskibene kom atter med deres blafrende Sejl paa Fart til Jylland. Det er slet ikke smaa Summer, der tjenes en Sommersøndag, naar mange Turister plus Cykler skal færges over fra den ene Landsdel til den anden. Fra Havnen er der ogsaa Sejlads til

Fænø, Strib og Fredericia, til Kolding og Assens og med „det forenede“ til København, det vil sige altsammen under normale Forhold, nu har Krigen selvfølgelig forrykket en Del.

Skibenes Havneafgifter har for det forløbne Aar været 24.400 Kr.

Havnens Aktiver udviser en Fremgang i Aarets Løb fra 429.608 Kr. til 433.078 Kr. Udgifterne har været 14.549 Kr.

Som Helhed kan det ikke siges, at Middelfart er haardt hjemsogt af Udgifter. Skatteprocenten holder sig omkring 8. Der er saaledes foreløbig ingen Grund til at rømme Byen paa Grund af Skatteplage, og Indbyggerantallet tyder da heller ikke herpaa, idet det stadig stiger og nu er stærkt op imod 7000. Der er ogsaa al mulig Grund til at være tilfreds med Forholdene, der er gode Landeveje, ganske vist hist og her lidt toppede Brosten i Gaderne, men ogsaa mange smukke fortrinlige Spadserestier, og flere bliver anlagt.

Kloaksystemet er udmærket, der er jo overalt let Adgang til Udløb.

At Krigen nu har gjort, at meget maa indskrænkes og meget undværes er jo en Skæbne, som Middelfart maa dele med alle andre Byer.

Paa Forlystelser kan man ikke sige, Byen er rig. Vi savner i høj Grad en Skovpavillon til de lyse Sommeraftener, nu maa vi nøjes med Koncerterne ved Havnen. Er Orkestret ikke altid helt tilfredsstillende, saa bøder de vidunderlige Omgivelser herpaa. Naar Solen sender sin sidste Rødmen indover Molen, og Tonerne finder Vej udover Vandet, ja saa maa man kalde det en Nydelse baade for Sind og Sans.

Skuespillerselskaberne maa ty til Hotellernes Scener. Et særligt Teater har vi kun for den stumme Kunst, Filmen, men det er til Gengæld ogsaa saa fornemt, at det ligesom virkelig pæne Teatre ligger i Dvale om Sommeren.

Man skulde saa antage, at Sporten blev drevet særlig ivrigt, og de Middelfart Roere har da ogsaa vundet sig Berømmelse rundt omkring. Der spilles lidt Tennis, men derudover kan det ikke paastaas, at der vises Sporten nogen brændende Iver.

Der er dog en „Sport“ hvor alle gæve Borgere er med — Fugleskydningen. Fra den aarle Morgen drager man til Felts i stor Procession ud til Langedam, hvor den store Offensiv paa det ulykkelige „Fjerkræ“ begynder. Den Dag er hele Byen paa Benene, og Ro bliver der først, naar den lykkelige Konge er fulgt hjem af den ganske By, overdænget med Jubel.

Men den sundeste Idræt af alle, de lange Spadsere-ture, bliver drevet flittigt, og det er intet Under, de store dejlige Skove indbyder til det.

Hvor er der skønnest i Danmark, spørges der ofte. Det Spørgsmaal er det ganske umuligt at afgøre, hver Egn har sit Særpræg, sit tiltrækkende, saa nogen Sammenligning daarligt kan drages. Men skulde der afholdes nogen Konkurrence, var Middelfartegnen selvskrevet til at komme med som en af de første, nogen mere smilende, mere harmonisk og indbydende Natur kan næppe tænkes. Det er ligesom Skoven her er lysere, Vandet mere dybt og blaat og Himlen mere høj og hvælvet. Og i Skovene er der en hellig Stilhed, kun afbrudt af Bølgernes Skvulp mod de stejle Skrænter, hvor Træerne bøjer sig udover Vandet og spejler Løvet i det dybe uudgrundelige Blaa.

Fra selve Byen er der en vid og herlig Udsigt. Blankt og stille ligger Bæltet og aabner et henrivende Udsyn mod Strib og mod Snoghøj.

I Morgensolen faar Billedet Liv, Sejl ved Sejl tegner sin hvide Flade mod Bæltet, Maagerne kredser blændende hvide i Solskæret, Fyret ved Strib ranker sin Søjle af Taagehavet. Naar Solen staar højt, glitrer i hver Bølgekrusning, ligger Bugten med Skov og med Klit, med Strib i Baggrunden, næsten som et Fata Morgana. Snoghøj skyder sig frem paa Jyllandssiden og synes næsten at ville naa Kongebrosvoven, saa smalt er der.

Og naar Aftensolen gløder i Vest staar det altsammen i Rosenskær, indtil Skumringen afløser og nedsænker sin Fred. Lysene tændes paa Snoghøj, som en Perlerad spejles de i Vandet, fra Strib glimter Lys paa Lys, Fyret skuer udover de mørke Vover og sender sine Strejflys advarende ud, som store mørke Legemer glider Skibene forbi, det blafrer og buldrer næsten som Torden i Sejlene, naar de krydser op mod Vinden. Fra Snoghøj glimter Lyssignalerne over til Kongebrovagten, det er Kabelet der gaar over her, Kabelet, der ogsaa indeholder Ledningen Rusland England, som skal bevogtes.

Hvorhen man vender sig smiler Skønheden én i Møde. En Tur langs Stranden til Strib er rig paa Skønhedsindtryk, Klit og Krat afløser hinanden, smaa Vandløb, dog ikke større end enhver Dame med Lethed kan springe over, risler ned mod Stranden. Mange benytter sig af denne Genvej om Søndagen, naar der er de sædvanlige celebre Koncerter paa Strib, men en yndig Tur er det ogsaa at tage pr. Cykle gennem Staurbyskoven, og maaske endnu mere idyllisk er det at sejle fra Middelfart til Strib med en af Koldingselskabets smaa Dampere

og saa tage Hjem med Motorbaad efter Ballet. Ja, for der er altid en Svingom ovenpaa den nydelsesrige Kunstens Aften. Det er en yndet Tur Søndag Aften til Strib, og man er altid sikker paa ikke at vende skuffet hjem, det, der bydes paa af Koncerter er absolut Elite.

Og Søndag Eftermiddag — Ja, den kan man passende tilbringe paa Snoghøj. Ustandseligt stikker Motorbaadene det korte Stykke over Bæltet og vender hjem efter ny Last. Snoghøj er bekendt nok for sin Skønhed og sin Tiltrækning. Hver Sommersøndag er der fuldt af glade Mennesker i Sommerens lyse Dress. Men Parken er saa sandt ogsaa et Besøg værd, alene de mange sjældne Planter og Træer er en Seværdighed. Og mangan Aften sværmer Myggene — ja andre med maaske, derovre. Der er saa rart ugenert med rigtig mange Gange og smaa ensomme Bænke, og naar nu Balsalen bliver for trykkende og Luften for tung, ja saa — man forstaar det saa godt altsammen.

Som bekendt er der her et ganske fortrinligt Friluftsteater, maaske det mest ideelle herhjemme, og altid er det fine Kræfter, der besøger det. En Oehlschläger-Aften herovre, hvor Naturen helt danner Rammer, er en af de Oplevelser, man sent glemmer.

De store Musikfester er ogsaa kendte nok og samler hvert Aar et stort og begejstret Publikum. Her er der Plads for Cornelius Malmrøst.

Badeetablissementet er meget søgt, altid er der fuldt op af Gæster, og paa de store Dage er der mere end Trængsel, i Tusindvis af Mennesker og stadig strømmer flere til, pr. Bil og Cykle, med Damper og Motorbaad eller Lystjagt, det er et livligt, dansk Folkelivsbillede at være Vidne til.

Paa Fænø er der ikke som tidligere de store Aftener, men smukt er der stadig derovre, Skønheden svigter ikke. Man kan sejle direkte fra Havnen til den lille idylliske Ø og ogsaa spadsere til Fænøsund og blive færget over; Flaget til Tops, saa kommer Færgemanden og sætter over for en Tiøre. Hvem skulde vel tro, at det smalle Sund kan have en Dybde af 60 m. og dog er det Tilfældet. Tilmed er der en rivende Strøm, saa man skal være lidt kendt med Farvandet, før man begiver sig ud paa egen Haand.

Badehotellet pynter svært, Skovene strækker sig symetrisk til hver sin Side. Fra Møllen har man et fortrinligt Panorama for sig. Helt ned til Skamlingsbanken rækker Øjet og overskuer til alle Sider et vidt Felt.

Man faar Fornøjelse af en Tur langs Stranden rundt om Øen. Paa flere Steder er der en ganske udmærket Strand, noget enhver Badegæst paa Øen kender og skatter.

Der er saa stille og fredeligt herovre, Skoven gemmer en stille, inderlig Fred. Øens stiltfærdige Befolkning er ligesom præget af det, derfor kan man forstaa, det vakte Bestyrtelse, da der svirrede Rygter om, at Fænø skulde sælges, til Tyskerne endda — heldigvis viste det sig altsammen at være Opspind.

Den der besøger Middelfart maa absolut ikke forsømme at tage til det gamle Herresæde Hindsgavl og se den fortryllende Have, der forlængst har vundet sig landskendt Ry. Der er ikke længere derud, end man sagtens kan gaa. Vejen gaar gennem Skoven, der er baade en Hovedvej og smaa Skovstier for dem, der helst vil være alene.

I det hele taget er der et Væv af Gange gennem Skovene, Kongebroskoven kan gennemstrefes paa Kryds og

tværs. De fleste sætter sig vel Skovridderboligen og Kongebroen som Maal. Tidligere hed den Gremmermose Bro, men da den vedligeholdtes af Kongen, fik den det stolte Navn, Kongebroen. Herfra er det smalleste Overfartssted til Jylland. I Deligencernes Tid førtes Posten her over til Snoghøj, og Rejsende fra Jylland kunde ad

Udsigt fra Middelfart imod Kongebroen.

denne Vej fortsætte Rejsen til Hovedstaden. Kongebro-ruten var endda af dem „for honnette Folk“, saaledes betegnes den ihvertfaldt i Tidens Rejselister. Nu er dens Saga som Bindeled næsten ude.

Paa samme Maade er der blevet stille ved Teglgård. Marsvinjægernes Raab er forstummet, en gammel Fisker,

S. JANTZEN
Postmester.

K. THIDEMANN
Købmand.

TH. HOLM
Overlæge. Dr. med.

der gaar og fanger Rejer med Vaad, er nu den eneste Jæger. De smaa Lystjagter, der ligger forankrede her, vidner om, at en nyere Tid er oprundet. Sagte vugger de i Aftenluften og tegner Sejlene igen i det stille Spejl.

Naar man sidder i Skovbrynet, kan det være som et helt Maleri. Fænøs Skove forener sig med Vandet, til venstre øjner man Gamborg Fjord, Vig paa Vig skærer sig ind i Landet og danner det yndigste Broderi med Udklip og Tunger. Og til højre glider Fænøsund, indtil det for Øjet er, som Kysterne finder hinanden langt ude.

De smaa Huse og Villaer er bygget helt inde i Skoven, man kan gaa og misunde den, der har sit Hjem her, hvor Naturen har ødslet med al sin Rigdom.

Lad os ikke sørge over, at Middelfart er den lille, fredelige Kystby. Som den ligger, smilende i den fredfyldte Natur, maa den blive en *stille By*, befriet for Kulos og klaprende Maskiner.

Dens Omgivelser har gjort den til en Mindernes By, et Hjem for Poesien.

Middelfart medio August 1917.

Niels Ehrenreich.

TAL FRA MIDDELFART KOMMUNES REGNSKAB
1915—16.

Indtægt:

	extraord.	ordinær
I. Overskud fra forrige Aar .	72937,21	
II. Renter af Kommunens Kapitaler		39513,89
III. Indtægt af Ejendomme		1898,64
IV. Afgifter af faste Ejendomme		1070,74
V. Afgifter af Kendelser		4239,92
VI. Forbrug af Aktiver (Afskrivninger)	6359,—	23177,47
VII. Optagne Laan	174801,67	
VIII. Tilskud fra Staten		3056,—
IX. Koncessionsafgifter		— — —
X. Andre Indtægter		14494,49
XI. Paalignede Skatter		1636844,54
Opkr. af Statsskat		421,43
	254097,88	247759,84

Udgifter:

	extraord.	ordinær
I. Byens Bestyrelse		8316,04
II. Fattigvæsenet		18903,94
III. Tilskud til Hjælpekassen		17058,—
IV. Alderdomsunderst.		17095,76
V. Skolevæsenet		56799,50
VI. Rets- og Politivæsen		10728,46
VII. Medicinalvæsenet		4999,25
VIII. Gader og Veje		5816,33
IX. Byens Belysning		5700,—
X. Begravelsesvæsenet		120,—

XI.	Den off. Renlighed		3468,75
XII.	Brandvæsenet		1205,51
XIII.	Indkvarteringsvæsenet		776,30
XIV.	De off. Lystanlæg		— —
XV.	Renter af Gæld		48269,43
XVI.	Afdrag paa Gæld	51066,46	22425,03
XVII.	Udgifter, der afholdes af Laan	70326,80	
XVIII.	Anden Forøgelse af Aktiver	6359,—	
XIX.	" " "	19568,82	
XX.	Bidrag til forsk. Inst.		3605,—
XXI.	Andre og uforudsete Udg.		2669,66
XXII.	Overskud v. Aarets Udgang	125690,83	
	Bidrag til Kirken		888,89
		273011,87	228845,85
	<i>Driftsoverskud</i>		18913,99
		<u>273011,87</u>	<u>247759,84</u>

OVERSIGT OVER MIDDELFART KOMMUNES FORMUE OG GÆLD DEN 31. MARTS 1916.

Formue

I. <i>Kommunens Kapitaler</i>	
a	Kæmneriets Kapital . . . . . Kr. 169828,31
b	Det forrige Brandfond . . . . . " 1350,20
c	Fattigvæsenets Kapital . . . . . " 20176,88
d	Skolevæsenets " . . . . . " 30702,22
	<i>Kapitalformuen tilsammen</i> Kr. 222057,61
II. <i>Andre Kapitaler</i> Kassebeholdning . . . Kr. 6579,96	
	Restancer . . . . . " 119110,87
III.	<i>Jorder til Dyrkning og Bebyggelse</i> . . . " 64873,15

IV a. <i>Tilgodehavende</i> hos Brolægningsvæs. „	38459,78
IV b c d. <i>do.</i> Lagerbeholdninger „	23460,45

V. *Bygninger og Inventar*

1 Sprøjtehuset	3698,—
2 Kæmnerkontoret	12900,—
3 Hus paa Østergade m. Fribolig	9000,—
4 <i>do.</i> Søndergade M. Nr. 30	2000,—
5 Gasværket	255463,63
6 Elektricitetsværket	267679,12
7 Vandværket	176236,84
8 Fattigvæsenets Bygninger	24120,—
9 Skolevæsenets <i>do.</i>	192766,—
10 Raadhuset m. $\frac{1}{3}$	8600,—
11 Epedimihuset m. $\frac{1}{3}$	8600,—
12 Sygehuset m. $\frac{2}{5}$	8600,—
13 Det nye Sygehus $\frac{2}{5}$	4441,37

Formue ialt Kr. 1448646,78

Gæld

1—18 Diverse Kreditorer	1190227,63
19 Middelfart Disconto-Inst.	12442,02

Gæld 1202669,65

Formue	1448646,78
Gæld	1202669,65
Kommunen ejede pr. $\frac{1}{4}$ 1916	<u>245977,13</u>

P. M. SØRENSEN
Kæmmer.

J. P. C. JØRGENSEN
Overlærer.

A. HANSEN
Toldforvalter.

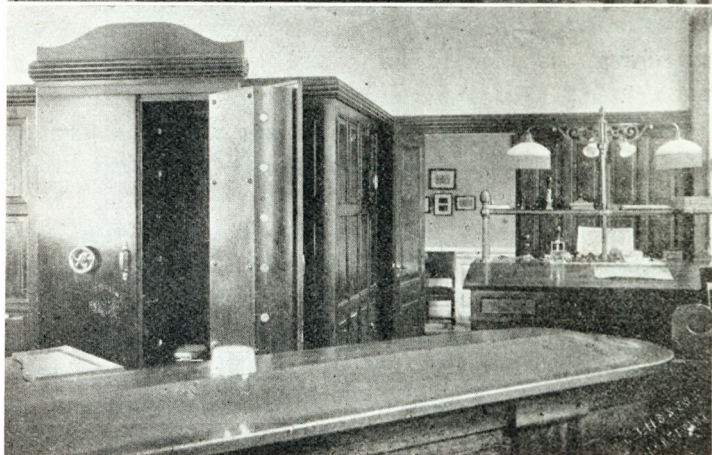
ERHVERVSLIVET

DA den fynske Bane anlagdes, blev dens Endepunkt mod Vest ikke Middelfart, saaledes som den første Bestemmelse var. Ganske vist fik Byen en Station ved Banelinien, men det Plus for Byens Vækst Endestation havde været, gik man Glip af. Trods dette er Byen i stærk Vækst og dette skyldes i første Række, at driftige Mænd har taget fat i den rigtige Ende og ført Byens Handel og Industri fremad.

Landets næstældste Bank har Sæde i Middelfart, idet Disconto-Institutet i Middelfart konstitueredes som Aktieselskab allerede i 1853 med en Kapital paa 25000 Rdl. kontant og 5000 Rdl. i Amortisations-Aktier. Ved heldige Konjunkturer i 1866 fik Banken en meget stor Fortjeneste paa Stokpapirer og Aktiekapitalen fordobledes derved, idet hver Aktie fik en Frikaktie. 1875 udvidedes Aktiekapitalen til sin nuværende Størrelse 400.000 Kr.

I Aarenes Løb har Banken voxet sig stor og stærk og raader nu over Reserver til et Beløb af over 750.000

Interiors fra Disconto-Institutet, Middellart.

Kr. Indlaan og Folio var ved sidste Regnskabsaars Afslutning voxet til 4.237.726. Udbyttet var sidste Regnskabsaar 15 ⁰/₁₀.

Banken har i de forløbne 62 Aar kun haft fem Direktører, hvoraf A. C. Hansen sen. i 44 Aar. Disconto-Institutet staar ikke alene som et af Landets ældste, men — takket være den dygtige Ledelse som et af de mest ansete, solideste og likvide Pengeinstituter.

Den gamle Købmandsgaard.

Bankens nuværende Direktør er A. C. Hansen jun., Søn af den ovennævnte Bankdirektør Hansen. A. C. Hansen junr. — der trods sit junr. er 63 Aar, lærte Købmandens Gerning i Middelfarts største Købmandsfirma, C. W. Gimbel, var derefter 6 Aar i Udlandet og kom saa tilbage til sin Fødeby, hvor han ikke alene arbejdede sit Firma, A. C. Hansen junr., betydeligt op,

mén samtidig bestred en lang Række offentlige Tillids- hverv. I første Række bør nævnes hans Arbejde for at skaffe Middelfart den Havn, der nu er den bedste og dybeste paa Fyen, og Byens bedste Aktiv. Alle der husker den Kamp, der i sin Tid stod om Havneudvidelsen, har Grund til at takke den Mand, der mere end nogen anden var Sjælen i dette Arbejde.

Firmaet *Th. Gimbel & Co.*, hvor Bankdirektør Hansen

Købmand J. Wibolts Forretning.

havde sine Læreaar, er etableret 1854. Den er senere delt i to Afdelinger, hvoraf den ene, omfattende Trælast, blev paa det gamle Firmas Hænder, og senere udvidede ved Anlæg af et Savværk. Den anden Gren af Forretningen, der omfattede Kolonial, Korn og Foderstoffer, overgik til Købmand *J. Wiboltt*, der tidligere var ansat i Firmaet. Købmand *J. Wiboltt* stammer fra en gammel Købmandsslægt i Nakskov. Den Forretning *Wiboltt* overtog var af betydeligt Omfang, men gennem et dygtigt, energisk Arbejde blev den endnu større, ja,

blev en af de største paa Fyen. Ved Havn og Bane byggedes Pakhuse, hvorfra Kundekredsen, der naaede helt over i Jylland, forsynedes med Korn og Foderstoffer. For et Par Aar siden døde Wiboltt og Forretningen ledes nu af hans mangeaarige Førstemand, Th. M. Tonbro.

Der findes i Middelfart to store industrielle Virksom-

Interiør fra Akts. I. S. Hess & Søn's Jernstøberier.

heder hvis Ry rækker langt ud over Landets Grænser.

Det ene Firma er *Akts. I. S. Hess & Søn*, hvis Oprindelse kan føres tilbage til 1846, da Firmaets Grundlægger begyndte en Virksomhed som Kleinsmed, 1852 paabegyndte I. S. Hess Støbning af Jernvarer og var herved inde paa den Vej, der skulde gøre Firmaet til

et af de største i Landet. 1872 blev Sønnen, den nylig afdøde Etatsraad P. Hess optaget i Firmaet, der 1904 omdannedes til Aktieselskab med Etatsraadens Søn, den dygtige, energiske Ingeniør H. S. Hess som adm. Direktør.

Ingeniør Hess har faaet en solid Uddannelse, og han anvendte sin Viden til at indføre de bedste, mest ar-

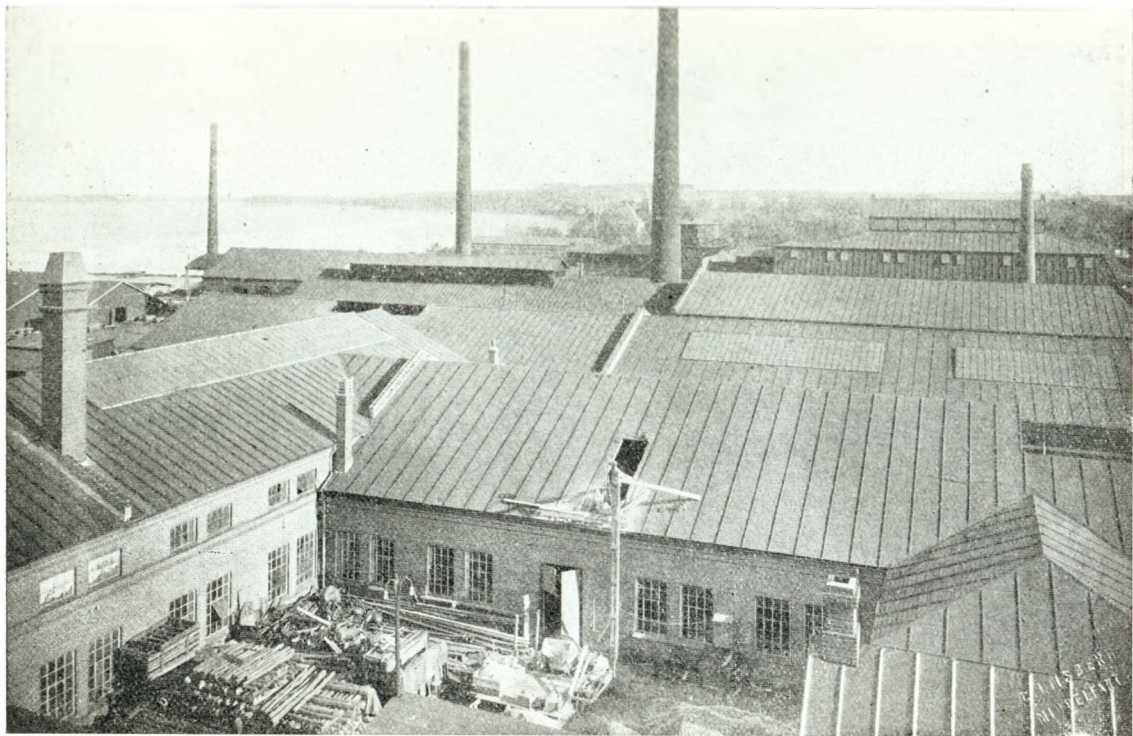

Interiør fra Akts. I. S. Hess & Søns Jernstøberier.

bejdsbesparende Maskiner i Firmaets Tjeneste og det er lykkedes at fremstille en moderne Kamin, der opfylder alle Fordringer og samtidig giver de gamle Kaminers Hygge. For denne saavel som for Firmaets andre Ovne er der naaet en stor Omsætning, saavel herhjemme som i Udlandet.

Akts. Nordiske Kabel & Traadfabriker, Middelfart.

Akts. Nordiske Kabel & Traadfabriker, Middelfart.

LAURITZ SØRENSEN
Købmand.

N. P. CHRISTENSEN
Mejeriejer.

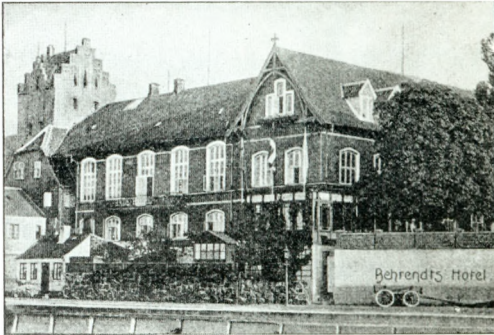
TH. OLRIK
Købmand.

Byens anden store Virksomhed er *Akts. Nordiske Kabel & Traadfabriker*, hvis mægtige Betydning for Middelfart ses alene deraf, at den i fuld Drift beskæftiger 550 Funktionærere og Arbejdere, hvilket vil sige, at over en Tolvtedel af alle Byens Indbyggere tjener deres Brød paa Kabelfabriken. Aktieselskabet stiftedes i 1898 med en Kapital paa 3 Millioner, dets Hovedsæde er i København, men de store Fabriksanlæg i Middelfart anlagdes samme Aar Selskabet stiftedes. I Middelfart tilvirkes al Slags Jern og Metaltraad, Traadstifter, Baandjern, Traadfletning, Pigtraad, Møbelfjedre, Hesteskosøm og lignende Industrifrembringelser. Fabriken i Middelfart ledes af Direktør Oscar Tuxen, der har gennemgaaet den tekniske Højskole i London. Derefter ansattes Tuxen som Overingeniør og Direktør i det store Firma, Brown Boveri & Cie, Mannheim, ligesom han stadig er i Bestyrelsen for Akts. Norsk Elektrisk og Brown Boveri, Kristiania.

— — —
— — —

Middelfart har Omgivelser, der er kendt for sin Skønhed. Foruden Forretningsrejsende kommer der derfor ogsaa en Del Turister til Byen, der næsten alle søger til det eneste virkelig gode Hotel der findes: *Behrendts Hotel*, der ganske vist er mere end 100 Aar gammel, men gennem flere Ombygninger alligevel har opnaaet at være fuldt moderne. Det har ca. 30 Værelser, Bad, Elektrisk Lys, Garage og hvad der ellers hører til et komfortabelt Hotel. Som Badehotel er det en Del søgt, og fra dets Terrasse har man ogsaa en ganske henri-

Behrendts Hotel.

vende Udsigt over Lille Bælt til Snoghøj. Hotellet ejes af O. P. Sørensen.

Der findes desuden et Afholdshotel og et godt Højskolehjem i Byen. —

Ved at spadsere gennem Middelfart gør den selvfølgelig langt fra noget storstadsmæssig Indtryk, men den virker hyggeligt og der savnes heller ikke fikse Butikker, der er vel forsynede med gode Varer.

En Handelsmand i en Købstad maa være i Stand til

Vett og Wessels Udsalg.

at kunne tilfredsstille Publikum af alle Aldre og Klasser. Dette har *Th. Olrik*, Indehaver af *Vett og Wessels Udsalg* i Middelfart, i sjælden Grad formaaet, han har haft Evnen til at skabe sig en betydelig Kundekreds, ikke blot blandt Købstadboerne, men ogsaa blandt Landbostanden i det kritiske og kræsne Middelfart-Opland. Det ligger maaske i, at *Olrik* selv er født Landbo — han er en

Præstesøn fra Kirke-Helsingø paa Sjælland. Hans Læredisk stod hos *Jørgen Kornerup* i Kalundborg, og før han i 1903 overtog *Vett og Wessels Middelfart-Udsalg*, var han ansat i „Magasin du Nord“'s Hovedforretning i København, hvor han gennemgik samtlige Afdelinger. Ved sit muntre imødekommende Væsen, sine reelle Varer, sine store, flere Gange udvidede Lokaler, sine dygtige Medarbejdere og Kulance i sin Forretningsførelse, er det lykkedes ham at skabe en Virksomhed, som er baade ham selv og hans mange Kunder til Gavn.

Et andet Middelfart-Firma, der ogsaa kan glæde sig over Popularitet blandt Landboerne saavel som blandt Byens egne Folk er *Engelsk Beklædnings-Magasin*, der startedes for faa Aar siden, og under *Lauritz Sørensens* dygtige Ledelse er oparbejdet til en solid, stabil For-

Engelsk Beklædningsmagasin

Bruun & Witts Firma meget gammelt. Det grundlagdes som Uldspinderi af J. J. Lindberg, der overdrog det til Bruun & Witt i Aaret 1907. Den sidstnævnte udtraadte i 1913 og Bruun blev herefter Eneejer af Firmaet, der foruden Uldspinderi ogsaa omfatter Farveri og kemisk Tøjrensning. Indenfor Idræften og Afholdssagen beklæder Farveriejer M. Bruun flere Tillidsposter.

Nordfyns Cyclefabrik anlagdes 1894 af Brødrene M. & Kr. Petersen, der har oparbejdet Forretningen til nu at beskæftige en halv Snes Mand. Foruden Værkstedet

retning, hvis Lokaler nu er udvidet til det tredobbelte. Magasinet er Middelfarts største Specialforretning i Herre- og Dreng-*Ekvipering*.

Til komplet *Ekvipering* hører ogsaa *Fodtøjet*. Her er *Carl Hansen Dall* en flink *Leverandør*, hvis *Forretning* har de mange Aars Erfaring, idet den er grundlagt 1887 af *Indehaverens Fader*. *Dall* overtog den i April 1916.

I sin første *Oprindelse* er

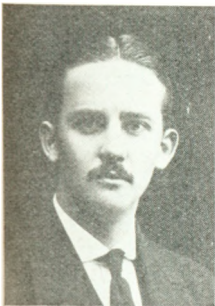
Hansen Dalls Skotøjsforretning.

Nordfyns Cyklefabrik.

og en Afdeling for elektrisk Installation, har Firmaet Udsalg af Automobiler, Cykler og Motorcykler. Den ene af Brødrene N. Petersen er Bestyrelsesmedlem i Haandværkerforeningen.

Isenkræmmer *Jens Clausen* aabnede i 1908 sin Forretning paa Torvet i Middelfart. Den omfattede Isenkram, Kurvevarer og Barnevogne og fik en saadan Vækst, at den maatte i større Lokaler. Clausen købte da en gammel Købmandsgaard paa Algade, ombyggede den til sit nye Formaal og her findes nu Forretningen i gode, praktiske Lokaler.

C. HANSEN DALL
Skotøjshandler.

C. LIISBERG
Fotograf.

JENS CLAUSEN
Isenkræmmer.

Jens Clausens Isenkramforretning.

Middelfart Mejeri.

Th. Stengaards Forretning.

ningen tillige Handel med Støbegods samt Afdelinger for Installation af elektriske Anlæg, Gas og Vand.

I Aaret 1898 grundlagde *Th. Stensgaard* sin Forretning, der nu beskæftiger 10 Mand. Foruden et dygtig ledet Maskinværksted for Reparation af Motorer for Fiskeri og Landbrug omfatter Forret-

Mejeriejer *N. P. Christensen* overtog i 1896 Mejeriet i Middelfart, som han fuldstændig ombyggede i 1902, saa det nu fremtræder som en moderne, hygiejnisk indrettet Virksomhed med eget Udsalg i Mejeribygningen. Christensen beklæder en hel Række Tillidshverv, saaledes som Bestyrelsesmedlem i Haandværkerforeningen, Vicechef i Byens Ordenkorps, Næstformand i Garder-

C. Lisbergs Atelier.

Java Magasinet.

foreningen og Kasserer i den lokale Hesteforsikringsforening.

Industriforeningens Formand, Tømrermester *J. Jørgensen* etablerede sig 1890 og beskæftiger en Snes Mand i sin Forretning, der føres under Navnet Middelfart Maskinsnedkeri og Listefabrik. Af Jørgensens mange Tillidshverv skal vi her nævne, at han er i Direktionen for Middelfart Sparekasse samt Taksationsmand i Brandkassen og Kreditforeningen.

Selvfølgelig har Middelfart et Skibsbyggeri. Det grundlagdes allerede i Halvtreserne af Baadebygger Illum og overtoges i 1914 af Skibsbygger *N. M. Jespersen*. Skibsbyggeriet, der beskæftiger 8 Mand, har særlig kastet sig over Bygning af Motorbaade og Fiskerfartøjer og fra dets Beddinger er i Aarenes Løb udgaaet 66 Fartøjer af forskellige Typer.

Byens Fotograf er *Carl Liisberg*, der er barnefødt i

F. ERIKSEN
Cigarfabrikant.

P. MADSEN
Købmand.

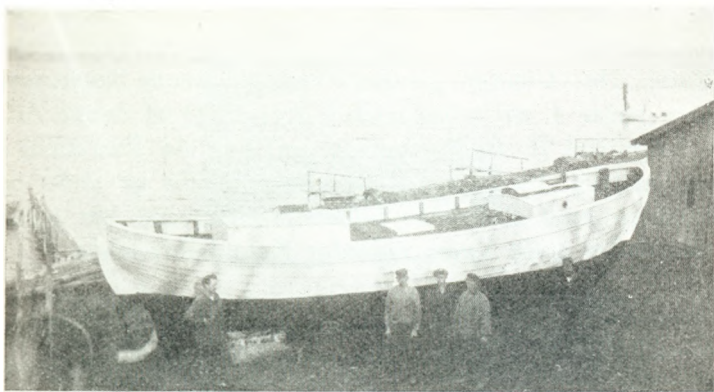

TH. M. TONBRO
Forretningsfører.

Byen. Efter en grundig Uddannelse overtog han sin Faders Forretning, der er grundlagt 1887 og er Middelfarts bedste og mest kendte Fotograf-Virksomhed. En Prøve paa Liisbergs Kunst vises i denne Bog, hvis Billeder er udgaaet fra hans Atelier.

I 1907 etablerede den unge Købmand *P. Madsen* sin Forretning, der snart vandt det købende Publikums Velvilje. Forretningen føres under Navnet Java Magasinet, og er den eneste Specialforretning i Kaffe, The og Chocolate.

Under Navnet *Middelfart Materialhandel* fører Købmand

Fra Jespersens Skibsbyggeri. En færdig Baad.

Middelfart Materialhandel.

R. B. Rasmussen junr., Købmandsbod.

J. Plaetner-Møller sin Forretning, der omfatter alt indenfor Branchen, Medicinal og Sygeplejeartikler, Vine, Kaffe, The, Cigarer, Delikatesser og lignende Sager, som man søger i en velassorteret Forretning af denne Art.

Købmand *R. B. Rasmussen jun.* har sin Forretning i en nydelig Ejendom. Rasmussens Kaffe er yndet og sammen med Bønnerne køber Husmødrene her ogsaa alle andre gode Varer indenfor Kolonialbranchen.

G. A. SCHWANER
Malermester.

TH. STENSGAARD
Maskinfabrikant

Købmand *S. Andersens* Forretning etableredes 1890. Andersen er en meget anset Mand, der bl. a. er Formand for Handelsforeningen og Direktør for Spare- og Laanekassen, der netop i disse Dage bygger sig en stor flot Bygning. Grundstensnedlæggelsen foregik for ikke længe siden under meget højtidelige Former. Et Blyrør, indeholdende alle gangbare Skillemønter, endogsaa Enkronesedlen, blev indmuret i Grunden.

Cigarfabrikant *F. Eriksens* smukke Butik er kendt af alle Middelfartborgerne, der her søger sine Cigarer. Foruden egne Mærker fører Eriksen Cigarer fra de største Fabrikanter og ethvert kendt Mærke kan man faa her.

Cigarfabrikant F. Eriksens Butik.

Et Firma, der er kendt overalt i Landet, ja, gennem sin Eksport langt ud over vore Grænser, er *J. Boesens Frøavl og Frøhandel*. Boesens Frø er anerkendt som godt og spiredygtigt, hvorfor Landmanden ogsaa med fuld Tillid lægger det i sin Jord.

C. NISSEN VIIS
pens. Havnefoged
Dbm.

Inden vi slutter skal vi nævne endnu en Middelfartborger, pens. Havnefoged *C. Nissen Viis*, der er født 1835 i Middelfart. Under Fredericias Belejring i 1864 var han Fører af Posten mellem Strib og Fredericia, senere tjente han sin By med Iver og Troskab. Data ser saaledes ud: 1872—77 i Ligningskommisionen, 1876—98 i Byraadet og 1898—1916 Havnefoged.

J. BOESEN

FRØAVL OG FRØHANDEL
MIDDELFART

TELEFON 125

TELEGRAM-ADRESSE:
BOESEN. MIDDELFART

GLAMSBJERG, AARUP, OTTERUP

M. FL. STATIONSBYER I ODENSE AMT

GLAMSBJERG!

Glamsbjerg By ligger særdeles smukt i den nordlige Del af Kjøng Sogn; den er mod Nord og Øst begrænset af de store Frederikslund Skove og Søholms Sø, medens der mod Syd og Vest er en vid Udsigt ud over det stærkt kuperede Terræn mod Jordløse Bakker (de saakaldte „fynske Alper“) samt over Horne Bugt til Horne Land og paa enkelte Steder til Als.

Byens oprindelige Navn var før Assensbanens Anlæg Glænsbjerg, og den bestod den Gang kun af en Snes mindre Gaarde og Huse, tildels opførte af Bindingsværk og lerklinede Vægge. Alle Besidderne var Fæstere under Frederikslund. 1883 anlagdes Statsbanen fra Tommerup til Assens, og Glænsbjerg blev udset til at være Stationsby, dens Navn forandredes til Glamsbjerg, og omtrent samtidig overtog alle Beboere Ejendommene som Arvefæste, hvilket gav Betingelse for Udstykning af Jorderne til Byggegrunde.

Byens Beliggenhed i passende Afstand fra Assens og med udmærkede Veje til Omegnens store Landsbyer gav Anledning til, at der straks bosatte sig en Del unge dygtige Haandværkere og Handlende saaledes, at Glamsbjerg blev den betydeligste Stationsby ved Assensbanen.

I Løbet af Aarene er der bleven anlagt en Del større Fabrikvirksomheder, der selvfølgelig har forøget Byens

Folkeantal betydeligt. Byen har i det hele taget udviklet sig sundt og roligt og rummer nu indenfor sine Grænser saagodtsom alle mulige Forretninger og tillige en større Kommuneskole, der blev opført 1891, en Friskole, oprettet af Byens Borgere i 1898, og endelig er der i 1911 opført en smuk Kirke; en Lægebolig opførtes 1896 af Læge Bisgaard, ved dennes Tilflytning til Byen.

Hovedgaden og enkelte Sideveje er forsynet med snorlige Flisefortove, ligesom Byen tildels er forsynet med et udmærket Kloaksystem, Elektricitetsværk og Vandværk. Saaledes udrustet er Byen bleven en udmærket og behagelig Boplads og øver ogsaa en vis Tiltrækning, hvilket ikke alene viser sig derved, at nye Forretninger stadig opstaar, men ogsaa derved, at en Mængde Landmænd, som i de senere Aar har afhændet deres Landejendomme, flytter til Glamsbjerg og bosætter sig.

Her som de fleste andre Steder flourer Foreningslivet ret stærkt. Her skal dog kun nævnes et Par af disse, nemlig Foreningen „Glamsbjerg“, der tæller næsten alle Byens Borgere og en Del udenbysboende som Medlemmer. Foreningen oprettedes for 24 Aar siden, dels som selskabelig Forening og dels for at varetage Byens Interesser; begge Dele har Foreningen til Stadighed udført til Borgernes store Tilfredshed. Mange er de Sager, Foreningen i Aarenes Løb har haft til Behandling, snart er det Gaderegulering, snart Postombæringen, Belysningsforhold, Bakkeafgravning, Brandopstandere o. s. v. Særlig søger den at bevare et godt Forhold mellem Byens Borgere og mellem Byen og Oplandet; i det hele taget virker dens Bestyrelse som et lille Byraad. Foreningens første, mangeaarige og udmærkede Formand var, nu afdøde, Købmd. Fr. Blædel, siden har adskillige

Kirken i Glamsbjerg.

Hovedgaden i Glamsbjerg.

V. HØIER OLSEN
Blikkenslagermester.

af Byens ledende Mænd beklædt Formandspladsen. De sidste Aar har Pladsen været bestridt med betydelig Energi og Dygtighed af Blikkenslagermester V. Høier Olsen.

En anden af Byens Foreninger, som ogsaa skal nævnes, er „Glamsbjerg og Omegns Haandværker- og Industriforening“; den oprettedes for 10 Aar siden med det Formaal at lede og opretholde en teknisk Skole og udvirke, at Byens og Om-

egnens Lærlinge og yngre Svende kunde aflægge Svendeprøve her i Byen. Foreningens første Formand var Bygmester M. Jensen, der fratraadte 1912, siden da har Formandspladsen været beklædt med Bygmester R. Pedersen, der tillige er Formand for teknisk Skole. Teknisk Skole har i de senere Aar haft ca. 25—30 Elever, og Undervisningen ledes af Bygmester R. Pedersen og Malermester M. Andersen samt en af Friskolens Lærere.

Af Pengeinstitutter er der to, nemlig „Glamsbjerg og Omegns Bank A/S“, der blev stiftet 1912 med en Aktiekapital paa 50,000 Kr., der nu er udvidet til 100,000 Kr. Formand for Bankens Repræsentantskab er Amtsradsmedlem, Gaardejer H. Chr. Henningsen; Direktionen bestaar af Skrædermester A. M. Larsen og Partikulier H. Jøng Nyboe. Kontroludvalgets Formand er Mejeriejer J. Chr. Gormsen. Fra Bankens sidste Regnskab nævner vi et Par Tal, der viser dens Omsætning: Folio og Indlaans Conto udgjorde 510,125 Kr., Vexelconto, 171,563 Kr., Kassekreditconto 187,076 Kr. medens hele Kasseomsætningen udgjorde 4,182,053 Kr.

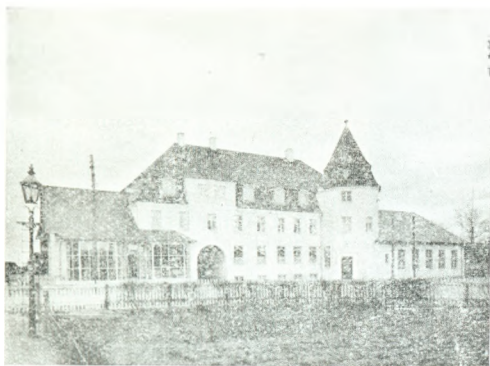

Glamsbjerg og Omegns Bank.

Og Køng Sogns og Omegns Hjelpeforening, der virker som Sparekasse, har Kontor i Glamsbjerg, dens Formand er Bygmester Chr. Christensen med Malermester Lauritz Hansen som Regnskabsfører og Købmand Melchior som Kasserer.

Glamsbjerg har som tidligere nævnt selvstændigt Elektricitetsværk, der ejes af Fabrikant Vilh. Andersen, som ved Købet af Vandkraften fra den nu nedlagte Glamsbjerg Mølle sammen med Sugegasanlæg som Drivkraft har kunnet forsyne Byen med Lys og Kraft paa en Tid, hvor adskillige andre Byer har været omtrent blottet for begge Dele.

Byen har to Hoteller. Det ældste, „Glamsbjerg Hotel“, der i 1916 af Ejeren, W. A. Carstensen, blev ombygget

Glamsbjerg Hotel.

og moderniseret saa det fuldt ud staar paa Højde med første Klasses Hoteller i Købstæderne, danner nu et imponerende og stilfuldt Midtpunkt i Byen. Det andet „Glamsbjerg Afholds- og Højskolehjem“, blev opført for ca. 10 Aar siden og er et af de største af sin Slags i vid Omkreds. Ejes af A. P. Hansen Nygaard. Begge Hoteller har fast Teater.

I Glamsbjerg afholdes aarlig 3 Markeder, 2 om Foraaet og 1 om Efteraaet, samt et ugentlig Grisemarked, der har stor Betydning for Byen og Omegnen, idet det er et af de største Grisemarkeder paa Fyn.

Skolevæsenet i Glamsbjerg bestaar af en Kommuneskole, der er delt i 4 Klasser; ved Skolen er ansat Førstelærer H. M. Diernisse, og Lærerinde Frk. Risbjerg.

En Kreds af Forældre oprettede i 1898 en Friskole, hvortil nu er knyttet Efterskole og Eksamenskursus; der ledes af Skolebestyrer P. J. Skriver; desuden er der ved Skolen ansat to Lærere og tre Lærerinder.

Læge M. Bisgaard, der i 1896 bosatte sig i Glamsbjerg,

MARINUS JENSEN
Arkitekt og Bygmester.

nik i Aarenes Løb en stor Lægepraksis; denne fortsættes nu af hans Søn, Læge H. Bisgaard. Dyr-læge R. Pedersen og Fotograf K. Hansen var ogsaa blandt de første, der ved Banens Aabning bosatte sig i Glamsbjerg; sidstnævnte var i en lang Aarrække Kasserer for „Køng Sogns og Omegns Hjelpeforening“.

I Byens sydligste Del, „Glamsdal“, ligger Køng Højskole, der i 1877 oprettedes af dens nuværende Forstander, Niels Kierkegaard. Der er Pigeskole om Sommeren, og om Vinteren er der Karleskole med Haandværkerafdeling, der med stor Dygtighed ledes af Bygmester M. Jensen. Denne opholdt sig i 10 Aar i Amerika, inden han kom til Glamsbjerg og blev Leder af Kjøng Haandværker-skole. Jensen er Medlem af Sogneraadet.

I 1911 opførtes der med stor Offervillighed fra Beboernes Side en smuk Kirke i den nordlige Del af Glamsbjerg By. Kirkeudvalget med Mejeriejer J. Chr. Gormsen som Formand, har indlagt sig stor Anerkendelse for sit Arbejde i Kirkesagen.

Byen ligger omtrent i Udkanten af Køng Sogn, og dens Stilling i Kommunen har, som Tilfældet er de fleste Steder under lignende Forhold, ikke været uden Gnidningsmodstand. Under den gamle Valgmaade var Byen kun svagt repræsenteret i det kommunale Styre. Med Forholdstalsvælgemaadens Indførelse fik Byen sin forholdsmæssige Repræsentation i Sogneraadet. Dette har bidraget til at udligne Forholdet samtidig med, at de to

sidste Formænd, Bygmester Chr. Christensen, der udtraadte 1913, og Gaardejer H. Chr. Henningsen, som siden har beklædt Posten, i højere Grad end de tidligere Formænd havde mere ligelig Interesse og Forstaaelse til begge Sider. Den nuværende Formand, H. Chr. Henningsen, er vist omtrent eenstemmig anset for at være den rette Mand paa den rette Plads; hurtig, klar og logisk i Tænkning, en god Taler, behagelig i Samarbejde og i Besiddelse af stor administrativ Dygtighed. Det offentlige Liv har da ogsaa i høj Grad taget hans Evner i Brug, idet han er Medlem af Amdsraadet og i Bestyrelsen for Foreningen af „Kommuner med bymæssig Bebyggelse“, samt Medlem af Boligkommissionen.

Kommunen er delt i 2 Valgkredse, hvoraf Glamsbjerg udgør den ene med noget over 1000 Indbyggere.

Et Interessentskab udgiver et lille Ugeblad, „Kommunaltidende“, der væsentligt er startet for at bringe Referater fra Sogneraadsmøderne; det har tillige igennem Aarene vundet stor Betydning som lokalt Annonceblad. Af den gamle Glamsbjerg By er nu saagodtsom intet tilbage. Størstedelen af Jorderne er udstykkede til de ca. 175 nye Bygninger, og de tilbageblevne Gaarde og Huse er paa et Par enkelte nær fuldstændig ombyggede.

Den nye By har et noget mere tiltalende Ydre end mange af de stærkt kritiserede Stationsbyer, og Udviklingen gaar stadig i Retning af smukke og sunde Byggeforhold, hvilket særlig skyldes saavel den ældre som den yngre Haandværkerstand, der alle søger at give Byen saa smukt ydre Fysiognomi som muligt, og alle Betingelser er tilstede for, at Byen fremdeles i alle Retninger udvikler sig i samme Spor, som den har begyndt.

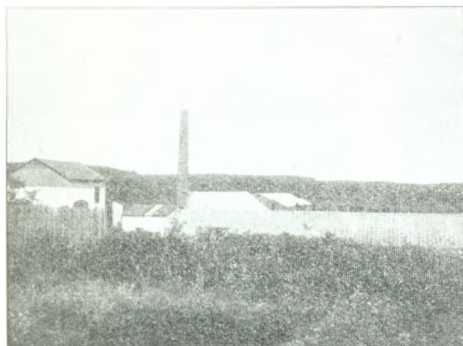
Af større og ældre Forretninger, der blev startet samtidig med Banens Aabning i 1884 og de første Aar derefter, skal nævnes den store Købmandsforretning, som i en lang Aarrække lededes af den ansete og i Byen meget afholdte Købmand F. Blædel. Forretningen er nu overgaaet til et Aktieselskab under Navn af „F.

Glamsbjerg Savværk og Trævarefabrik.

Blædels Eftg. A/S." under Ledelse af Købmand A. Harhorn. Af Haandværkere, der begyndte Forretning samtidig, skal nævnes Tømrermester A. P. Pedersen, Murermester H. Pedersen, Urmager B. A. Høg, Skræddermester A. M. Larsen og Gartner M. H. Mose. Samtidig begyndte Købmand Chr. Jensen sin Manufakturforretning. Det

store Glamsbjerg Teglværk og Cementvarefabriken, der beskæftiger ca. 30 Mand og ledes af Bygmester Chr.

H. M. Moses Handelsgartneri.

Christensen, blev ogsaa bygget samtidig med Banens Aabning.

Høier Olsens Butik.

Glamsbjerg Savværk og Trævarefabrik er en ret betydelig Virksomhed, der beskæftiger 25 Mand og alene

A. M. LARSEN
Bankdirektør.

JOHS. ASMUSSEN
Købmand.

M. H. MOSE
Handelsgartner.

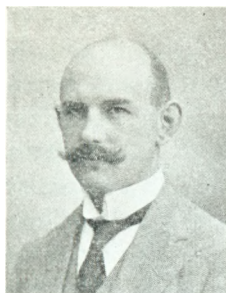
i Arbejdsløn udbetaler ca. 35,000 Kr. aarlig, et Beløb, der spiller en stor Rolle i en By af Størrelse som Glamsbjerg. Savværkets Ejer, Anton Pedersen er en meget driftig Mand, der ikke alene har bygget Fabriken, men ogsaa med megen Energi ført den frem til sit nuværende høje Stade. Fabriken fremstiller Stave til Smør og Margarinedritler. — *Maskinfabriken „Hjortholm“* kaldes den

Johs. Asmussens Forretning.

H. C. HENNINGSEN
Bankformand.

V. A. CARSTENSEN
Hotelejer.

H. C. JENSEN
Bestyrer.

Virksomhed, som ejes af Fabrikant A. Andersen, der er meget anset indenfor Maskinindustrien. I *Glamsbjerg*

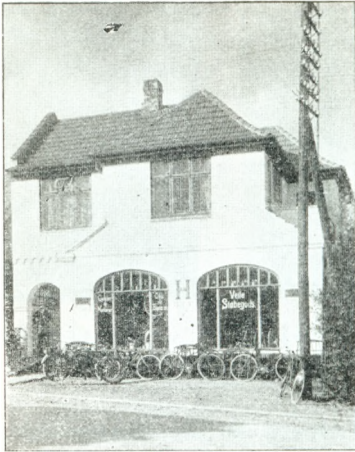
Fiskekassefabrik fremstilles der aarlig ca. 75,000 Fiskekasser. Der beskæftiges 8 Mand paa Fabriken, hvis Ejer Hans Jensen, paa faa Aar har oparbejdet en betydelig Bedrift.

Til Byens større Virksomheder maa ogsaa henregnes *M. H. Moses* Handelsgartneri, der er anlagt i vidunderlig dejlige Omgivelser i Aaret 1889. Gartneriet, der

Margarinefabriken Vestfyn.

Viggo Jensens Cycleforretning.

spænder over ca. 10 Tdr. Land, har en Specialitet i Dyrkning af Mahognibuske, hvis Grene bruges til Kranse. Mose er Medlem af Bankens Repræsentantskab.

Af yngre Virksomheder i Byen maa først nævnes den kendte Forretningsmand, Blikkenslagermester V. Høier Olsen, der anlagde sin Forretning i 1902. Foruden Værkstedsvirksomheden driver Høier Olsen en Butikshandel med Glas,

Porcelain, Udstyr og Galanteri.

Manufakturhandler *Johs. Asmussen* overtog i 1911 en Manufakturhandel, der var etableret sidst i Halvfemserne, Forretningen har sin egen Systue og har nylig ombygget sin Afdeling for Damekonfektion, der er Forretningens Specialitet. Iøvrigt har Asmussen ogsaa en Afdeling for Herreekvipering.

En af Byens yngste Virksomheder er *Margarinefabriken Vestfyn*, der anlagdes i 1915, Fabriken, hvis Skorsten dominerer i den lille By, tilvirker specielt Plantemargarine. Lederen af Virksomheden er H. C. Jencen, der er uddannet Mejerist. To

Fotograf L. C. Boe's Atelier.

Aar tidligere, i 1913, etablerede *Viggo Jensen* sin Forretning, der foruden et Reparationsværksted omfatter Handel med Cykler, Motorcykler og Støbegods fra Hess i Vejle. — Fotograf *L. C. Boe*, der har taget alle de her bragte Billeder fra Glamsbjerg, kom til Byen i 1912 efter i 10 Aar at have haft sit eget fotografiske Atelier i Assens. Endvidere skal vi nævne Maskinfabrikant *A. Hansen*, der sidder i en ret stor Bedrift. *Chr. Pedersens* Slagterforretning, *M. Hansens* Bogtrykkeri, der er endog særdeles ydedygtigt set i Forhold til sit Virkeomraade, *M. Pedersens* Bryggeri og endelig *P. P. Weilbyes* Bageri.

H. J. NYBOE
Direktør.

*Portræt
ikke
indsendt*

A. HANSEN
Fabrikant.

L. C. BOE
Fotograf.

AARUP, EIBY, OTTERUP

Syv Kvartmil Nordøst for Assens ligger Skydebjærg Sogn. Det højtliggende, meget bakkede Terræn naar sin største Højde i Ormehøj, der er 96 Meter over Havet. Sognet ligger saa at sige paa Alfarvej, idet Landingen fra Assens til Bogense og den fynske Hovedbane begge gaar igennem Sognet.

I Skydebjærg Sogn ligger *Aarup*, der er en By i stærk Vækst med en initiativrig Befolkning, og der findes i Byen gode Pengeinstituter, flere industrielle Fabriksvirksomheder, dygtige Købmænd og Haandværkere. Foruden den almindelige Skole har Aarup en Realskole og en teknisk Skole, der oprettedes allerede i Firserne og ledes med stor Dygtighed. En væsentlig Andel i Byens Udvikling har Aarup Haandværker og Industriforening, der har sin egen Bygning. Formanden er den kendte Snedkermester *R. Andersen*, der ikke alene har indlagt sig stor Fortjeneste ved Arbejdet for sin Bys Udvikling, men ogsaa har ydet en betydelig Indsats i Arbejdet for Fremme af dansk Haandværk, bl. a. har Andersen virket dygtigt for at faa etableret Eksport af den lille Industris Frembringelser. Foruden sin førende lokale Stilling beklæder Andersen Posten som Næstformand i Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk.

Aarup anlagde Elektricitetsværk i 1905 og Vandværk

Chr Melchiorsens Fabrik.

i 1912, begge drives som Andelsselskaber. Der findes desuden et godt Hotel, Hotel Aarup, Apotek, Lægebolig, Missionshus, Jernbanestation, Post og Telegrafstation og selvfølgelig Telefon.

Foruden Sparekassen, der oprettedes 1894, stiftedes i Aaret 1911 *Banken for Aarup og Omegn* med en Aktiekapital paa 100,000 Kroner. Bankens Direktion bestaar af Snedkermester R. Andersen, Sagfører C. Andersen og fhv. Proprietær J. Christiansen. Regnskabet for 1914 udviser bl. a. følgende Tal: Udlaan 266,820 Kroner, Reserver 10,269 Kroner, Indlaan 322,424 Kroner, medens Aktiekapitalen den Gang var 50.000 Kroner.

Den ovennævnte driftige Snedkermester R. Andersen etablerede sig allerede i 1870, men overdrog for nogle Aar siden Forretningen til *Chr. Melchiorsen*, der fortsætter den i det gamle Spor. Firmaets Specialitet er Levering af moderne Apotekerinventar og der er fra Værkstederne i Aarup, hvor 16 Mand beskæftiges, monteret ca. 25 Apoteker her i Landet. Maskinfabrikant A.

P. N. Pedersens Manufakturforretning.

Poulsen har en god Virksomhed, som han overtog i 1907. Ved Siden af sin Forretning virker *Poulsen* som Lærer ved Byens tekniske Skole og som Medlem af Haandværkerforeningens Bestyrelse.

Blandt Byens forholdsvis mange Handlende nævner vi Manufakturhandler *P. Nielsen Pedersen*, der etablerede sig i 1912, men allerede nu har en betydelig Virksomhed, der tæller sine Kunder blandt Byens Folk saavel som blandt Egnens Landboere. *Olaf Sørensen* etablerede sig i 1909; hans Specialitet er Herreekvipering og paa dette Omraade er han dominerende i Byen og Omegnen, idet han ikke alene har en stor Forretning, men ogsaa er ene paa sit specielle Felt.

OLAF SØRENSEN
Ekviperingshandler.

M. G. MARCUSSEN
Optiker.

A. POULSEN
Maskinfabrikant.

Marcussens
Urforretning.

Olaf Sørensen's
Herre-Ekvipering

Urmager *M. G. Marcussen jun.*, der er født i Aarup 1887, overtog sin Forretning i 1911 og fører den stadig videre som Urmagerforretning og Optiker.

* * *

Eiby Sogn ligger et Par Mil fra Middelfart. Sognets eneste By er Stationsbyen Eiby, der har Station ved den fynske Hovedbane. I Byen findes Sognets Kirke,

Eiby Gæstgivergaard og H. Hansens Købmandsgaard.

der er opført 1842, Taarnet samt enkelte Bygningsdele stammer dog fra Middelalderen.

Det er en driftig By i stærk Vækst og den har et godt Skolevæsen, Forsørgelsesanstalter, Telegraf, Telefon og Poststation, en Del gode Købmandsforretninger, dygtige Haandværkere og lidt begyndende Industri, Byens Sparekasse er oprettet paa Initiativ af Købmand H. Hansen, der stadig er dens Formand. H. Hansen der tidligere var Sogneraadformand, begyndte allerede i 1880 en Købmandsforretning i Eiby i Forbindelse med et Gæstgiveri. Forretningen omfatter Korn, Foderstoffer, Kul, Trælast og Bygningsartikler og beskæftiger nu 13 Mennesker medens Sønnen er Bestyrer af Virksomheden. Gæstgivergaarden er for nogle Aar siden ombygget, saa den nu fremtræder som et godt moderne Hotel, moderne

J. STEFFENSEN
Fabrikant.
Otterup.

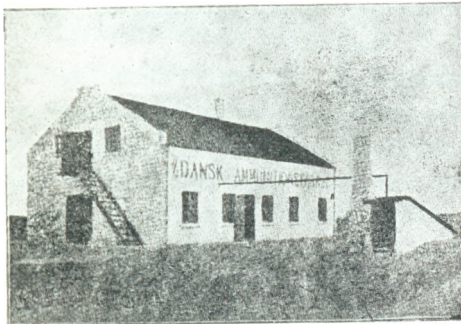

M. C. MADSEN
Boghandler.
Eiby.

indrettet med Centralvarme, W. C. og elektrisk Lys, samtidig med at de gamle hyggelige Forhold er bibeholdt.

* * *

Otterup Sogn ligger et Par Mil fra Odense ad Vejen mod Bogense. Banen til Bogense gaar gennem Sognet og om Stationen er der opstaaet en driftig By, der i

Dansk Ammunitionsfabrik, Otterup.

J. Steffensens Stokkefabrik, Otterup.

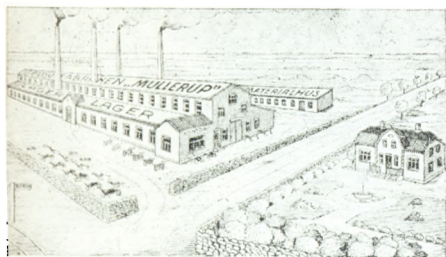
Alder om end ikke i Størrelse er af mange Aar. I gamle Dage hed Byen Ottorp. Byens Kirke stammer fra det 12. Aarhundrede, men er flere Gange bygget om og er rigt udstyret. Landets eneste private Fabrik for Ammunition ligger ved Otterup. *Dansk Ammunitionsfabriks* Hovedvirksomhed bestaar i Fremstilling af 8 mm Ammunition til Skytteforeninger, men der fremstilles desuden anden Ammunition. Fabriken ligger i en isoleret Bygning paa fri Mark og benytter elektrisk Drivkraft. Al Opvarming sker ved Varmetraadsledninger fra et Kedelhus, der ligger frit adskilt fra selve Fabriken. Virksomheden ledes af Fabrikant H. Schultz.

Stokkefabrikant *J. Steffensen* har ogsaa sin i 1899 startede Virksomhed i Otterup. Steffensen ejer Landets eneste Specialfabrik for Stokke af enhver Art og hans Frembringelser er kendt over hele Landet. Virksomheden drives helt ved Elektricitet og giver stadigt Arbejde til 8 Mand.

Sadelmager *Alfred Jensen* begyndte i 1903 sin egen Forretning. Foruden almindelig Sadelmagerarbejde kastede Jensen sig særlig over Tilvirkning af polstrede Møbler.

Otterup Sadelmager og Møbellforretning.

Plovfabrikken Mullerup, Ullerslev.

Virksomheden har haft Medvind og Jensen residerer nu i sin egen Ejendom.

— — —
— — —

Over hele Fyen, ja i hele Landet, har *Plovfabrikken Mullerup* i Ullerslev en god Klang. Ved Statens Plovprøve i Odense 1914 afgav Dommerne en Kendelse, der betegnede Mullerup Ploven som den letteste og den der udførte det bedste Arbejde. Gennem stadige Forbedringer og Forsøg hæveder Fabrikken sit gode Renomé, og

den kan da ogsaa fremlægge talrige anerkendte Udtalelser fra ansete Landsmænd. Fabrikant L. K. Larsen, der ejer Virksomheden og ivrigt arbejder for dens størst mulige Ydedygtighed baade med Hensyn til Kvalitet og Kvantitet, har baade Glæde og Udbytte af sit Arbejde.

DANSKE BYER OG DERES MÆND

REDAKTØR: ANDR. K. JENSEN

ASSENS

1917 - DANSKE BYER OG DERES MÆND - 1917
BRØBJERGHUS - AARHUS

TILBAGEBLIK

Allerede i Kong Valdemars Jordebog af 1231 nævnes Assens, dengang kaldet Asnæs, men det ses ikke om den allerede da havde Købstadsprivilegier, stor har den imidlertid ikke været, thi den blev med hele sit Tilliggende kun ansat for 20 Mark Guld. De ældste kendte Rettigheder for Byen skyldes Christian den II., der 1514 gav Byens Borgere Tilladelse til at betale Tiende til Byens egen Kirke i Stedet for som tidligere til Gangtofte og Kerndorp Kirken. Faa Dage senere udstedte Kongen Stadfæstelse paa tidligere givne Priviligier. Indholdet af disse Priviligier kendes ikke, thi under Svenskekrigen blev Byens Arkiv bortført af Fjenden.

At der blev anlagt en By paa dette Sted finder sin Aarsag i, at der herfra var et bekvemt og stærkt knyttet Overfartssted mellem Fyn og Jylland og dette var vel ogsaa Grunden til, at Dronning Margrethe og Erik af Pommeren her mødtes til Forhandling med de holstenske Grever.

Allerede 1472 hører vi om en Stiftelse for fattige og Syge, Helligaandshuset, hvor et helligt Broderskab forestod Plejen; noget egentlig Kloster kendes ikke paa denne Tid og først i Begyndelsen af det 16. Aarhundrede oprettes et Karmeliterkloster i Byen, Dette overtog saa Helligaandshuset mod at forpligte sig til Oprettelse af

et helt nyt Hospital, Ordenens første Prior var den, dygtige nidkære, Morten Petersen, der arbejdede Klo-
stret frem til megen Anseelse, men efter hans Fratræden
gik det tilbage og da Reformationen snart efter holdt sit
Indtog i Byen, blev Klostret overdraget Borgmester og
Raad til Nedbrydning.

Den Periode af Danmarks Historie, der benævnes

Havnen

Grevens Fejde, var haard ved Assens. Byen erklærede sig straks for Christian den II. og Joh. Rantzau begyndte i Marts 1535 en fuldstændig Belejring af Byen. Saa kom Slaget ved Øksnebjerg. Dagen efter faldt Tropperne over Byen, som maatte udholde en fuldstændig Plyndring, der efterfulgtes af haarde Krigsskatte.

Det var haarde Tider for den lille By, men den kom dog snart over det og kappedes sluttelig med Nyborg

om Rangen som Fyens næststørste By. Borgerne var af megen Velstand og det følte derfor saa meget des haardere, da den under Svenskekrigen atter blev ødelagt ved Plyndring. Assens var i det hele den af de fynske Byer, der led mest. Den plagedes af Brandskatning, Indkvarteringer og Plyndringer i stor Maalestok, men dens Borgere var seje, dygtige Mænd, der stadig byggede op paany, hvad Fjenden havde revet ned og den rejste sig altid paany. I det 19. Aarhundrede tiltog den betydeligt, men Krigen i 1864, der berøvede Byen et godt Opland i Sønderjylland, satte den i Stampe. Anlægget af Assens-Tommerupbanen i 1883—84 indledede dog en ny Epoke i Assens Historie, og den er nu en By i rask fremadskridende Vækst.

ASSENS I VORE DAGE

Det der i længst henfarne Dage skabte Assens var Overfartsstedet til Jylland, altsaa Havnen.

Fra gammel Tid har Assens Havn Ord for at være en af de bedste paa Fyen, men der er ogsaa fra Byens Side ofret meget paa Udvidelse og Vedligeholdelse af Havnen, der her som i næsten alle Søkøbstæder er et glimrende Barometer for Byens Tilstand. Havnen dannes af 2 store Bassiner, den gamle Havn mod Syd og den nye Havn mod Nord, adskilte ved en bred Mole med Bolværk paa begge Sider. Nordhavnen anlagdes i 1885. Den store Midtermole ombyggedes i Aarene 1914—15 med en Udgift af ca. 200.000 Kr. Firmaet Christiani & Nielsen udførte hele Arbejdet under Tilsyn af Ingeniør Knud Degn. Midtermolen fundamenteredes med Jernbetonpæle og Vandstanden i saavel Havn som Indsejlingsløbet forøgedes til 22 Fod. Paa Midtermolen har „Det forenede Dampskibsselskab“ opført et stort Pakhus og Firmaet Plum et stort Silopakhus. Under Krigen generes Havnens Trafik selvfølgelig meget af Minespæringerne i Lillebælt, i Anledning af hvilken der er stationeret 3 Marinefartøjer ved Havnen.

Havnen styres af et 5 Mandsudvalg bestaaende af Borgmester J. Feddersen, Direktør Mikkelsen, Detaillist

A. P. Petersen, Købmand Th. Plum og Købmand M. Knudsen, den sidste som valgt udenfor Byraadet. Havnefoged er Th. Jacobsen og Regskabsfører Byens Kæmner, Frøken Jacobsen.

Af Havnens Regnskaber skal vi nævne et Par Tal:

Af Indtægterne	1891	Kr.	1916
Bro og Havnepenge	Kr. 15168,00	„	26173,33
Indtægter v. Havnefogden	„ 692,54	„	2639,90
Hævet i Pengeinstitut	„ 1500,00	„	140605,96

Af Udgifterne:

Renter og Afdrag	Kr. 5397,00	Kr.	6191,47
Lønninger ect.	„ 1484,00	„	3442,78
Nye Arbejder	„	„	138272,17
Vedligeholdelse, ect.	„ 2469,73	„	5502,34

Havnekassens Gæld . . . . . Kr. 80915,02 Kr. 136556,33

Havnen ejede . . . . . „ 40579,14 „ 9883,43

Tal er tørre siges der, men helt rigtig er det nu ikke, thi den der forstaar at se bag Tallene, ser ofte et langt anderledes Billede end Ordene tegner, og Tallene fra Assens Havn fortæller meget om en livlig, voksende Virksomhed.

J. FEDDERSEN
Borgmester.
By- og Herredsfoged,
R. af D.

Havnen ejes af Assens By og det vil derfor være naturligt at fortælle lidt om Byens øvrige Styrelse, Borgernes Raad.

Byraadet der har kongevalgt Formand, tæller foruden denne 11 Medlemmer. Medens Partistillingen før sidste Valg var saaledes, at

Venstre og Socialdemokratiet hver besatte 4 Pladser, og og Højre 3, tog det sidstnævnte Parti ved Valget i Aaret 1917 et Mandat fra Venstre, saaledes, at Raadet nu tæller 4 Medlemmer af Højre, 4 af Socialdemokratiet og 3 af Venstre, medens det radikale Venstre ikke fik noget Mandat.

Byraadets Formand er Borgmester, By- og Herreds-

Torvet.

foged *Josias Feddersen*, der er født i København den 28. Februar 1860, Søn af afd. Kammerjunker, Premierløjtnant C. A. Feddersen og Hustru Julie Antoinette, født Hagen. Blev Student fra Værnedamsvejens Latin- og Realskole i 1876 og juridisk Kandidat i Januar 1883, var derefter et Par Aar Fuldmægtig paa Rougsø m. fl. Herreders Kontor i Randers og var paa Nørhald m. fl.

LUDVIG BERGH
Bankdirektør.

OTTO FIEDLER
Amtslæge.

A. BEIERHOLM
Bankdirektør.

Herreders Kontor i samme By indtil 1905, da han blev udnævnt til Borgmester og Byfoged i Slagelse. Her virkede han til 1. November 1914, da han blev udnævnt til sit nuværende Embede og tillige blev Borgmester, da Byraadet ikke ønskede selv at vælge sin Formand.

Borgmester Feddersen, der i 1910 blev R. af D., er selvskreven Formand for Kasse- og Regnskabsudvalget og Havneudvalget og tillige Formand for Raadets Dyr-tidsudvalg, der navnlig ogsaa har haft til Opgave i Aar at fremskaffe Tørv og Brænde til Byens Forsyning. Han er endvidere Formand for Selskabet „Børnenes Vel“ og for Assens Amts Naturfredningsværn og den ledende indenfor Byens Musikliv, idet han i 1916 med Assistance af musikinteresserede Mænd og Kvinder i By og paa Land fik dannet en Musiksammenslutning, der straks fik 450 Medlemmer, og som forskaffer disse 3 à 4 udmærkede Koncerter i Vintersæsonen.

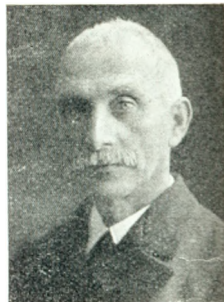
Senior af de valgte Medlemmer er Landstingsmand, Direktør *Mikkelsen*, R. af D., som i ca. 30 Aar har siddet i Byraadet og som med sin praktiske Sans og

J. ERNST
Fabrikant.

M. JACOBSEN
kst. Kæmner.

TH. JENSEN
Urmager.

lange Erfaring har øvet stor Indflydelse i dette. M. var tidligere Indehaver af et Jernstøberi i Assens, der for nogle Aar siden gik over til et Aktieselskab og nu har maattet indstille sin Virksomhed, og han er endnu Direktør i Banken for Assens og Omegn. Han er bl. a. Medlem af Bestyrelsen for Assens Amtssygehus og Fyns kommunale Telefonselskab samt af Styrelsen for Assens Kirke. Venstres to andre Repræsentanter i Byraadet siden 1909 ere:

Urmager *J. Th. Jensen*, der er et meget virksomt og interesseret Medlem og navnlig som Formand for Markudvalget og Skov anlæget udfolder en betydningsfuld Gerning. Særlig Fortjeneste har han indlagt sig af Anlæget af en Mængde Kolonihaver paa Kommunens Jorder, der navnlig i disse Tider er af stor Betydning for Husholdningerne.

Lærer *H. A. Rasmussen*, der er Formand for Udvalget for de offentlige Bygninger og Udvalget for Brolægning-, Kloak- og Renovationsvæsenet, Medlem af Skole- raadet m. m.

Byens Kloakvæsen trænger til Omlægning og det paa-gældende Udvalg, hvis Formand er Lærer Rasmussen, har fremskaffet Planer, der i det væsentlige er udarbejdede af afd. Afdelingsingeniør Nobel, med Anlæg af Pumpestation ved Havnen, hvorved denne vil blive befriet for Tilløb, der nu forurener Vandet i den smukke og gode Havn. Konjunkturerne i Øjeblikket forbyder dog Arbejdets Fremme i den nærmeste Tid.

Den ledende indenfor den socialdemokratiske Gruppe, der er valgt med det største Vælgerantal, er Redaktør af Assens Socialdemokrat, *M. P. Sørensen*, der fik Sæde i Byraadet i 1909 ligesom hans Partifælle Detaillist *A. P. Petersen*. Redaktøren indtager den betydningsfulde Stilling som Formand for Skoleudvalget og er desuden Medlem af Kasse- og Regnskabsudvalget, Dyrtidsudvalget o. fl. a. Detaillist *A. P. Petersen* er bl. a. et interesseret Medlem af Havneudvalget.

Depotarbejder *Rasmus G. Jensen* indtager en betydningsfuld Plads indenfor sit Parti og er derhos en fremtrædende Talsmand for Afholdsbevægelsen. Han er Formand for Fattigudvalget og Medlem af Bestyrelsen for den kommunale Hjælpekasse. Han indvalgtes i Byraadet i 1913, medens det fjerde socialdemokratiske Medlem Typograf *A. Kjærgaard* først indtraadte i Byraadet efter sidste Valg. Han har saaledes endnu ikke haft Lejlighed til at vise sine Evner paa det kommunale Omraade, men sidder inde med megen Interesse for sin Byraadsvirksomhed, og tager livlig Del i Forhandlingerne.

Af Højres Repræsentanter har Apotheker *J. V. Strøberg* været Medlem siden 1913 og er derfor Partiets Ordfører, hvortil hans rolige og besindige Optræden i

Forbindelse med grundig Viden gør ham velkvalificeret. Han er bl. a. Medlem af Skolekommission og Skoleudvalg samt Medlem af Sundhedskommissionen. Højres andre Repræsentanter indvalgte ved sidste Valg og er: Lærer *A. B. Albrechtsen*, der som mangeaarig Formand for Ligningskommissionen medbragte kommunal Erfaring paa Skatteomraadet, og valgt til Formand for Alderdomsudvalget. Købmand *Th. B. Plum*, der som Medindehaver af Byens største Forretning (Firma *N. M. & F. Plum*) nyder stor Anseelse indenfor sin Stand og er et interesseret Medlem af Markudvalget, Formand for Byraadets Olienævn m. m. og Murermester *H. Rasmussen*, der som Formand for Haandværker- og Industriforeningen er en naturlig Repræsentant for Haandværk og Industri og bl. a. valgt til Formand for Vandværksudvalget.

Raad, Thing og Arresthuset ligger paa Torvet. Det er en grundmuret Bygning af røde Mursten med Renæssancegavle. I 1891 gennemgik Bygningen en grundig indre og ydre Restauration, der paa Kommuneregnskabet af 1891 figurerer med ca. 16000 Kroner. Raadhuset der ejes helt af Assens Kommune, er bogført til en Værdi af 66000 Kr. Arresthuset tilhører derimod Amsraadet. I Raadhuset residerede hidtil baade Byraadet og By- og Herredstinget, men for kort Tid siden flyttede By- og Herredsfogedkontoret sine Lokaler fra Raadhuset og de ledige Rum er nu under Reparation og Ombygning saaledes, at Byraadet snart kan flytte ind i et stort og smagfuldt Lokale.

Af Nybygninger paa det kommunale Omraade i de senere Aar fortjener at fremhæves en ny Brandstation, der blev opført i 1915 til Erstatning for det nedrevne

Sprøjtehus. Stationen der er en pyntelig rød Murstensbygning, er opført efter Tegning af Arkitekt Hjalmar Kjær i Odense og indeholder forneden Sprøjterum og Værksted, foroven Bolig for en Brandassistent, hos hvem der er Allarmeringsapparat til Brandkorpset og Telefon, der er opført et Slangetaarn, hvorfra have en henrivende Udsigt over Byen og Bæltet. Byens Brandinspektør er Farver Th. Rasmussen, der har været

Anlægget.

knyttet til Brandvæsenet i over 30 Aar og omfatter sin Stilling med varm Interesse. Der er fast Brandmandskab, inddelt i 2 Hold paa 12 og 8 Mand med en Assistent og 3 Underassistenter.

Byen har sit eget Vandværk, der er beliggende ved Byens store og smukke Skovanlæg, gennem hvilket Kjærum Aa har sit Løb, og i hvilket der findes en rummelig Pavillon med Udsigt over Lille Bælt til Slesvigs

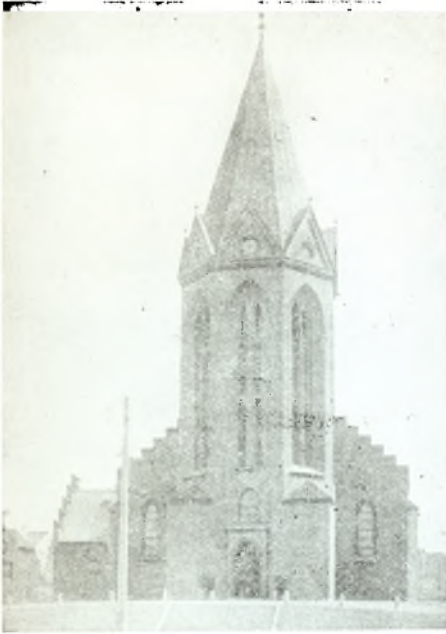
J. BEYER, R. af D.
Sognepræst.

A. L. P. NIELSEN
Skoleinspektør.

Kyst. Gasværket tilhører det danske Gaskompagni, og Elektricitetsværket et svensk Aktieselskab.

Det kommunale Skolevæsen i Assens ledes af Skoleinspektør *A. L. P. Nielsen*, der er Lærer fra Skaarup Seminarium. Efter en kortere Vikartid ansattes Nielsen ved Assens Skolevæsen i 1876 og har tjent sig frem gennem alle Grader, der betegnes med følgende Data: 1877 ansat ved Forberedelsesskolen, 1883 ved Realskolen, 1893 sammes Førstelærer og 1912 Inspektør ved de kommunale Skoler. — Det kommunale Skolevæsen bestaar af en Borgerskole og en Realskole. Den sidstnævnte er opført allerede i 1828 og ligger paa Hjørnet af Adelgade og Provstigaardstræde, længere nede i Strædet med det tunge Navn er Borgerskolen bygget i 1893. Byens Skolebygninger er bogført med 98000 Kroner og Skoleinventariet med 12900 Kroner. I Regnskabsaaret 1915—16 kostede Skolevæsenet Assens Kommune 34021 Kr. 65 Øre i Tilskud. Af de enkelte Udgiftsposter nævner vi Lærerlønningerne 28563 Kr. Tilskud til private Skoler 808 Kr., til kommunal Fortsættelseskursus 167 Kr. 41 Øre.

Kirken.

Assens Kirke, der tidligere bar Navnet Vor Frue Kirke, er den næststørste Kirke paa Fyen, kun St. Knuds Kirke i Odense er større. Kirken er en treskibet Bygning fra det 15. Aarhundrede med Langskib og Kor ud i eet. -- Under Ledelse af Arkitekt Lendorf restaureredes Bygningen i Aarene 1881—84 og ved en storstilet Gave fra Kirkens Værge, Landstingsmand Mikkel-

sen, er Kirkens Omgivelser nu ordnet tilfredsstillende. Kirkeværgegen skænkede en gammel Ejendom, der spærrede for Udsigten til Kirkens Hovedindgang, til Nedrivning, og da Byraadet samtidig vedtog at lade Sprøjtehuset nedrive, blev der en stor aaben Plads omkring Kirken, hvis anselige Kirkehus og smukke, gamle Taarn nu for Alvor kom til sin Ret. Omkring Bygningen plantedes et saare smukt og pynteligt Anlæg, der er udført efter Tegning af Havearkitekt Erstad Jørgensen. Kirkens Sognepræst er Pastor *J. Beyer*, R. af D., der er født 1853 i Sønderjylland. Pastoren er Formand for Menigheds-

raadet, Skolekommisionen, Værgeraadet og Understøttelsesforeningen samt Medlem af Forretningsudvalget for Østerland Missionen.

Af Seværdigheder kan Assens foruden Kirken, egentlig kun byde paa sine gamle Huse, men disse skønne, hyggelige Bindingsværkshuse findes der til Gengæld mange

Willemoes Fødested (1675).

af. Det berømteste er Østergade 36, der skylder Søhelten Peder Willemoes sin Berømmelse, idet han er født i denne Ejendom. Huset stammer fra det 17. Aarhundrede, det er delt i to Stokværk og Overgangsfoden er forsynet med Udskæringsarbejder i Barokstil. Porthammeren bærer Aarstallet 1675. I 1884 blev Huset istandsat og der indemuredes en Tavle til Minde om Willemoes. Huset,

der kaldes Willemoesgaarden, tilhører Kommunen i hvis Regnskab det er bogført til en Værdi af 13000 Kr.

Ved Byen findes et stort tilplantet Skovanlæg paa 12 ha, hvori der findes mange sjældne Planter. I Anlægget findes en *Skovpavillon*, der er i stor Yndest hos Byens Borgere og derfor kan glæde sig ved et stort Besøg. Pavillonens Vært er Restauratør Chr. Svendsen, der overtog denne Værtstilling i 1901. Svendsen beklæder

Pavillonon i Anlægget.

Hvervet som Formand for Assens Beværterforening.

— — —

Inden vi slutter denne Oversigt over selve Byen skal vi anføre et Par sammenlignende Tal fra Kommunens Regnskaber:

Fra Indtægtsiden tager vi følgende:

	1891	1916
Indtægter af Kapitaler og		
Ejendomme	Kr. 17773,17	Kr. 38750,58

Optagne Laan	Kr.	62000,00	Kr.	35000,00
Skatter	"	39612,00	"	102171,82

En Sammenligning mellem de to Tal, der vedrører den sidste Indtægtspost er den mest interessante.

Fra Udgiftssiden tager vi derefter følgende Tal:

		1891		1916
Byens Styrelse ¹⁾	Kr.	2129,75	Kr.	6494,68
Forsørgelsesvæsen ²⁾	"	15565,95	"	63074,94
Skolevæsen	"	19296,24	"	34021,65
Gader og Veje	"	1483,63	"	6997,28
Renter	"	687,54	"	10271,38
Afdrag paa Gæld ³⁾	"	40289,13	"	9879,18

Kommunens Formuesforhold angives ved følgende Hovedsummer:

		1891		1916
Formue	Kr.	132297,48	Kr.	944255,59
Gæld	"	69344,46	"	235523,96

Til disse Tal maa dog bemærkes, at i Formuen er medregnet for 1916 Værdien af de Bygninger og Ejendomme Kommunen ejede, medens dette ikke er Tilfældet for 1891. Summen er for 1916 bogført med ialt Kr. 515495 for Bygninger med Inventar og Kr. 263046 for Jord til Dyrkning eller Bebyggelse.

¹⁾ For Aaret 1891 er yderligere udredet Kr. 15255,97 til Raadhusets Ombygning.

²⁾ For Aaret 1916 er medtaget Kr. 8050,00 der er ydet i Henhold til Dyrtidsloven af 22. Decbr. 1915 § 1 og 3.

³⁾ Heri medtaget for 1891 Kr. 28401,09 til Statskassen for Jernbanen.

ERHVERVSLIVET

I Assens findes to Virksomheder, der fuldstændig overskygger alt andet og som paa næsten alle Omraader præger Byens Liv. Det er *Assens Sukkerfabrik* og Firmaet *N. M. & F. Plums Købmandsforretning*.

Assens Sukkerfabrik indtager et stort Areal paa den østlige Side af Jernbanen og giver, navnlig i Kampagnen fra 1. Oktober til Jul, Arbejde til en stor Mængde Mennesker i Byen og Omegnen. Den modtager Saft fra Stationer i Haarby og Salbrovad og fra Kolding, og Roere transporteres fra Oplandet dels pr. Vogn dels ad Roebaner, der for en halv Snes Aar siden blev anlagt væsentlig ved Samvirken mellem Fabrikens daværende Leder, Direktør G. Lerche, nu ved Nakskov Sukkerfabrik, og Jægermester Rosen, St. Vistorp, og Proprietær Bull, Nordbygaard, som Repræsentanter for Roedyrkerne. Den nuværende Leder er Direktør Nielsen, der tidligere ledede Højby Sukkerfabrik paa Lolland.

Firmaet *N. M. & F. Plum* indehaves nu af Købmændene Thorvald Bretteville Plum og Kay Plum og spænder over næsten alle Brancher indenfor Handelen. Særlig med Korn og Foderstoffer, Jern og Træ driver Firmaet udstrakt Handel, og foruden Silopakhus og Varepakhus samt Oplagspladser ved Havnen, raader det over 2 store

Købmandsgaarde midt paa Østergade med en stor Tømmerplads. Saavel Gaardene som Pladsen frembyder et usædvanligt smukt Skue, prægede af Indehavernes Sans for det praktiske saavel som for Skønhed i Stil og Byggesæt.

Af industrielle Virksomheder bør særlig fremhæves Sølvvarefabrikant Ernst's Forretning der grundlagdes 1890. Forretningen har store Lokaler paa Østergade og og beskæftiger paa sin Fabrik ca. 50 Arbejdere, der udelukkende fremstiller ægte Sølv-Couvertartikler.

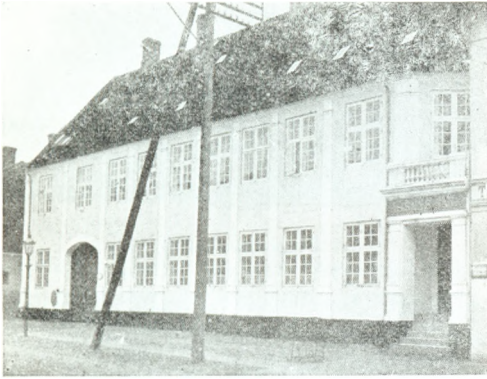
Dernæst maa vi nævne Banken.

I sit smukke, stilfulde Palæ er *Assens Bank* et af Centrene i Byens økonomiske Liv. For mange i Byen og Omegnen er Banken, der er et Aktieselskab, af største Betydning. *Bankdirektør, Købmand Ludv. Bergh* er Bankens ledende Nestor. I Direktionen sidder ogsaa den veltjente Bankmand, Bankens tidligere mangeaarige Bogholder, *Bankdirektør A. Beierholm*, der foruden at være Revisor i A/S Bryggeriet „Vestfyn“ er Forretningsfører for A/S „Assens Elektricitetsværk“. Assens Bank stiftedes 1896; dens Aktiekapital er 200,000 Kroner og vi skal nævne et Par Tal fra Regnskabet 1915 til Maaling af dens Virksomheds Omfang: Vekselpor porteføljen udgjorde Kr. 349541. Udlaan 751636 Kr., Reservefondet 50000 Kr. Folio og Indlaan 2457865 Kr. og Bankens Beholdning af Værdipapirer 571689 Kr.

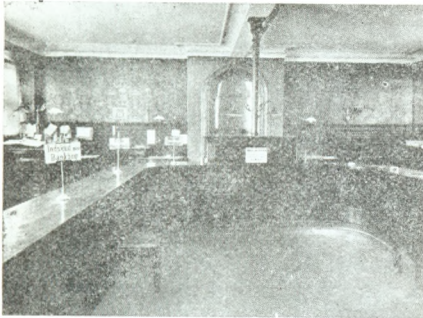
Noget udenfor Byen toner *Bryggeriet Vestfyn's* omfangsrige Bygninger dominerende frem og røber den betydelige Virksomhed.

Bryggeriet der startedes 1885 som et Aktieforetagende, har flere Gange under adm. *Direktør H. Bayer's* Ledelse faaet sine fortrinlige Produkter prisbelønnede, saaledes

ved Udstillingerne i Assens 1891 og 1906. Siden 1. Oktober 1917 har Bryggeriets adm. Direktør været *Otto Fabricius*, hvis Dygtighed og Erfaring borger for dets fremtidige Æra.

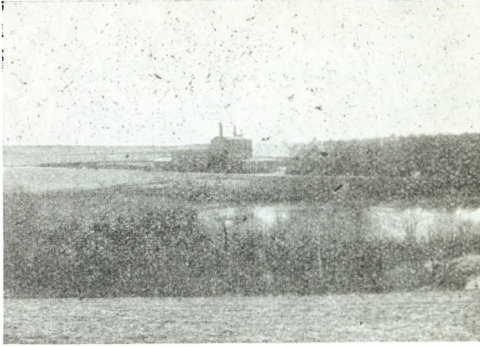

Assens Bank.

Bankens Ekspedition.

Vett & Wessels Udsalg er jo kendte og vel renormerede Forretninger i saagodt som alle Byer; og i Hænderne paa de rette Folk, er de altid sikker paa en

Bryggeriet Vestfyn.

Vett & Wessels Udsalg.

M. LARSEN
Gartner.

FR. PLUM
Boghandler.

FR. HANSEN
Købmand.

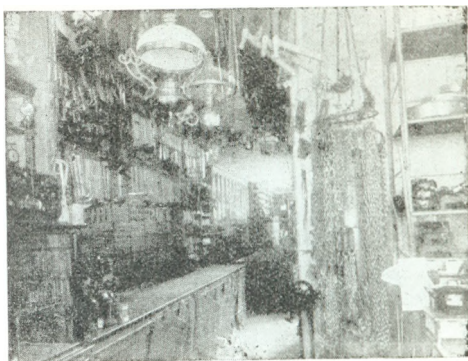
stor Kundekreds. Dette gælder Assens-Udsalget, som omfatter alt i Manufaktur-, Mode- og Udstyrsbranchen, og som med Klogskab ledes af den unge Svendborggenser *Ejnar Ring-Petersen*, der for kort Tid siden overtog den i 1895 af Ejnar Madsen grundlagte Forretning. Ring-Petersen har dog forstaaet at øge baade Omsætning og Kundernes Antal.

Byens største Trikotageforretning indehaves — siden 1909 af den kendte Assensianer *Hellmuth Beierholm*. Forretningen, som — grundlagt 1855 — har mange Aars gode Traditioner at haandhæve, hvilket Beierholm tilfulde har forstaaet, omfatter dog ogsaa Broderi og Børnekonfektion, ligesom den har en stor Afdeling for Dame- og Børnehatte.

Som stærkt interesseret i sin Bys Turistliv er Beierholm Medlem af Turistforeningens Bestyrelse, men ogsaa indenfor sin Stands snævrere Grænser er han en interesseret Mand; han er saaledes Bestyrelsesmedlem i Handelsforeningen og i Manufakturhandlerforeningen.

En af de største Forretninger er *R. C. J. Egelund*

Krull & Jepsens Isenkramhandel.

R. C. J. Egelunds Udstyrsforretning.

Indehaver af. Den omfatter alt i Køkkenudstyr, Glas, Porcelæn, Galanteri, Lamper og Havebrugsredskaber m. m. I 1888 var Egelund Medstifter af Assens Sygekasse og har siden været dens Kasserer.

Det er en særdeles velassorteret Isenkramhandel som *O. Jepsen* med stor Dygtighed leder. Forretningen, der er grundlagt 1882 af afd. N Th. Jepsen, blev straks ombygget og udvidet, da *O. Jepsen* i 1914 overtog den, og den har siden øget sin Omsætning betydeligt. *Jepsen*, der har uddannet sig i Tyskland og England, er Justervæsenets Forhandler. Krystal- og Porcelænafdelingen er Forretningens Specialitet.

Paa et af Byens kendte Hjørner har *Frederik Hansen*

Købmand Fr. Hansens kendte Hjørne.

Th. Jensens Guldsmedeforretning.

sin velforsynede Kolonialhandel, som en stor solid Kundekreds har sluttet sig om.

En særdeles nydelig Forretning har *Urma-ger og Guldsmed Th. Jensen*. Skal Festgaven købes eller Forlovelsesringene skiftes, gaar man ikke forgævestil Th. Jensen.

Der er i Byen et Konditori, hvis særdeles lækre Varer nydes i hyggelige og noble Omgivelser. Dets Indehaver er *Carl Nielsen*, der med sin faglige Dygtighed

for sin Forretning har erhvervet en 1ste Pris og Diplom i Paris 1906, foruden hjemlig Anerkendelse. Det er da ikke sært, at Konditoriet besøges af et meget stort Publikum.

Vilh. Thomsen har Assens, ja hele Vestfyns største Cykle- og Automobilforretning. Han etablerede sig i 1908, og i en Tid, hvor Cyklen er blevet et „Hvermandseje“, og hvor saa mange betror sig til Motoren, maatte hans Forretning gennemgaa en rivende Udvikling. Thomsen er da ogsaa Arbejdsgiver for en halv Snes Mand. Indenfor sin Stand nyder han almindelig Agtelse, han er saaledes i Bestyrelsen for Fyns Cykle-Industriforening.

HELMUTH BEIRHOLM
Købmand.

CHR. SVENDSEN
Restauratør.

H. JØRGENSEN
Snedkermester.

C. Niensens Konditori.

Snedkermester H. Jørgensens Møbel- og Ligkisteforretning, som han startede 1884, har gennem Aarene maatte udvide betydeligt. 6 Mand arbejder paa Værkstedet, hvor mo-

derne Snedkerma-
skiner er indførte.

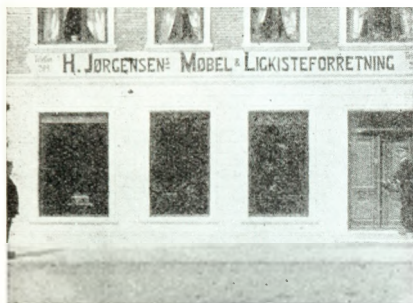
Mange Steder
baade i Ind- og
Udland har Gartner
M. Lawsen uddan-
net sig. Dette spo-
res paa hans stort
anlagte Virksom-
hed, som, takket

Interiør fra Niensens Konditori.

V. Thomsens Cykleforretning.

H. Jørgensen's Møbelhandel.

Alder er F. V. Andersen & Søns Eftflgr, der etableredes 1847. For nogle Aar siden, 1913, overtog den unge Herningenser, Købmand Andr. C. Knudsen, den gamle Manufakturhandel. Han ofrede og anvender stadig megen Energi paa Forretningen og har bl. a. indført Specialafdelinger omfattende Kjolestoffer, Hvidevarer, Besætningsartikler og Damekonfektion.

være Lawsens's Dygtighed, har høstet Anerkendelse paa flere Udstillinger — saaledes Diplom paa Landsudstillingen 1906 og Sølvmedalje paa Amtsudstillingen i Assens.

I Støberiudsalget ved *Hans Bang* vil enhver Smag og enhver Evne kunne blive tilfredsstillet i det særdeles rige Udvalg af Kakkellovne og andet Støbegods.

Et Firma af høj

Udsigt over M. Lawsens Gartneri.

E, RING PETERSEN
Købmand.

A. C. KNUDSEN
Købmand.

VILH. THOMSEN
Cyklehandler.

Frederik Plums Boghandel.

Manufakturhandlerforeningens Formand, *Johannes Holbæk*, er født i Kerteminde 1872 og havde sine Læreaar i samme By. Senere blev Holbæk Repræsentant for Grossererne Petersen & Haas i København og endelig

Kakkelovne hos Hans Bang.

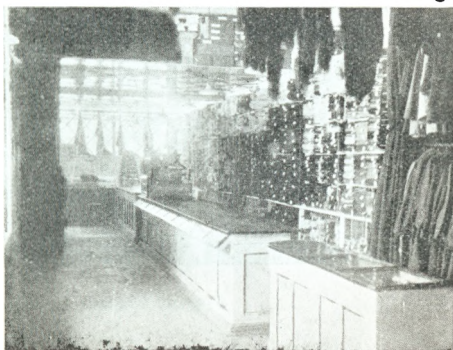
Lokaler i Brug for sit Firma, der samtidig udvidedes til at omfatte alt i Manufaktur og idag er Johannes Holbæks Forretning en af Vestfyns største Manufakturforretninger.

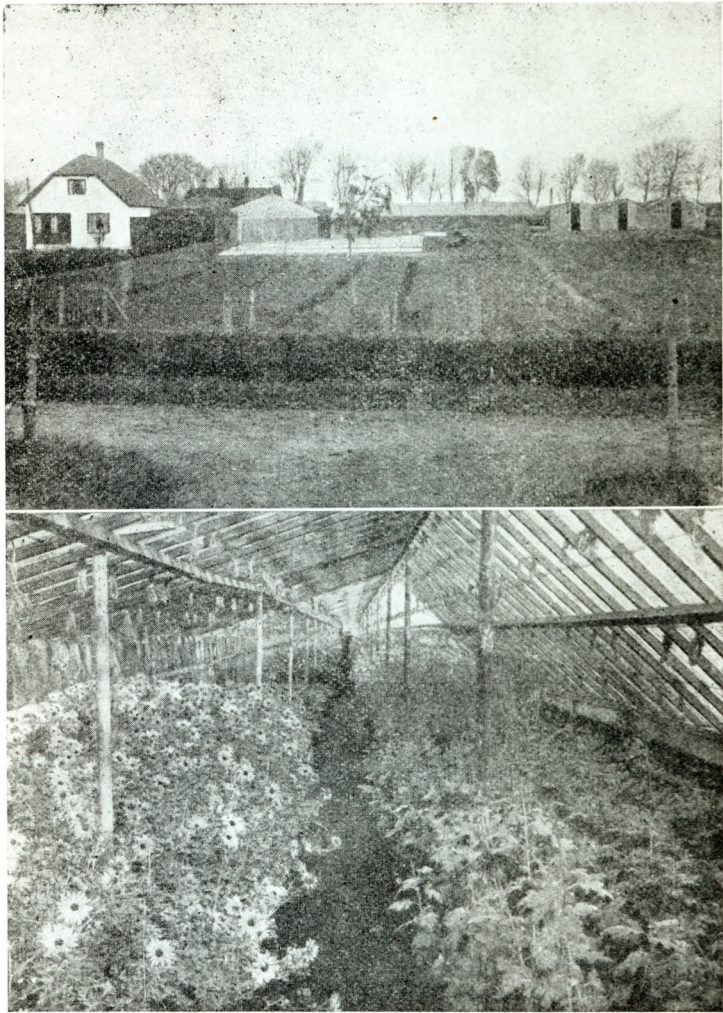
Paa Torvet har *Frederik Plum* sin Forretning. Foruden et stort Udvalg af de Kunstgenstande, Boghandlerne ikke kan undvære i deres Omsætning, har Plum en virkelig Handel med Bø-

1896 den 1. Marts begyndte Holbæk en mindre Herreekviperingsforretning, som straks fik god Medbør. Efter gentagne Udvidelser købte Holbæk 1903 hele Ejendommen og tog alle

Johannes Holbæks Varehus.

Frederik Nielsens Gartneri.

ger, og i de tætte Reoler finder Køberen baade Klassikerne og den sidste Bognyhed. Desuden fører Plum et stort Lager af alle fotografiske Artikler.

I Udkanten af Byen ligger *Frederik Nielsen's* store Gartner. Det er et imponerende Areal der her er under Kultur, og deraf er største Delen Drivhuse. De Partier vi bringer af Gartneriet, giver kun et ufuldstændigt Billede af den Virksomhed Fr. Nielsen ved sin Dygtighed

R. N. Hansens Slagterforretning.

og Energi har arbejdet frem til en af Landets største. Ikke blot her i Landet, men ogsaa i Norge og Sverige har Fr. Nielsen's Planter vundet Indpas.

Endelig bør man nævne Slagtermester *R. N. Hansen*, i hvis Butik man altid er sikker paa at faa 1. Klasses Varer. Foruden sin Slagterforretning har Hansen en Pølsefabrik der ligeledes er godt anskrevet i Byen.

DANSKE BYER OG DERES MÆND

REDAKTØR: ANDR. K. JENSEN

BOGENSE BY

1917 - DANSKE BYER OG DERES MÆND - 1917

BROBJERGHUS - AARHUS

BOGENSE FØR OG NU

I et smilende Landskab, hvor velhavende Bøndergaarde ligger paa de grønne Marker mellem Skov, levende Hegn og store Frugt- og Humlehaver, ligger Fyens mindste Købstad, Bogense.

Tiderne har ført den noget bort fra Alfarvej, eller rettere, Alfarvej har faaet en anden Retning, der ligesom bragte Byen bort i en fjern Krog.

Hvor Bogense nu ligger var der i en fjern Oldtid en Ø, der var rig paa Bøgeskov. Her sendte Beboerne deres Yndlingsdyr over for at de kunde blive fede af den megen Bogen, der faldt fra Bøgenes Grene. I Folkemunde kaldtes Øen Bogensey, ɔ: Bogensø, og dette er i Tiderne bleven til Bogense.

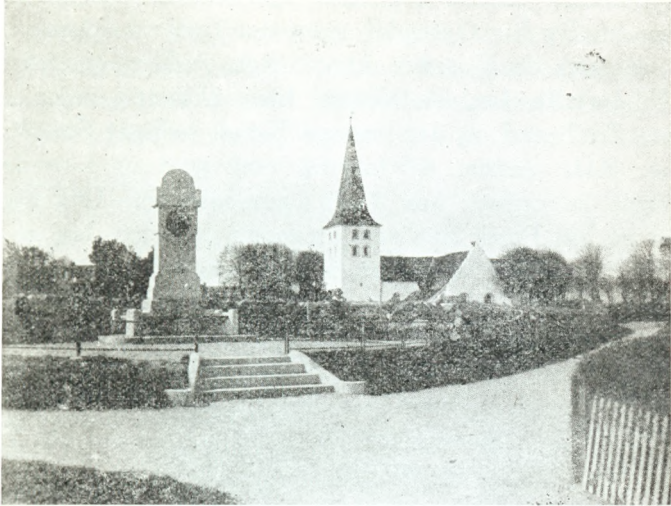
Dette er Oprindelsen til Byens Navn, og er denne Forklaring ikke langt naturligere end alle de kunstfærdige Hypoteser, der er opstillet?

Om Byens Alder kan intet bestemt siges, men den er en af Landets ældste Bopladser, der allerede nævnes i Danmarks Sagnhistorie, saaledes fortælles der, at der Aar 590 i Nærheden af Bogense færdedes en Flok Sø-røvere, der bl. a. plyndrede Herregaarden Barritskov og Byens Navn høres nu jævnligt og der er adskillige Gange tillagt den en Storhed og Betydning, som den

dog aldrig ejede. Imidlertid har Bogense været en anseelig By, større end de øvrige fynske Byer, Odense og Svendborg undtagen. Den fik allerede tidlig Privilegier, men der kan intet paavises herom før Aar 1288, da Kong Erik Menved stadfæster Bogense Bys Rettigheder, der yderligere stadfæstedes og udvidedes 1327 af den purunge Kong Valdemar og 1449 af Grev Kristian, da han kronedes til Danmarks Konge.

Byens Historie er ikke særlig interessant, den er som de fleste danske Købstæder mærket af Krig, Plyndring, Ildebrande og Pest. Under Grevens Fejde tog de Bogense-Borgere Del i Opstanden, men aldrig saa snart havde Kongens Tropper sat Foden paa Fyens Land, før Bogense skyndte sig at sende Kong Kristian III et Hyldningsbrev, der underskrevet af Borgmester Jens Klejnsmid, Raadmand Knud Klaussen og tvende af Byens Borgere — dog hjalp dette ikke Byen, der maatte udrede 300 Lod Sølv straks og 2000 Lod Sølv Aaret efter. Den Ildebrand der har været haardest ved Byen, udbrød 1575, og da Ilden havde raset stod kun Raadhuset og Kirken tilbage samt Købmand Klausens Gaard og Smedens Gaard i Tjæregade, der forskaanedes for Ilden, „formedelst Beboernes Retfærdighed“. Noget senere tog Pesten fat i Byen, hvis Modstandskraft selvfølgelig led ved den megen Modgang og 1769 var det saa sløjt, at hele Bogense By kun talte 430 Sjæle, men dermed ophører Nedgangen.

Langsomt voksede Bogense igen, men den blev aldrig den By, den havde været. Hertil bidrog selvfølgelig Anlægget af den store Tverbane Nyborg—Strib, der førte Færdselsvejen langt uden om Bogense, og den Bane, der senere anlagdes fra Odense til Bogense, har sikkert ikke

Bogense Kirke.**Raadhuset.**

givet Byen den Tilvækst man haabede. Byens Forhold er saaledes ændret og den maa se sin Opgave i at være en By for Oplandet, men det byder jo ogsaa Opgaver, især da Bogense har et rigt, ydedygtigt Opland.

Vi fortalte før, at Kirken blev skaanet under den store Ildebrand og den samme Kirke, helliget St. Nicolaus, staar endnu, selvfølgelig ombygget og forandret. Kirken er opført Aar 1406 i romansk Stil. Den ligger paa en høj Brink tæt ved Stranden, hvorfor den er et kendt Sømærke selv for Sejlere langt ude paa Kattegattet. Kirken, der ikke er ret stor, er en hvælvet Korskirke, hvis Taarne mærkelig nok er opført i den østlige Ende af Bygningen. Selve Taarnet er 41 meter højt og bærer et ottekantet, spaantækket Spir, det er i Virkeligheden en middelalderlig Tilbygning. Det overhvævede Taarnrum benyttes som Sakristi. En Del af Kirkeinventaret har en meget høj Alder, saaledes Altertavlen, der er et Renæssancearbejde fra 1588. Kirkens Klokker er gamle, den yngste er støbt 1516 af Henricus de Campen. Kirkens Sognepræst er Provst R. L. Jürgensen, der er født 1854.

Raad, Thing og Arresthuset ligger i St. Annagade. Det er en jævn, stilfærdigt virkende Bygning, hvis Opførelse paabegyndtes den 1. Maj 1846 under Ledelse af Arkitekt Kr. Rasmussen. Bygningen, der kostede ca. 8000 Rdl., indeholder foruden Lokaler til Byens Styrelse, tillige en Festsal, hvori findes en Buste af Kong Kristian VIII, der overværede Raadhusets Indvielse 13. Septbr. 1847. Ved dette Besøg var Bogense ganske ukendelig. Paa Adelgade var der rejst en Æresport, Brandsvende, Politikorps og andre, ialt 300 Mand, forsynede med Nationalkokarden dannede Espalier fra Østerport. Der var

Kor, Kantater, Køretur omkring i den loyale kongebegjstrede By, Middag og Uddeling af Ordner. Ja, selveste Musikkorpset fra Fredericia Brigade trakterede hele 9 Instrumenter. Et af de Steder Kongen besøgte var Havnen, og med dennes Tilblivelseshistorie i Erindring, var den ogsaa et Besøg værd.

Bogense Havn.

Oprindeligt havde Bogense ingen Havn, men man lægtede Varerne fra Strandkanten ud til Skibene paa Søen. Det 19. Aarhundrede gav danske Købstæder et betydeligt Opsving og der kom mere Energi og Driftighed frem end de foregaaende Aartier, Bogense havde dygtige Købmænd og Borgere, der forstod at vurdere Betydningen af en Havn, og Købmændene Jørgen Fahnø, Niels Hansen og Lassen samt Byfoged Hertz tog Initia-

tivet til at faa anlagt en Havn ved Bogense og dette Kapitel af Bogense Historie er saa interessant, at vi her skal gengive det efter en omtrent samtidig Skildring, der lyder saaledes:

„Ved flere Gange — siges der — at gaa fra Hus til Hus fik Byfoged Kancelliraad Hertz samlet 300 Rdl., og Løfte om 50 Dages Kjørsel“. Med disse ringe Hjælpe-midler begyndte han dette store Værk, ved den 18. Oktober 1827 at danne en Havnekommission, der foruden ham selv bestod af de ovennævnte Kjøbmænd Fahnø og Lassen. Samtidig tegnede flere af Byens Indvaanere sig for 600 Dages frivilligt Arbejde, og nu begyndte Kanalgravningen. „Fra den tidligste Morgen til den sildigste Aften var Kommisionens Medlemmer skiftevis tilstede, blev næsten daglig gjennemblødte, stode i Vånd til midt paa Benene og maatte dæmme sig frem i Fjellekasser. Et uheldigt Vejrligt det meste af Sommeren gjorde Arbejdet yderst byrdefuldt, idet Søn ofte gjennembrød de opkasteede Dæmninger og fyldte det udgravede med Vand. Da Arbejdet skjönt ufuldendt, havde staaet sig Vinteren over, henvendte Byfogeden sig til Fyns Stifts Kommunefond og erholdt af samme 200 Rdl. tillaans mod Kavsjon for Tilbagebetaling i 4 Aar, og da det derpaa i Sommeren 1829 blev taget i Øjesyn af Guvernøren, Kronprins Kristian, saavelsom af Generalmajor Klavs Christensen, (der 1. Novbr. 1828 blev Komd. af D.) og Kapt. Leth, gjorde de Indstilling om, at der af Rigets Finantser maatte tilstaaes Byen til Værkets Fuldførelse et Laan af 2000 Rdl., som skulde tilbagebetales i 8 Aar. „Paa denne Maade er Arbejdet nu tilendebragt og en Baadekanal af c. 1300 Fods Længde, 24 Fods Brede og 10 Fods Dybde med tilhø-

rende Bassin, 120 Fod langt og 60 Fod bredt, fuldført, og derved aabnet en forhaabentlig Velstandskilde for Byen, samt en Lettelse af egne og fremmede Handlendes Vare- Ind- og Udskibning og en stor Bekvemmelighed for de Reisende, der maa bidrage til at flere end hidtil vælger Overfarten mellem Fyen og Jylland over Bogense".

Ønskerne om, at Bogense maatte blive et søgt Overfartssted blev aldrig opfyldt, men Havnen fik alligevel afgørende Betydning for Byens Fremtid. Havnen har en ejendommelig Form, idet den nærmest ligner en lang Kanal; den bestaar af to Stenmoler paa c. 650 Meters Længde mellem hvilke det 20 Meter brede Havnebassin findes.

Havnen er selvfølgelig udvidet adskillige Gange, og dens Dybde er nu ca. $4\frac{1}{2}$ Meter, hvilket er lovlige lidt. Udenfor Havnen findes en Svajepads, der anlagdes 1883, og der findes Kølhalingsplads for Skibe indtil 100 Tons. Paa Havnepladsen, der udgør over 40000 mtr.², findes gode Havnespor ligesom Toldkammeret og Gasværket er anlagt her.

Toldpersonalet bestaar af en Assistent, en Opsynsmand og Toldforvalter Carl Jørgensen, der beklæder flere Tillidshverv i Byen, saaledes som Revisor i Bogense Bank og for Kommunens Regnskaber. — Gasværket er anlagt 1896 paa den vestre Havnemole.

Der er et godt Fiskeri i Farvandet omkring Bogense, navnlig ovre ved Æbelø findes fortrinlige Fangstpladser, og ganske naturligt ejer Bogense derfor en stor Fiskerflaade, hvoraf den største Part er forsynet med Motorer og gode Fangstredskaber. I Fiskeriets Højsæson er der livligt ved Havnen, de fuldt lastede Baade kommer ind med den sølvglitrende Last, som travle Hænder hurtig

faar sorteret, pakket i Kasser og indladet i Jernbanevogne, der som Regel gaar til Røgerierne i de nordtyske Byer. Det er navnlig ved Foraarstid den største Fangst finder Sted, og Hovedparten af Fiskeriet bestaar da af Sild, Hornfisk og Markrel.

Vi nævnte Æbelø som en god Fangstplads, men denne lille Ø er yderligere berømt blandt Turister for sin enestaaende Skønhed. Den ligger 10 km. nordøst for Bogense og benyttes som Dyrehave af Ejeren, Grevskabet Roepstorff. Med sine tætte skønne Skove, sit rige Fugle- og Dyreliv, rummer den en poetisk Skønhed og Stemning, som kun faa Pladser i vort Land. Øen har tidligere tilhørt Bogense By, der solgte den for 600 Rdl.

Bogense er ingen udpræget Turistby, men den har en Turist og Forskønnelsesforening, der arbejder meget ivrig. Blandt andet har denne anlagt flere Spadserestier med Bænke og flere af disse er meget smukke; Prisen bærer absolut Stien over Kirkebakken, hvorfra man har en henrivende Udsigt ud over Kattegat med Æbelø og den jyske Kyst tonende frem i Horisonten. Byen har ogsaa en lille Lystskov — Fredskoven — hvor Borgerne holder deres aarlige Fugleskydning St. Hansdag.

Byens Øvrighed bestaar af en Borgmester, der tillige er Byfoged og Byskriver samt Herredsfoged og Skriver i Skovby Herred — Embedet beklædes siden 1912 af A. F. Gad, der er født 1865 — samt af et Byraad paa 8 valgte Medlemmer.

Bogense Skolevæsen er godt. Borgerskolen omfatter Grundskolen og en almindelig Folkeskole, men desuden findes en kommunal Mellemskole og Realskole. Det kommunale Skolevæsen ledes af Overlærer Poul Christensen, født 1871.

Byen har to Pengeinstitutter. Bogense Bank der stiftedes 1897, har en Aktiekapital paa 50000 Kr. Af dens Regnskab for 1915 tager vi følgende Tal: Veksler og

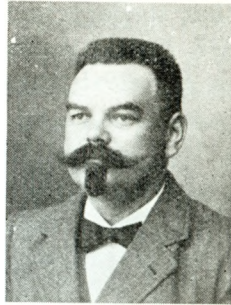
Spare og Laanekassen for Bogense og Omegn.

Udlaan 795286 Kroner, Reserver 47310 Kroner. Folio og Indlaan 833995 Kroner og Udbytte til Aktionærer 10 %.

Spare- og Laanekassen for Bogense og Omegn begyndte sin Virksomhed 1. Februar 1854. Dens første

L. BARFOED
Købmand.

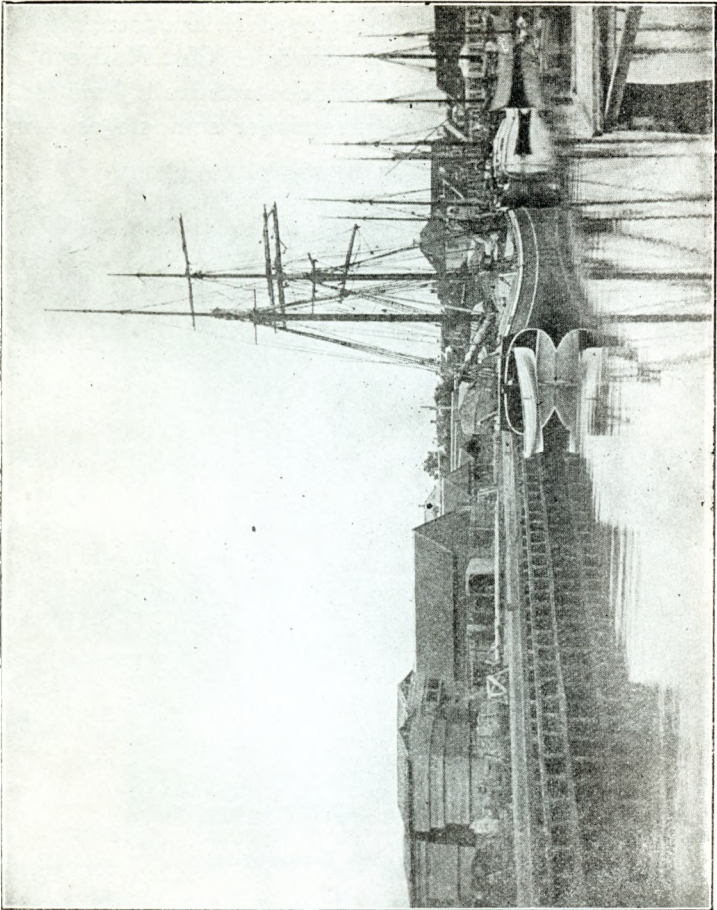

C. HANSEN
Købmand.

Forretningsfører var Herredsfuldmægtig Meldal, i hvis Ejendom Sparekassen lejede sine Lokaler, der var særdeles primitive efter vor Tids Forhold og egentlig et fortrinligt Udtryk for Ledelsens Forsigtighed. Efter Meldals Død var Prokurator S. Møller Forretningsfører i 40 Aar, og hans Arbejde faldt godt i Traad med den forsigtige Direktions Syn paa Sagerne.

Godt i Samklang med hele Institutionens Principper var Stillingen som Direktør aldrig højt lønnet. Indtil 1883 var den endog uden Løn, og efter dette Tidspunkt fastsattes den til 300 Kr. aarlig, medens den i 1913 forhøjedes til den saa beskedne Sum 500 Kr.

Men under disse Forhold var nu Sparekassens Udvikling skredet frem alt som Aarene gik, og i 1910 byggede den da sin nuværende smukke Bygning, hvor den fik fortrinlige Kontorlokaler og Bolig for Forretningsføreren. Og er Forholdene saaledes udadtil gennem Aarene undergaaet store Forandringer, saa er da ogsaa Omsætningen gaaet frem med stadig voksende Fart. Sparernes samlede Indskud androg pr. ^{31/3} 1917 Kr.

Bogense Kul- og Trælasthandels Lager ved Havnen.

6479460,24 fordelt paa 6449 Konti og der er opsamlet et Reservefond paa Kr. 375570,49. Sparekassens nuværende Forretningsfører er Sagfører A. Nørby, medens Direk-

tionen bestaar af Købmændene L. Barfod, Chr. G. Jensen og C. Hansen samt Sognefoged H. Knudsen, Murer-
mester H. C. Jørgensen og Gaardejer Chr. Madsen.

Bogense Kul- og Trælasthandel startedes 1. Juni 1883.
Det var tre gamle Trælastforretninger som sloges sam-

O. H. Jensens gamle Købmandsgaard.

men til et Konsortium. Chr. O. Barfoeds Part overdroges
Sønnen Lauritz Barfoed, som blev Lederen af den nye
Forretning, hvilken Stilling han har endnu.

Forretningen lejede i 1883 en stor Plads af Bogense
Havn, hvor Tømrerskure, Kulpladser og Lagerplads

etableredes; samtidig købtes de 3 gamle Pakhuse paa Adelgade i Nærheden af Havnen og indrettedes til Brædde- og Plankelagre samt til Kontor.

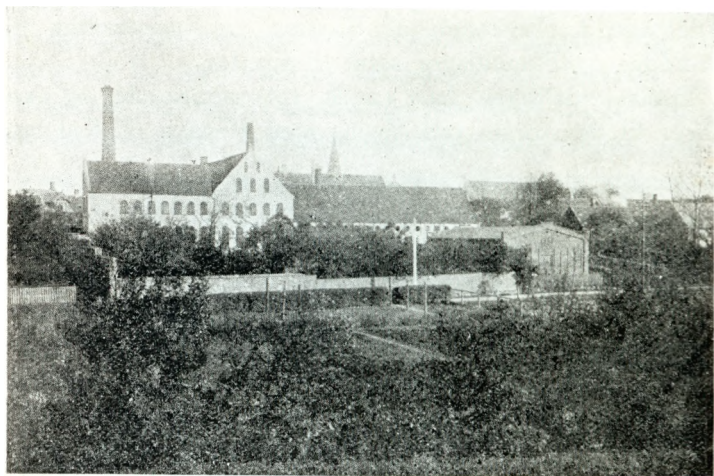
Trælastafdelingen har været ret omfattende, og den hører til de største paa Fyen, med Hensyn til Kul har

O. H. Jensens nuværende Købmandsgaard.

de vanskelige Havneforhold med grundt Vand lagt Hindringer i Vejen for at faa denne Del af Forretningen op paa Højde med dem i Byerne med de dybe Havne.

Pakhusene paa Adelgade er meget gamle, men ret almindelige. De byggedes i den Tid da Danmark udførte Korn og er indrettet med dette Formaal for Øje. Forretningens Leder, Købmand Barfoed, er en dygtig Køb-

Bogense Jernstøberi og Maskinfabrik.

mand, der altid har ofret sig for sin Forretning og bevidst søgt at undgaa offentlige Tillidshverv.

Det gamle Købmandsfirma O. H. Jensen grundlagdes 1851. I de første Aar omfattede Forretningen væsentlig Kolonial, og den stille bramfri Begyndelse har sikkert gjort sit til, at Omegnens Landboere snart fandt sig hjemme i Købmandsgaarden, saa ogsaa deres Produkter fandt Vej til den. Saadan gik det da til, at Kornet fra Omegnens rige Agre kom til at betyde en mægtig Stigning i Firmaets Omsætning, og da Landbrugets Driftsmaade blev lagt om i 70erne, saa Landbruget i Stedet for at sælge maatte importere Korn og Foderstoffer, saa viste det sig atter, hvor stærkt Baandet mellem Handelshuset og Befolkningen var, da Virksomheden slog over i Import af Korn og Foderstoffer, blev Landboerne atter dens faste Forbindelser blot med den Forskel, at de nu hentede disse Artikler i Handelshuset.

Efter Stifterens Død i 1892 blev Sønnen Chr. G. Jensen Eneindehaver og han har evnet at forene stor personlig Dygtighed med de gamle Traditioner. Virksomheden er da ogsaa en af Nordfyns mest ansete Forretninger i sin Branche, og dette skylder den i første Række Chefens dygtige fremsynede Arbejde, der i Forbindelse med Slægtleddenes Samarbejde har skabt Virksomhedens grundfæstede Stilling.

Bogense Jernstøberi og Maskinfabrik kan føre sin Oprindelse helt tilbage til 1852, da Jernstøber Riber købte den Brandtske Gaard og her indrettede en Maskinfabrik med tilhørende Støberi. 1868 kom Virksomheden i Hænderne paa Maskinbygger S. Jørgensen og denne Mands Energi og Dygtighed skabte Forretningen en betydelig Omsætning og et godt Ry blandt fynske Landmænd, ja, senere overalt i det danske Landbrug. 1891 solgtes Virksomheden til L. og P. Barfoed, der atter 1915

Nordfyns Cyklefabrik.

Bogense Andelsmejeri.

overdrog Forretningen til den nuværende Indehaver, Erik Barfoed.

Under Navnet *Nordfyns Cyklefabrik* startede Brødrene N. & K. Petersen deres Virksomhed i 1894. Forretningen omfatter Salg af Automobiles, Motorcykler og Fiona Cyklen, desuden driver Firmaet en stor Installationsforretning og et Reparationsværksted for Cykler og Motorer. Herved beskæftiges 10 Mand.

J. H. Christiansens Gartneri.

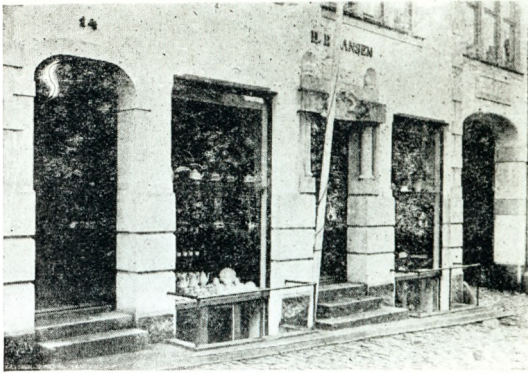
Bogense Andelsmejeri anlagdes 1893 og behandler nu ca. 1,6 Million kg. Mælk aarlig. For sit gode Smør og Ost har Mejeriet faaet adskillige Udmærkelser. Mejeriets Formand er Gaardejer J. Chr. Jensen, medens den daglige Drift ledes af Mejeribestyrer Villemoes Rasmussen.

Handelsgartner *J. H. Christiansen* anlagde sit Gartneri 1888 og det hører nu til et af Landets kendte Gartnerier, hvis særlige Felt er Dyrkning af Blomsterløg og Potteplanter foruden det, der ellers dyrkes hos en Handelsgartner.

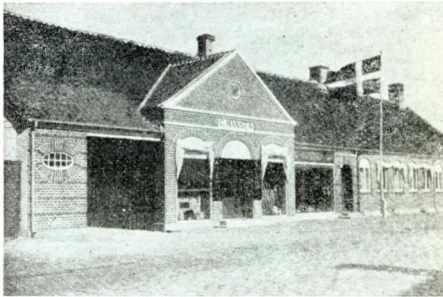
Med den intime Kontakt, der findes mellem Bogense og Oplandet, er der sat et særligt Præg paa Byens Handel. Den er indrettet paa at betjene baade Landboerne og Bymennesket.

Ser vi saaledes paa Købmand *H. P. Hansens* Butik finder vi den forsynet med al Slags Kolonial, men ogsaa med et Udvalg af saadanne nyttige Husholdningsgenstande, som Landboeren ønsker at have med fra Byen. Hansen overtog denne Forretning i 1914 og foruden de nævnte Varer handler han tillige med Kul, Korn og Foderstoffer.

En 100-aarig Forretning ejes af Købmand *C. Hansen*,

H. P. Hansens Butik.

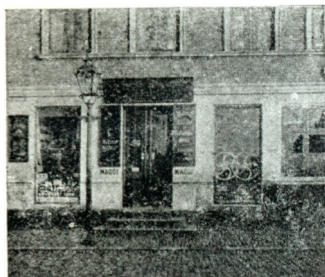
C. Hansens Købmandsgaard.

der overtog den 1900. Foruden Kolonial, Korn og Foderstoffer, Frø, Kunstgødning og lignende har Hansen et stort Lager af Morsø Støbegods. C. Hansen nyder i sjældnen Grad sine Medborgeres Tillid og han er saaledes valgt ind i Sparekassens Direktion og i Bestyrelsen for Byens Handelsforening og for Haandværkerforeningen.

For et Aarstid siden overtog Købmand *Reinhardt Jantzen* den Købmandsforretning som grundlagdes af

Reinhardt Jantzens Købmandsgaard.

Einer Jørgensens Butik.

Malermester A. Blangsteds Ejendom.

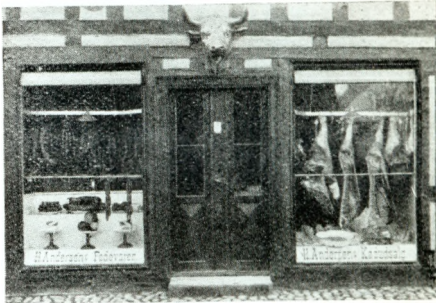
Chr. E. Jensen saa tidlig som 1811. Forretningen er en af de sædvanlige, der handler med Kolonial, Korn og Foderstoffer, Frø samt Støbegods og Kul.

Der findes endnu en meget gammel Købmandsforretning i Bogense, der nylig har skiftet Indehaver. Det er den Kolonial og Delikatessehandel, som Ejner Jørgensen overtog i 1916.

I det hele taget findes der mange gamle Virksomheder i Bogense, ogsaa udenfor selve Købmandshandelen. Isenkræmmer *Ellef Hansen* overtog for syv Aar siden en

Ellef Hansen Isenkramhandel.

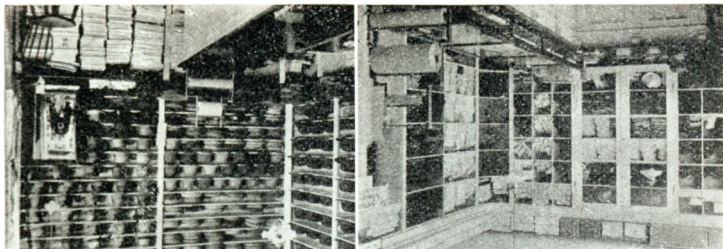

H. Andersens Kødudsalg.

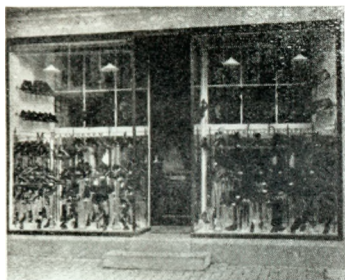
af dem og har handlet med alt indenfor Isenkram, Glas og Porcelæn ligesom der føres et stort Lager af Støbe-gods fra Hess i Vejle.

Slagtermester *Hans Andersen*, der er født i Krigs-aaret 1864, driver en Pølsefabrik i Forbindelse med sin Slagterforretning, der stammer fra 1850.

Manufakturhandler *Rasmus Isaksen* etablerede sig 1900 og fik hurtigt en ret betydelig Forretning, som søges i stigende Grad af By og Land. Isaksens Varehus, som er det populære Navn, beskæftiger 5 Mennesker og ud-

Bundtmager A. Jeppensens Forretning.

Skotøjs-Depotet.

A. Vædelee's Butik.

videdes i 1914 med en særlig Odenseafdeling, hvor der beskæftiges 3 Ekspedienter.

Blandt Byens Haandværkere skal vi nævne den dygtige Malermester *Axel Blangsted*, der er født 1875 og for en halv Snes Aar siden overtog sin Forretning, der etableredes 1870.

Arnold Jeppesen etablerede sig 1909. Han har en stor og søgt Forretning, der omfatter Hatte, Bundtmagerarbejde, Tricotage- og Børneudstyr. Begge disse Specialforretninger er af Byens bedste, hvorfor der ogsaa er samlet en solid Kundekreds om dem. Af de Tillidshverv

VILLEMOES RASMUSSEN
Mejeribestyrer.

H. CHRISTIANSEN
Købmand.

V. Nielsens Udsalg.

Engelsk Beklædningsmagasin.

Jeppesen beklæder skal vi nævne Mandatet som Bestyrelsesmedlem af Grundejerforeningen.

Skotøjs-Depotet startedes 1906 af M. Rasmussen. Det er en elegant Forretning med de bedste Varer og en stor Kundekreds. Rasmussen har tillige en engros Forretning med Læder og Skomagerartikler. En anden For-

J. Jensens Modemagasin.

J. H. Petersens Guldsmedforretning.

retning indenfor Læderfaget er Sadelmager *A. Vædelee*, der fører et stort Udsalg af Kufferter, Haandtasker, Seletøj og lignende Varer i Branchen.

I 1907 startede Fabrikant *V. Nielsen* sin Cigar og Tobaksfabrik, der har en god fast Kundekreds, som er forøget gennem Fabrikens eget Udsalg, hvor Røgeren foruden den gode Tobak finder et fortrinligt Udvalg af Piber.

J. Jensen begyndte sin Virksomhed i 1902. Forretningen er delt i to Afdelinger, et Modemagasin med et stort Udvalg i Hatte og Modepynt og en Afdeling for Tricotage, Uldvarer, Linned og Børneudstyr. Jensen er Medlem af Haandværkerforeningens Bestyrelsen. — Guldsmed *J. H. Petersen* etablerede sin Forretning 1902, men efter hans Død i 1911 føres den videre af Enken, der har vist sig som en dygtig Styrer af Virksomheden, hvor man faar alt indenfor Guld- og Sølvvarebranchen, og aldrig gaar forgæves efter en Festgave.

Købmand *H. Christiansen* er født i Bogense 1859 og startede sin Forretning her i 1884. Til Forretningen, der omfatter Kolonial, Delikatesse, Vin, Konserves etc., hører

H. P. HANSEN
Købmand.

HANS ANDERSEN
Slagtermester.

H. Christiansens Butik.

et Kaffebrænderi, der begyndte med at brænde 20 Pund Kaffe hver Uge, men nu præsterer 90 Pund hver *Dag*.

Engelsk Beklædningsmagasin er en Forretning man genfinder i de fleste Provinsbyer ogsaa i Bogense, hvor

J. H. CHRISTIANSEN
Gartner.

CHR. PETERSEN
Planteskoleejer

ARNOLD JEPPESEN
Bundtmager.

Andelssvineslagteriet.

den unge Købmand Th. Bonfils startede sit Magasin i 1910 omfattende alt indenfor Herreekvipering.

Andelssvineslagteriet i Bogense begyndte sin Virksomhed i 1896. Det er en stor Virksomhed for Byen, som ledes af Slagteridirektør Carl Mortensen, medens Bestyrelsen iøvrigt bestaar af Gaardejer Jacob Jensen, Rostrup som Formand samt Proprietæerne Eriksen, Huggert og Hansen, Christianslund, Forpagterne Haugaard

og Rasmussen, Købmand Sørensen, Bødker Konradsen og Gaardejerne Stensgaard, A. C. Larsen og Poul Andersen.

I 1905 anlagde *Chr. Petersen* en Planteskole, der nu spænder over 7 Tønder Land. I Planteskolen dyrkes specielt Stenfrugttræer, f. Eks. Blomme og Kirsebærtræer, men Petersen har iøvrigt alle andre Frugttræer og Buske i sin Planteskole og driver yderligere et Handelsgartneri. Chr. Pedersen er Bestyrelsesmedlem i den mindre Haandværkerforening.

* . *

Hele den Egn af Fyen hvor Bogense, Middelfart og Assens ligger er beboet af en ret velhavende, driftig Befolkning, og der er en stærk indbyrdes Trafik, der bl. a. sætter sit Præg paa de Gæstgivergaarde, der findes i denne Del af Landet. En af disse, *Brenderup Gæstgivergaard*, hvoraf vi bringer et Billede, ligner nærmest et Palæ med sin fornemme Rejsning. Den smukke Bygning er opført i 1914 og er omgivet af en nylig Have, der spænder over 4 Tdr. Land, og hvori findes talrige Frugttræer og Buske. Gæstgivergaardens Drift ledes af Bestyrer A. Jørgensen, der har faaet en grundig Uddannelse paa forskellige af Landets Hoteller. Brenderup Gæstgivergaard ejes af Købmand C. M. Thomsen, der har sin store Købmandsforretning i Skovshøjrup. Denne er grundlagt saa tidlig som 1863 og er en af de rigtige store Landforretninger, der fører næsten alt, Kolonial, Korn og Foderstoffer, Trælast, Bygningsartikler, Kul, Isenkram, Redskaber, kort sagt et helt Depot for alle de Varer og Nødvendighedsartikler

Brenderup Gæstgivergaard.

C. M. Thomsens Købmandsgaard, Skovshøjrup.

Landboeren har Brug for i sit daglige Liv. C. M. Thomsen, der er født 1875, er en meget driftig Mand og er derfor ret naturlig vælgt ind i Sogneraadet ligesom han har Sæde i Repræsentantskabet for Nr. Aaby Sparekasse.

DANSKE BYER OG DERES MÆND

REDAKTØR: ANDR. K. JENSEN

KERTEMINDE BY

UNDER MEDVIRKNING

AF

CHR. EM. FROST

1918 - DANSKE BYER OG DERES MÆND - 1918

BROBJERGHUS - AARHUS

KERTEMINDE FØR

I Kerteminde Vaaben ser man en Skude, der for vindspændte Sejl staar ud efter gennem et fossende Hav. Der er Drift og sejg Vilje i denne Skude, den *vil* igennem.

Ligesom den enkelte Mand i sit Vaabenskjold satte Mærke eller Tegn, der nu fortæller os, hvad der netop karakteristisk og særegnet for ham og hans Slægt, saaledes kan ofte en By's Vaaben aabenbare — bedre end mange Ord og lange Beskrivelser — ved en lykkelig Intuition, hvad der netop var denne By's Vilkaar, hvad dens Indvaanere Slægt efter Slægt har levet paa, mod hvilket deres Hu har staaet stærkest vendt.

Byens Vaaben har ligesom et Brændpunkt samlet alle de Kræfter og Evner, der holdt Byen oppe og frelste den gennem Tiderne. Byens Vaaben blev Byens Vidne. Dette gælder i særlig Grad Kerteminde Vaaben. Og det vidner, at Kertemindes Skæbne har alle Dage været inderligt knyttet til Havet og alt, hvad Havets er. Byen skylder Havet sin Oprindelse og Eksistens. I lyse Opgangstider og i mørke Trængselsaar var det altid Havet, der laa bag ved. Baade Lykken og Ulykken kom ind fra Havet. Men har end Modgangen været stor, og Byen sin Undergang nær, saa er den ogsaa blevet hævdet i

sin Kamp for Livet. Trofasthed og sejt Udholdenhed er de røde Traade i Kertemindes Historie, Egenskaber, der har bevirket, at der overhovedet endnu er By paa det nordøstlige Hjørne af Fyen.

Der har staaet Strid om selve Byens Navn. Men naar vi véd, at Byen er som en Slags Aflægger af den gamle Landsby Kertinge opstaaet ved Fjordens Mund (Minde),

Kerteminde Havn.

er der vel ingen Tvivl om, at Navnegaaden er løst.

Som Udskibningssted for det oldtidsgamle Odense har Byen sikkert oplevet mange Aarhundreder, og heller ikke blev nogen Aarsunge af By, Købstad paa Erik af Pommerens Tid; thi 1413 opfyldte naadigt denne Konge de brave Kertemindeborgeres Ønske om at faa deres By gjort til Købstad. Dette er historisk. Men nu blev

der for Alvor taget fat, thi man maa ikke tro, at Borgerne nøjedes med, hvad der kunde vindes ved Transithandelen fra Odense, saa meget mere som der nærredes et vist Nag imod — og især Frygt for den store By, en Frygt, som er sporet lige op til vore Dage, — men deres Foretagsomhed, deres af Havet bestemte videre Udsyn satte dem i Handelsforbindelse med baade nære og fjerne Byer. Kertemindeskuder fragtedes baade til Flensborg og Lübeck, — og det betød noget i de Tider. Det var Danmarks Overflod af Korn, der byttedes med udenvælts Guld. Men da der fandt Forskydninger Sted indenfor vor Eksport, fulgte Kerteminde driftigt med. Byen blev Hornkvægsopdrætter og Eksportør. Endnu havde Kerteminderne ikke ænset den gavmilde Haand, som fra Havet rakes imod dem, nemlig Fiskeriet; men senere skulde dette blive det frelsende, da saa meget glippede. Men i disse Opgangstider blev Grunden lagt til og Traditionerne skabt for vore Dages Kertemindes noble Handelsstand, der er en af de bærende Kræfter indenfor det lille Samfund.

Ulykkerne skulde ikke udeblive. Naar Ildløs opstod i de gamle Byer med deres Træhuse og Straatage, blev det let Katastrophe, og Kerteminde er da ogsaa blevet hærget af flere Brande. Hjælpeløs stod man over for Epidemierne, og Byen er Gang paa Gang blevet haardt ramt af saadanne, men haardest fór dog Krigene frem mod Kerteminde. Dets Handel blev ødelagt, dets Skibe taget, og i Svenskekrigen i Midten af det 17de Aarh. blev den saa godt som afbrændt, thi her blev Landgangen foretaget af de Tropper, der skulde fordrive Svenskerne fra Fyen. Nogle Aar efter finder Odense selv Vej til Havet uden om Kerteminde, og nu kom den

døde Tid for Byen, der næsten i et helt Aarhundrede ligger ligesom lammet. Alt Initiativ synes den berøvet. Men iden sidste Kvart af det 18de Aarh. tager Byen Tilløb til atter at rejse sig til Bedrift, — det ses bl. a. paa den forholdsvis store Indbyggertilvækst i disse 25 Aar, — Blikkene løftes ud over egen Ulykke, og atter var det Havet, der drog, fra dette kom den genfødende Kraft. Men man saa, at skulde Kerteminde klare sig, maatte Havnen forbedres til at møde nye Tidens Krav. Dens Isforhold var gode, men den var ikke dyb nok. Og nu begynder det Arbejde, som stor Taalmodighed og Udholdenhed kun kunde fuldføre, men de Kertemindemænd havde disse Egenskaber i Erkendelse af, at Løsningen af Havnespørgsmaalet var et Spørgsmaal paa Liv og Død for Byen. Og ved at bygge Moler ud mod den Sandrevle, der stadig har truet Havnen, skabte man Byen den Udfaldspost mod Havet, hvorfra Fornylsen kom — og stadig vil komme. Nu drog Kerteminderne atter til Havs — om end ikke som Skippere — men som Fiskere, og de kom hjem med Guld.

Fiskeriet begyndte at give en vigtig Indtægt. — Og Aarene gik; kommen helskindet igennem de urolige og trange Tider i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede har Kerteminde siden været i stadig Vækst, langsomt, men sikkert, uden store Spring, det har været et helt Aarhundrede om at fordoble sit beskedne Indbyggerantal; mange andre Byer kan opvise en anderledes stor Tilvækst; men det har øget sit materielle Velvære, taget imod, hvad de nyeste Tider bød paa. Kerteminde kom igennem — igennem Tidernes trodsende Brænding, fordi det vilde igennem, vilde frem — som dets Vaabens Skude.

Og efter dette hurtige Vue over Kertemindes Skæbne, kan vi gaa over til at omtale

KERTEMINDE NU

Det kan ikke undgaa ens Opmærksomhed, at Kerteminde er nu en By, der er inde i en stor og betydningsfuld Overgangstid; her forberedes noget; Fremtidsbyen er i sin Vorden. Dette kan spores paa mange Ting; — nye Gadeanlæg bryder ind i de gamle; store, fleretages, moderne Huse ligger Side om Side, de gamle duknakkede, — og undersøger man mere intimt, vil man f. Eks. i Byens Regnskaber se, hvorledes Tallene paa flere betydningsfulde Poster i faa Aar er svulmet op. Tallene taler. — Anlæggelsen af Banen til Odense har stort bidraget til Byens Opkomst. Først 1900 blev Banen aabnet, men man havde snakket om Sagen i 30 Aar for en Del takket være den gamle Frygt for den store Nabo. Frygten har vist sig ganske ubegrundet. Lokomotivets friske Fløjt har virket impulsivt og æggende; Turister fandt Byen i de særdeles naturskønne Omgivelser.

Hotellivet tog Opsving, og den hele Omsætning øgedes, men særlig for Fiskerne har Banen betydet meget. Det store Marked blev rykket dem nærmere. Og Fiskerne har forstaaet at udnytte de forbedrede Afsætningsbetingelser, saa Fiskeriet nu noget nær er Byens vigtigste Indtægtskilde, men se blot det Liv og den Travlhed, der hersker ved Havn og Banegaard, men det drejer sig ogsaa om op mod den halve Million for Byen. Nej, Kerteminde, der er Hovedaktionær i Banen, har aldrig fortrudt, at det overvandt sine Betænkeligheder. Paa den kønne, lille Station residerer Stationsforstander C. *Haldbo*.

Midt i denne Kamp mellem nyt og gammelt ligger *den gamle Kirke* uanfægtet. Den skal være bygget 1476. Den er sidst repareret 1876. Den er køn og stemningsfuld, men ret uanselig, og de høje Ejendomme begynder at true dens forhen dominerende Stilling blandt de lave Huse, men den indvendige, rige Udsmykning røber, at Kirken gennem Aarene har haft gavmilde Venner blandt

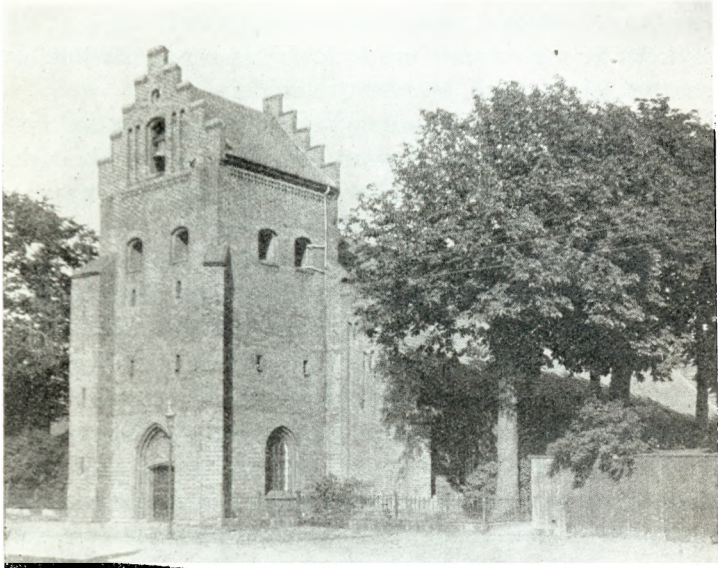

Langegade med Raadhuset.

Borgerne. Ved at vandre derinde kan man faa mangt og meget at vide om længst henfarne Tiders Kertemindeslægter. Dens Sognepræst er *Nicolai Meier*, der er født 1849 ved Svendborg. Han er foruden at være sin Menigheds afholdte Præst kendt og skattet i vide Kredse Landet over som Medarbejder ved flere religiøse Tids-

skrifter og Blade og som Forfatter af adskillige gudelige Bøger.

Medens de fleste kommunale Institutioner er moderne og fuldt ud er i Stand til at honorere Tidens Krav, er *Sygehuset*, der er fælles for Købstaden og Amtet og in-

Kirken.

stalleret i en af Kommunen i 1868 købt gl. Ejendom, absolut ikke tidssvarende. Her ligger en Opgave for Byen at løse, men man maa vel vente, til vi kommer paa den anden Side af Dyrtid og Krig.

Epidemihuset, der ligger vest for Byen opført 1890 og ogsaa fælles for By og Amt, er derimod fuldtud tilfreds-

stillende med sine 14 Senge. Begge Sygehuse ledes med anerkendt Dygtighed af *Læge J. Hviid*.

I 1896 fik Byen sit *Gasværk*, og det betød en stor Opmuntring og Lettelse, thi man havde jo før været henvist til Petroleumbelysning baade inde og ude. Og skønt mange konservativt holdt sig tilbage i Begyndelsen, er Gassen nu almindelig i alle Hjem. Gasforbruget har da ogsaa fordoblet sig i det sidste Tiaar, hvorfor Gasværket, hvis Bestyrer er *J. P. Hunderup*, fornyligt har maattet foretage en betydelig Udvidelse.

Men Kertemindeborgernes Velværetrang blev dog ikke blot tilfredsstillet med Gassen, man krævede ogsaa „det hvide Lys“, som man havde set blive almindeligt mange Steder, og i 1911 fik Byen sit *Elektricitetsværk*, og saa stort har Elektricitetsforbruget været, at det langt oversteg Forventningerne og Beregningen, saa Værket, selv om det var stort anlagt, saa det ikke blot kunde forsyne Byen, men det vestlige Opland helt ind til Odense, maatte udvide allerede 1917. Dets Bestyrer er *P. Bille*.

I lang Tid havde Pladsmangel i Byens gl. Skole gjort Kravet om en ny stærkere og stærkere, og i Aaret 1900 skred man til Opførelsen af den særdeles smukke og i enhver Henseende tidssvarende *Kommuneskole*, som Kerteminde nu har. Der er foruden en almindelig 7 klasset Borgerskole, en Realskole og en 4 klasset Mellem-skole med afsluttende Realklasse. Over 500 Børn undervises af 7 Lærere og 6 Lærerinder under Ledelse af den kendte og ansete *Skoleinspektør Kr. Kragh*.

I 1858 fik Byen sit første Vandværk, men det viste sig at være ret mislykket. Vandet, der kom fra Markerne nord for Byen, kunde ikke faa Tryk nok, og ofte løb det tørt, saa man maatte stadig benytte de gamle

Brønde, men efterhaanden som Byen voksede, saaledes at der opstod et helt nyt Kvarter ude paa Feden, hvor der kun var Brakvand i Brøndene, maatte man anlægge et nyt *Vandværk 1902*. Det ligger 4 km. syd for Byen i Revninge Sogn og bestyres af *P. Larsen*. Det har hidtil tilfredsstillet Byens Vandkrav, trods det stadigt er stigende.

Man havde længe følt Savnet af et nyt Raadhus, thi Pladsforholdene i det gamle, der baade var Thing- og Arresthus, var daarlige. Derfor fik Arkitekt Valdemar Schmidt den Opgave at bygge Byen *et nyt Raadhus*, og han har løst den særdeles smukt. Under almindelig Festsdeltagelse kunde Kronprins Christian, vor nuværende Konge, indvie det den 24. April 1911.

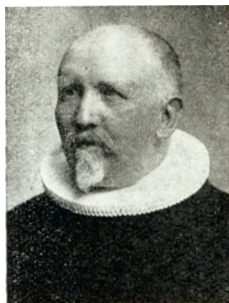
Medens der i Bagbygningen er Arrester og Bolig for Arrestforvarer og Raadhustjener *N. Nielsen*, er Forhuset helliget Borgermester- samt By- og Herredskontor. Men ogsaa Byraadet har sin Mødesal her. Naar vi tilføjer, at her er Retslokale og Lokale for Forligskommissionen, Udvalgsværelser og Kæmnerkontor, maa man indrømme, at Raadhuset opfylder sin Bestemmelse: at være Byens administrative Hjerter.

Den snart hundredaarige *Fattiggaard* i Langegade, bestyret af *N. Wangberg*, fortæller om Kertemindes gamle, prøvede Omsorg for sine fattige, men ogsaa paa sine gamle og udslidte tænker Byen. Den 1. Novb. 1917 blev *Alderdomshjemmet*, der ligger nord for Byen, og er bygges af *Arkitekt A. K. Taaning*, indviet. Under Bestyrerinden Frk. *M. Tofts* betænksomme Omhu nyder her 18 trætte Kerteminder Livets Aften.

Stadens Regering, *Byraadet*, kunde man passende kalde for en Koalitionsregering. Her staar ikke to Par-

EMANUEL MORTENSEN
Kæmner.

NICOLAI MEIER
Sognepræst.

tier i skarpe Modsætninger over for hinanden. Ethvert Fag, enhver Interesse og Stand kan føle sig betryggende repræsenteret. Derfor er Forhandlingerne ogsaa præget af Fordragelighed og Saglighed. Dette er netop godt i vor urolige og vanskelige Krigstid, hvor den enkelte Borger, selv den mest uafhængige, er stillet i et intimere Forhold til Autoriteterne, er stillet under et Slags „offentlig Forsorg“. Kerteminde har da ogsaa været skaanet for de Demonstrationer, som andre Byer har været udsat for.

Den 13. Marts 1917 valgtes det nuværende Byraad, der bestaar af 9 Medlemmer foruden Formanden, *Borgmester Vilhelm Woll*. Borgmesteren, der er Formand i de vigtigste Udvalg og Kommissioner er født 11. Novb. 1868 i København, Søn af Drejermester C. Woll. Han er Student fra 1886, cand. jur. 1892, blev samme Aar Byfogedfuldmægtig i Fredericia. Derefter fra 1895 til 1913 Herreds- og Birkefuldmægtig i Aalborg, fra 1903 til 1913 tillige Amanuensis hos Biskoppen over Aalborg Stift.

Den 10. Decb. 1913 blev Woll udnævnt til Byfoged og Borgmester i Kerteminde, samt Herredsfoged i Hinds-
holm Herred. Fra 1914 har Borgmesteren været Formand
i Bestyrelsen for Byens tekn. Skole og Medlem af
Børnehjemmets Bestyrelse og fra 1916 Medlem af Re-
præsentantskabet for Odense — Kerteminde — Martofte
Jernbane.

Paa Socialdemokraternes Liste er valgt Redaktør
Simon A. Petersen, Herreekviperingshandler *Hans Tvede-
skov* samt Arbejdsmændene *Jørgen A. Jørgensen* og *Chr.
Mogensen*. Fiskernes Repræsentanter er Fiskerne *Marius
Boisen* og *Peter Nielsen*. Direktør *Hans Schriver* og Mur-
mester *L. J. Sørensen* varetager henholdsvis Handels-
standens og Haandværkernes Interesser. Postekspedient
Fr. Chr. Larsen er valgt paa Særliste, men værende
Embedsmand tør man vel formene, at ogsaa Embeds-
standen har sin Stemme i Byraadet, i hvilket han er en
særlig benyttet Kraft; han er saaledes Formand for be-
tydningsfulde Udvalg f. Eks. Dyrtidsudvalget, og som
Formand for den lokale Prisreguleringskommision er han
sikkert for Tiden bæret med almindelig Opmærksomhed.

Som Byraadssekretær har fra Sept. 1916 eksam. jur.
By- og Herredsfuldægtig *J. H. Spies* fungeret. Af an-
dre kommunale Funktionærer kan vi nævne Byens
Kassemester, Kæmner *Emanuel Mortensen*, der tillige er
Havnekasserer. Og ved Havnen, der stadig er Byens
Kæledægge, saa den nu efter Udvidelser og Forbedringer
med sine 600 m Bolværk, hvoraf 300 m har Jernbane-
spor, med sin Læmole og sin Dybde paa 15—16 Fod,
hævder sig blandt Landets bedste, er Lods og Havne-
foged *Johs. From* den rette Mand.

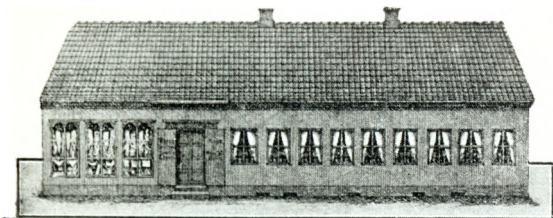
Som vi har set er Kerteminde nu administrativt og

materielt taget fuldt ud en moderne By. De sidste 25—30 Aar har været en Gennembrudstid for Byen, saavel som for mange andre af Danmarks Byer, men de har vist, at Byen har haft vaagne og villende Mænd, de samme Mænd, som i 1903 lod Byen være Ramme om en Udstilling, der var meget vellykket, og som har været en udmærket Reklame for Byen. — Udviklingen har været sindig, rolig og afvejet. Man lod Kravene modnes, her har ikke været nogen usund, uærlig Spekulation med efterfølgende Krach. Kerteminde har været tro mod sig selv, sin Fortid, har ikke for ingenting været Fødeby for „Adam Homo's“ Digter, — og næppe er der nogen Tvivl om, at der i det nye Kerteminde findes nye Mænd, der, præget af Byens gamle Kultur og derfor trofast overfor dens Traditioner og Idealer, vil være i Stand til at øjne — og gribe Fremtidens Chancer.

ERHVERVSLIVET

Det ældste Firma i Kerteminde er *Th. Delcomyn*. Firmaet grundlagdes 1810 af Købmand Moses Lemle, der 1851 solgte Forretningen til Th. Delcomyn sen., der atter i 1890 overdrog det gamle Firma til Sønnen Th.

Th. Delcomyns ældste Gaard.

Delcomyn, der nu er Indehaver. Navnet Delcomyn er kendt Landet over og har god klang i alle Handelskredse, det er derfor ret naturligt, at Firmaets Chef har Sæde i Bankraadet og i Direktionen for Sparekassen. Forretningen handler med alle Slags Manufakturvarer, saavel en gros som en detail og er nu installeret i moderne Lokaler med store Udstillingsvinduer.

Kerteminde Bank stiftedes 1896 og ledes af et Bankraad i Forbindelse med Direktøren, H. Meier. Bank-

raadet bestaar af Købmand Th. Delcomyn, kgl. Vejer og Maaler P. N. Petersen og Proprietær J. S. Hedegaard. Bankens egen Kapital udgør 100,000 Kr. og et Reservefond paa 84,800 Kr. Af sidste Aars Regnskab skal vi iøvrigt nævne følgende Tal: Indlaan og Folio udgjorde

Th. Delcomyns Butik.

tilsammen 1,160,913 Kr. 14 Øre, Udlaan 1,538,710 Kr. 92 Øre Veksler og Kassekredit tilsammen 507,970 Kr. 02 Øre og hele Omsætningen var paa 40,826,702 Kr. 55 Øre medens samme Tal i det første af Bankens Leveaar var paa 600,860 Kr. 72 Øre.

Spare- & Laanekassen for Kerteminde og Omegn ledes

af en Direktion paa fire Medlemmer, nemlig Købmændene Th. Delcomyn, J. H. Stærmose og Emil Andresen samt Greve F. Ahlefeldt-Laurvig. Sparernes Indskud udgør iflg. sidste Aars Regnskab 5,707,793 Kr. 31 Øre og Sparekassens Reservefond 250,523 Kr. 75 Øre. Beløbene er gjort frugtbringende ved Anbringelse af 1,558,670 Kr. i Landejendomme, 704,080 Kr. i Købstadejendomme,

Spare- og Laanekassen for Kerteminde og Omegn.

106,674 Kr. i Kommunelaan, medens der i Obligationer og Aktier staar et Beløb paa 2,499,342 Kr. 18 Øre. Sparekassen har sin egen Ejendom, en smuk, stilfuld Bygning, der i Ejendomsskyld er vurderet til 65,000 Kr. og bogført for 40,000 Kr.

I en af Byens gamle Ejendomme er *Kerteminde Ølbryggeri* og *Maltgøreri* installeret. Det er en gammel

Virksomhed, startet 1850 og i 1910 overtaget af *H. J. Jørgensen*. Det er kun Hvidtøl der brygges. Men Pro-

Kerteminde Bryghus.

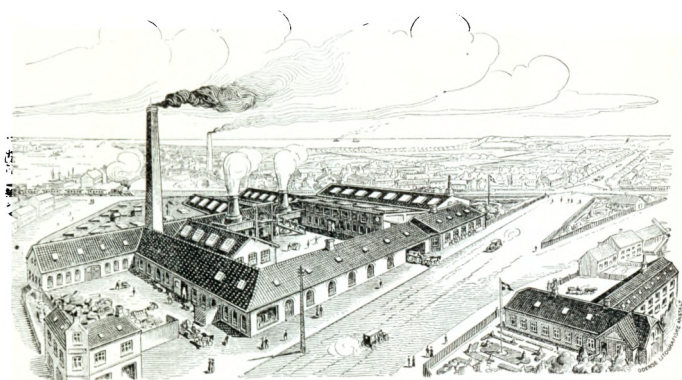

G. Leideckers Manufakturhandel.

duktet er kendt og skattet. To Vogne har nok at gøre med at køre det ud til de mange Kunder baade paa Land og i By.

Akts. Kerteminde Jernstøberi er en betydelig Virksomhed, der beskæftiger mange Mennesker. I det store Fabrikskompleks, hvoraf vi bringer et Billede, findes bl. a. 2 store Støbeovne. I Fabrikejer *H. B. Heineke* har Virksomheden en dygtig og energisk Leder.

G. Leidecker's Manufakturhandel er blandt de Forretninger, man ikke gaar ligegyldig forbi. Bag de store Spejlglas findes rige Udstillinger af Kjolestoffer, Dame-

Kerteminde Jernstøberi.

konfektion og Sengeudstyr. Forretningen er af gammel Dato, grundlagt 1871, og blev 1904 overtaget af *Leidecker*, under hvis dygtige Ledelse den allerede i 1910 blev stærkt udvidet ved Opførelse af den smukke nye Ejendom, hvori Forretningen nu er installeret.

Leidecker er i sin By en anset Mand, han er i Bestyrelsen for Handelsforeningen og sidder i Ligningskommisionen.

Købmand og Vinhandler *Emil Andresen* ejer en god, velassorteret Forretning, hvorom en stor solid Kunde-

H. J. JØRGENSEN
Brygger.

P. A. GREGERSEN
Snedkermester.

H. B. HEINEKE
Fabrikerer.

kreds slutter sig. Købmand Andresen sidder i Direktionen for Spare- og Laanekassen.

I en Tid hvor saa mange betror sig til Motoren, er der store Chancer for Mekanikeren. Dette har Cyklefabrikant *Carl Nielsen* erfaret. Han startede sin Virksomhed i 1904 og er nu Indehaver af en betydelig Forretning med stort Reparationsværksted, hvor ikke blot Cykler, men ogsaa Motorer og Automobiler tages under Behandling. Nielsen er Medlem af Haandværker- og Industriforeningens Bestyrelse.

I 1899 grundlagde *C. N. Poulsen* sin Cementvarefabrik og fra en lille Begyndelse er Fabrikken vokset op til en omfattende Virksomhed, der strækker sig over et stort Areal. Poulsen, der er udlært som Murer, greb Chancen, da han saa, hvilke Fremtidsmuligheder, der boede i Cementen, og har skabt sig en Virksomhed, der har en stor Fremtid for sig.

I 1911 aabnede *Johannes Madsen* sin Glarmesterforretning paa Torvet, og Madsen har siden Starten kunnet glæde sig ved en stigende Omsætning. Foruden

Carl Nielsens Cykleforretning.

Joh. Madsens Butik.

E. Andresens Købmandsgaard.

Indramning udføres alt andet Glarmesterarbejde. I Madsens Vindue vil man altid træffe paa smukke Billeder og Malerier.

Udenfor Boghandler *M. P. Eriksens* store Ruder dvæler man gerne. De righoldige smagfulde Udstillinger fortæller om Indehaverens Kultur. Og ønsker man Vejledning om Køb af en eller anden Bog, skal en Festgave vælges, da kan man trygt betro sig til *M. P. Eriksen*.

Snedkermester *L. P. Jespersen* grundlagde sin For-

retning i 1911 og har til Stadighed givet Arbejde til 5 Mand. Det er særdeles smukke Møblement, der

C. N. Poulsens Cementvarefabrik.

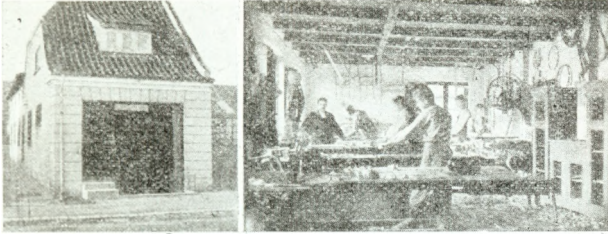

M. P. Eriksens Boghandel.

fremstilles paa Jespersens Værksted, og at de har behaget, viser den stadig voksende Kundekreds ikke

blot i selve Byen, men ogsaa langt ud i dens Opland.

I en lav Hjørneejendom har Købmand *J. H. Stærmose* sin Forretning, som han begyndte 1892. Og er end

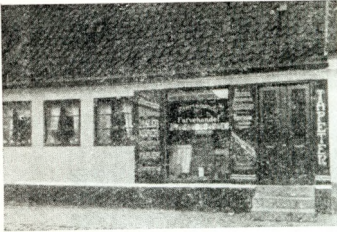

I. P. Jespersens Snedkeri.

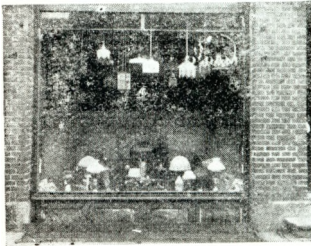

J. H. Stærmoses Købmandsgaard.

Købmandsgaarden beskeden at se til, er det dog en Storforretning, der her har til Huse. Her omsættes Korn, Kul, Frø, Kolonial, Foder- og Gødningsstoffer. Naar Landboerne kommer til Byen, skal de nok finde ind hos Købmand Stærmose.

Kerteminde Farvehandel.

C. M. Hansens Udstilling.

N. P. Boms Fodtøjsforretning.

Foruden at lede sin store Bedrift er Stærmose Direktør i Sparekassen.

Kerteminde Farvehandel aabnedes 1913 af Malermester og Dekorator *Em. Lang*. Og den har slaaet godt an. Alt, hvad en Maler har Brug for, findes her, ikke blot Haandværkeren, men ogsaa Kunstneren. Og fra det omfattende Lager af Tapeter vil enhver Smag og Evne kunne blive tilfredsstillet.

Skomagermester *N. P. Bom* er Indehaver af en meget gammel Forretning; den blev nemlig startet 1788; i 1885 blev den overtaget af Bom, der vel er en af de sidste Repræsentanter for det ædle Haandskomageri. For sit smukke Haandværk blev Bom prisbelønnet med Sølv-

medaille paa Kertemindeudstillingen 1903. Den afholdte og agtede Borger er Formand for Byens Skomager-

Andersens Skibsværft.

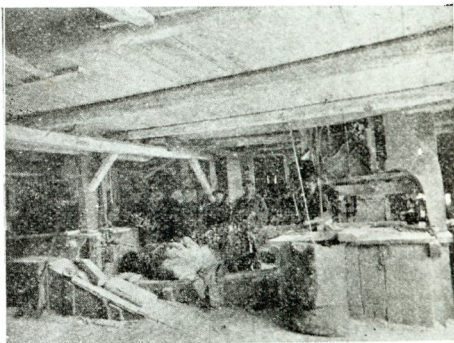
A. Olsens Bog- og Papirhandel.

mesterforening og sidder i Bestyrelsen for teknisk Skole.

Sin Fortid tro vilde det være underligt, om Kerteminde ikke havde sit Skibsværft. *Andersens Skibsværft*

er en meget betydelig Virksomhed, der beskæftiger et stort Antal Arbejdere og ikke viger tilbage for at bygge endog store Skuder paa mange Tons. Værftet er et friskt, karakteristisk Træk i Byens Fysiognomi.

Med sin Elektricitet fik Byen ogsaa sin Installatør. Og naar man ved, hvor begejstret Kerteminde blev og er for sit elektriske Lys, kan man sige sig selv, at den Forretning, som Installatør *C. M. Hansen* meget a propos grundlagde i 1906, nok skulde svare sig. Som eneste af

Gregersens Savværk.

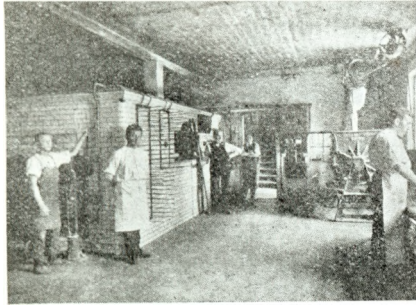
sin Art er den da ogsaa blevet stor og betydelig. Hansen, der foruden handler med Drivremme, maskintekniske Artikler og Olie, har ogsaa her grebet Chancen i rette Tid og paa rette Sted.

Det er en stor og flot Butik, som Bogbinder *A. Olsen* præsenterer. Foruden Bogbinderi er her en omfattende Papirhandel. Et stort Udvalg af Tapeter og Lædervarer, i Galanteri og Kontorartikler, af smukke Billeder i smukke Rammer faar Døren til at gaa livligt hos *A. Olsen*.

P. A. Gregersens Savværk blev startet 1884. Det er et

solidt Foretagende med en livlig Omsætning. Her er 8 Mand daglig beskæftige med at fremstille Stave, Træsko-klamper og lignende Trævarer.

I over 100 Aar har der været Bageri i den Ejendom, hvor Bagermester *Peter Rasmussen* har sin Forretning, som han overtog 1883. Rasmussen, der er Formand i den lokale Bagermesterforening, og som har oplevet sin By's stærke Fremskridtsaar, lod ikke Fremskridtet gaa Dør forbi. Nu er Bageriet moderne i alle Henseender.

P. Rasmussens Bageri.

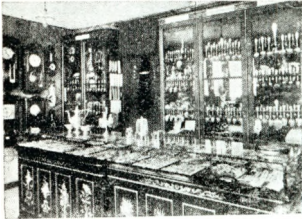
Og det har betalt sig. En stadig øget Omsætning og en voksende Kundekreds har været Følgen.

Urmager og Guldsmed *Orla Petersen* er Indehaver af en nydelig Forretning, som han startede 1881. I mange Aar har Petersen været Forretningsdrivende i Byen og han kender sine Kunders Smag. Til alle Livets betydningsfulde Fester har Orla Petersen Gaverne. Af Brilller og andre optiske Artikler har Petersen ogsaa et stort Lager.

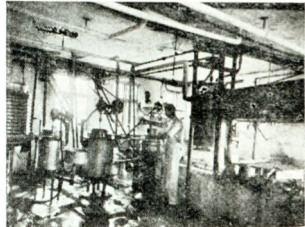
Kerteminde Mejeri, der er et Aktieforetagende og op-

rettet 1897, er Byens store Mælkeforsyning. Det er en betydelig Virksomhed med en Omsætning paa ca. 200,000 Kr. Direktøren *P. Friis*, leder personlig den daglige Drift.

Lige hvor Søen kælent skulper mod Strandens Sand, hvor Vinden kommer sindsforfriskende og gør Øjet blankt og Kinden salt og rød, hvor et vidt Udsyn aab-

Orla Petersens Guldsmedeforretning.

Kerteminde Mejeri.

Strandpavillonen „Pax“.

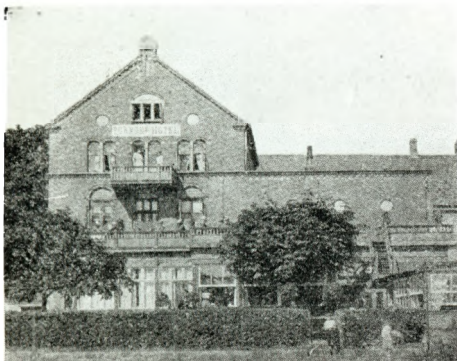
Skovpavillonen.

ner sig udover Bælt og Bugt langs med Kystens Skær og Skrænt, bag hvilke Bakker og Skove blaaner, hvor dansk Natur paa en egen betagende, besnærende Maade blotter alle sine Ynder — der ligger *Strandpavillonen „Pax“*.

„Pax“ — et betegnende Navn, og det er ikke sært,

at det er blevet et Yndlingsudflugtssted for Kerteminderne, naar disse efter travle Dage søger Hvile — lidt Dvælen og Fred.

Restauratør *C. Christiansen* er en populær Mand i Kerteminde. Møder man ham, mindes man uvilkaarligt Sommer og festlige Dage. Som Vært i Luisenlund og i Skovpavillonen udfolder han sine bedste Egenskaber og bidrage mægtigt til, at Kerteminderne befinder sig vel paa disse yndede Udflugtssteder. Hans udmærkede Værts-

Tornøes Hotel.

evner skyldes det ogsaa, at mange Turister gerne finder herud.

Tornøes Hotel, der er bygget 1860 og moderniseret 1900, blev 1912 overtaget af *N. Nielsen*. Han har haft en heldig Haand, saa Hotellet er blevet Midtpunktet paa Forlystelseslivet i Kerteminde, især om Sommeren. Men da er ogsaa Hotellet herligt at gæste. Fra den højtbyggede Altan har man en sjælden skøn Udsigt. Og medens Øje og Sind forlystes, sørger det 1ste Klasses Køkken

for det mere materielle. Hotellets heldige Beliggenhed nær Havn og Banegaard sikrer det et stort Besøg af Gæster.

Koch's Hotel, der i 1914 overtoges af *A. P. Rasmussen*, er udmærket beliggende ved Havn og Banegaard. Det er særdeles smukt og smagfuldt udstyret og er meget besøgt af Turister.

I stilfulde og hyggelige Lokaler inviterer Konditor *Peter Jensen* paa sine lækre Kager. Jensen, der er ud-

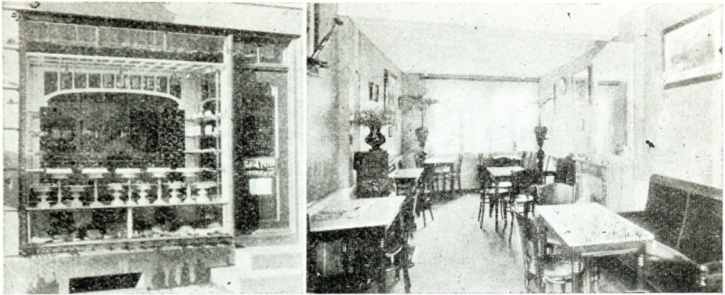

Koch's Hotel.

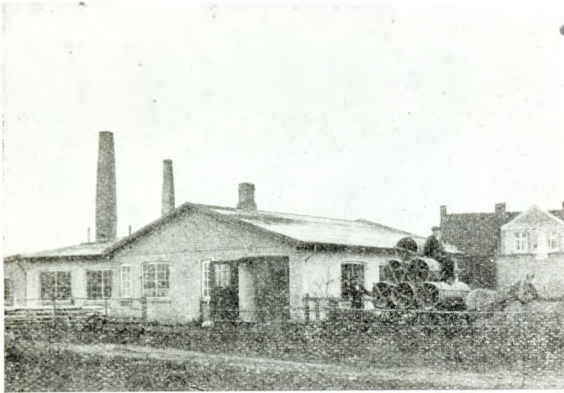
dannet hos Landets bedste Konditorer, er sikkert en Kapacitet i sit Fag. Forretningen, der udelukkende drives som Konditori, er grundlagt 1906. Den slog straks an, og takket være dens gode Beliggenhed i Langegade, men først og fremmest dens fortrinlige Traktement har den et stadigt voksende Publikum.

Malermester *Herman Gregersen* besidder en stor Forretning, der i den Grad har gjort Lakering af Cyklestel og Følge til Specialitet, at den nu er en gros paa dette Omraade med Leveringer til alle Landets Dele. En

Virksomhed i rig Udvikling, hvilket ikke er sært, da der jo paastaas, at det danske Folk er det mest cyklende i Verden.

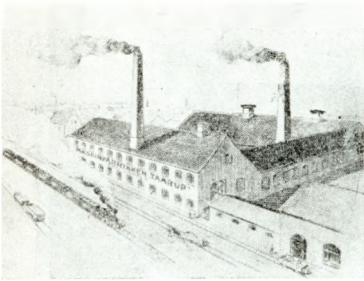
Peter Jensens Konditori.

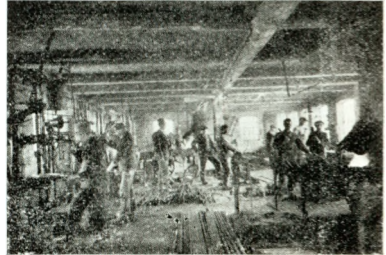
Malermester H. Gregersens Virksomhed.

En anden Virksomhed, hvis Fabrikata henvender sig vidt omkring og minder Landet om Kertemindes Eksistens, er Maskinfabriken *Taarup*. Den danske Landmand,

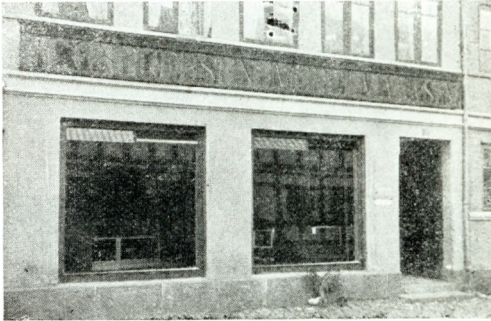
der er bleven kræsen i sit Valg af sine Maskiner ved de mange Dyrskuer og Amtsudstillinger, er ikke let at tilfredsstille, men Landbrugsmaskiner og især Radrensere fra Taarups Maskinfabrik har dog vundet sig et godt

Maskinfabrikken Taarup.

Et af Maskinfabrikens Værksteder.

Gregersens Møbellorretning.

Navn og trængt sig frem i Konkurrencen.

Snedkermester *N. P. Gregersen*, der er Veteran fra 64, er Indehaver af en af Byens ældste Forretninger, den er nemlig startet i Krigsaaret.

Det er særdeles smukke Ting, der er udstillede bag Gregersens store Spejlglas. Men Forretningens Leder er ogsaa for Tiden Snedkermester M. Gregersen fra Paris. Franske Kunstmøbler præsenteres man altsaa for her i Kerteminde. Disse tilvirkes for en Del med Eksport for Øje. Gamle Gregersen, der er en agtet og æret Borger i sin By, er Kommissær for fynske Købstæders Brandkasse.

Kerteminde Dampsavværk.

En af de største industrielle Virksomheder i Byen er *Kerteminde Dampsavværk og Vognfabrik* ved *M. Kold & R. Svop*. Kold, der er uddannet som Karetmager, begyndte i 1911 en Karetmagerforretning og overtog i 1914 M. Hansens Savværk efter at være gaaet i Kompagni med Svop, der i flere Aar har opholdt sig i Amerika og der erhvervet sig Initiativ og Syn for Storforretning.

Virksomheden er da ogsaa i 3 Aar oparbejdet til at være det største Savværk og den betydeligste Trælast-

handel i Oplandet øst for Odense. Værket har for nylig faaet indlagt nyt Kraftanlæg. En Vandring gennem de store Oplagspladser og Skure, hvorover den himmelstræbende Dampskorsten dominerer, giver en ret Indsigt af Virksomhedens Omfang.

I Aaret 1916 paabegyndtes af Fabrikant A. Wittenborg og Købm. J. C. Breum, begge af Odense, samt Fiskeeksportør P. Jørgensen af Kerteminde, Opførelse af

Fiskekonservesfabriken „Kerteminde“.

Fiskekonservesfabriken „Kerteminde“. Det er glædeligt at se, at dansk Initiativ her — som paa flere andre Omraader — har grebet den af Krigen skabte Chance og optaget en virksom Konkurrence med Udlandet, og at den gamle Fiskerby, Kerteminde, skulde blive Hjemsted, for en saadan Virksomhed er ikke sært. Fabriken stod først i 1917 fuldt færdig og er indrettet efter de mest moderne Principper.

Nedlægningen af de første Produkter begyndtes i

Februar og ledes af erfarne svenske Konservermestre fra de bedste Fabriker i Lysekil. Produkterne, der allerede har vundet stort Indpas overalt i Landet, vil sikkert kunne tage Konkurrencen op med de svenske Hermetikfabriker, thi Produkterne er af fremragende Kvalitet. Der fremstilles Fiskeboller, Makrel, Kaviar og alle Sorter Sild i Gaffelbitar, Appetitbitar, Matjes, Rollmops og Anschowis. Fabrikens Beliggenhed paa en af Danmarks største Fiskepladser er en Borgen for, at der kun an-

Crome & Goldschmidts Udsalg.

vendes friskfangede Fisk ved Fremstillingen. Virksomheden er et Aktieforetagende med Fiskeeksportør P. Jørgensen som adm. Direktør og beskæftiger allerede ca. 20 Personer.

I næsten enhver af Danmarks Byer findes et Udsalg for Crome & Goldschmidts Fabrikker; det er altid store og gode Forretninger, som særlig anerkendes for deres rige Vareudvalg. Et saadant Udsalg indehaves af *Th. Ebbesen*, som overtog det 1911, og som har gjort Damekonfek-

tionen til Specialitet for den Forretning, der er en af Byens anseeligste.

En af Byens kendteste Købmandsforretninger er *Hans Christensens* paa Langegade, der grundlagdes 1875. Firmaet, der er anset langt ud over Byens og Øens Grænser, ledes nu væsentligst af de to Sønner, der har faaet en kyndig Handelsuddannelse. Forretningen er en blandet Købmandshandel med eget Kaffebrænderi; desuden har Firmaet en ret stor Skibsprovierteringsforretning og en en gros Forretning i Mel, Kolonial og

Otto Kirst's Blikkenslagerforretning.

Fiskeriredskaber. Paa det sidstnævnte Omraade har Firmaet en Specialitet i norske Staalfiskekroge og Catechu.

Et andet gammelt og anset Firma er *V. Bøttern & Co.*, der kan føres tilbage til Midten af forrige Aarhundrede. Firmaet handler med Korn, Foderstoffer Trælast, Kul, Gødning og Frø.

En betydelig Virksomhed indehaves af Blikkenslager- og Kobbersmedemester *Otto Kirst*, der overtog Forretningen 1896. I Byens Opkomstid og stærke Byggeperiode har Kirst haft store Bestillinger, og som aut.

C. N. POULSEN
Cementstøber.

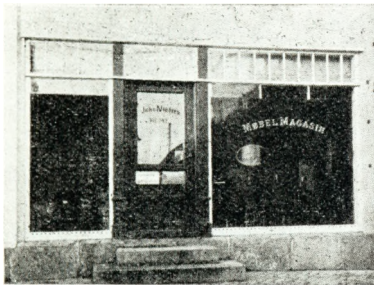
M. GREGERSEN
Møbelnædker.

JOHS. MADSEN
Glarmester.

Vand- og Gasmester er der ogsaa ofte Bud efter Kirst, den dygtige Fagmand.

I 1914 overtog Sadelmagermester *Johannes Nielsen* sin Forretning, der henvender sig til en stor Kundekreds, ikke mindst ude i Byens Omegn. Foruden alt Sadelmagerfaget henhørende udføres ogsaa Polstring af Møbler. Et stort Salg af Læder og Lædervarer øger Forretningens Omsætning.

Johs. Nielsens Møbellforretning.

DANSKE BYER OG DERES MÆND

REDAKTØR: ANDR. K. JENSEN

NYBORG

1918 - DANSKE BYER OG DERES MÆND - 1918

BROBJERGHUS - AARHUS

NYBORG FØR OG NU

Alene et Blik paa Kortet siger os, at hvor Nyborg er bygget, maatte der ganske naturligt opstaa en By. Tæt ved Hav og dog i Læ af Land. Var det ikke et idealt Sted at bygge en Borg, naar Venderne hvert Øjeblik kunde ventes? Og var det ikke ganske rimeligt, at der omkring denne Borg rejste sig en By?

Man mener, at Valdemar den Store har bygget Slottet i Slutningen af det 12. Aarhundrede. Valdemar Sejr gav Byen de første Privilegier, der fornyedes og udvidedes flere Gange indtil Byen 1271 fik sin Stadsret af Erik Glipping.

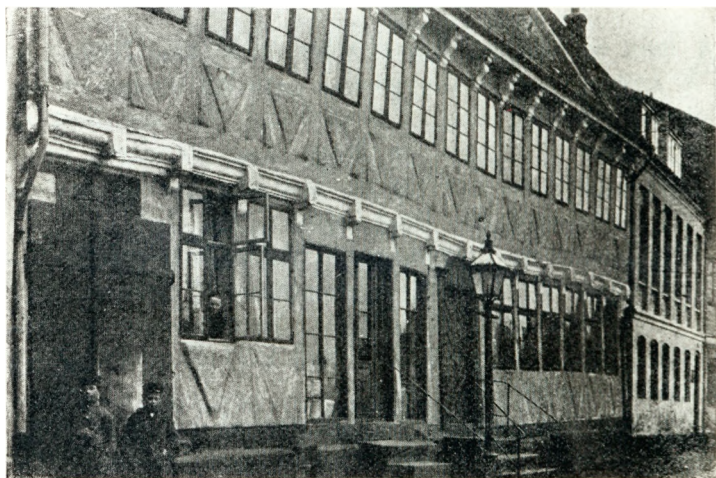
Nyborgs Beliggenhed er ret central og der er let Adgang til den ad Søvejen. Den var derfor i ældre Tider ofte Opholdssted for Kongen og Mødested for Adel og Gejstlighed. Følgen var, at mangen Stormand rejste sin Gaard i Nyborg By og dette øgede kun dens Anseelse og Betydning. Krigene var haard ved Nyborg, der særlig led meget under Grevens Fejde og Svenskekrigen.

Nyborg var tidligere befæstet, men 1869 sløjfedes Fæstningsværkerne, hvoraf nu kun Stadsgraven og enkelte Bygningsrester er tilbage.

Nyborg er en historisk By af stor Interesse, men for Flertallet kun en Station paa Rejsen et Navn der huskes

særligt, fordi der her skiftes Befordringsmiddel, men kun et Navn. I de senere Aar er der arbejdet en Del for at gøre Byen kendt og her har særlig Nyborg Turistforening gjort et stort Arbejde.

Et af de ældste Bygningsværker er Nyborg Kirke, der menes opført af Dronning Margrethe. Den indviedes 1428 af Biskop Nafne Jensen Krigebusk, 1581 byggedes

Bindingsværkshus fra 1601. (Slotsgade 11).

Taarnet med to over hinanden staaende Hvælvinger og 1588 opsattes det smukke sekskantede Spir. Prædikestolen, der er fra 1653, er sammenbygget af to andre Prædikestole.

Man ser tydeligt, at det er to Stykker Arbejde, der er sat sammen; thi dels ender Trappen med en overskaaren Søjle lige ind mod Prædikestolens Flade, dels er

TH. LØGSTRUP
Sognepræst. R.
Født 1853 i Randers.

Trappens Kant foroven meget forskellig fra Prædikestolens Kant.

Billedskærerarbejdet er udført meget kunstfærdigt og har krævet lang Tid. Prædikestolen er af Egetræ og forsynet med 6 Udskæringer i hele Figurer. Desuden er den prydet med en Mængde Ansigter og Drueklaser m. m.

Det Alter, som nu findes i Kirken er fra Restaureringen 1834 og Altertavlen er malet af Eckersberg.

Midterbilledet forestiller Jesu Bjærgprædiken; til Venstre ses Troen symboliseret som en Skikkelse i Rødt med et Kors i Haanden; til Højre Haabet symboliseret som en Skikkelse i Grønt med et Anker i Haanden; og foroven Kærligheden symboliseret ved Gud, som tager Verden i Favn („saa elskede Gud Verden, at han gav sin Søn den eenbaarne“).

Paa Pillen Nord for Alteret ses en smuk cirkelrund Figur. Det er et Vievandsmærke, idet man lagde Mærke til, hvor Vievandet blev først stænket ved Kirkens Indvielse og saa satte et saadant Minde derom.

De smukke Glasmalerier (ikke Kathedralglas = Glasmosaik, men Glasmaleri) i Vinduet over Alteret forestiller de hellige tre Konger og er anskaffet Aar 1896 for Kirkens Midler.

Paa Hvælvingerne i Koret var der tidligere Dekorationer; det hedder saaledes i gamle Kirkeprotokoller: „12. Juli 1673 betalt Hans Jensen Maller efter Ordre fra Borgemester Thønne Madsøn for Sal.-Højrloulig ihukommelse Konning Fr. III.s og vores itzige Allernaadigste

AUG. COLDING
Arkitekt. R.
Født 1874 i Nyborg.

Konning samt begge Dronningers Mayestæters Nafne at sette paa Huelvingen over Coret i Kircken". Nu findes der kun nogle faa Rester af Kalkmalerier, hvilke kom frem ved Restaureringen 1908—10; det øvrige blev hakket itu ved Restaureringen 1870—71! De tilbageblevne Rester forestille: Kristi Gravlæggelse og Kristi Opstandelse.

Et sjældent og meget smukt Stykke er Jerngitterporten fra 1649 i Kirkens søndre Skib; hver af de otte Kvardrater, hvoraf den bestaar, har sit forskellige Mønster af hvilke det spiralformede maaske er det smukkeste, men som Helhed virke de udmærket sammen. Ovenover ses de sorte Friiser's, Krabberne's og Rosencrantsernes Vaabenskjolde.

Dette „konstige Jernværk" lukkede for den adelige Begravelse, som tidligere var der; men Kisterne ere flyttede ned i en underjordisk Begravelse, og allerede 1774 brugtes Rummet som Præsternes Sakristi. Jerngitterporten blev 1910 sat op paa sin gamle Plads.

Kirkens nuværende Orgel er anskaffet 1871 og afløste den Gang det gamle Orgel fra 1832. Det fik elektrisk Bælgetræden og elektrisk Signalapparat 1910.

Nyborg Kirke ejer en Række ualmindelig gode Epitafier og Malerier og ikke faa af disse ere malede paa Kobber, ikke paa Træplader, hvorfor de ere saa ualmindelig godt bevarede.

Af Kirkens 5 Klokker er „Mariaklokken" den ældste, støbt 1452. Udvendig paa den er afbildet St. Johannes med højre Haand hævet til Velsignelse og med Kalken

i venstre Haand, samt Maria med Krone paa Hovedet og Barnet i venstre Arm. Af den latinske Indskrift mærkes iøvrigt: „O, Ærens Konge, Jesus Kristus, kom med Fred! jeg kalder: „Hosianna!“ Den anden Klokke, er „Vægterklokken“, støbt 1523. Kirkens næstældste Klokke, støbt 1480, er „Tolvklokken“. I godt 100 Aar

Gyden bag Kirken med Korsbrødregaarden.

hang den i det gamle Klokketaarn, som Dronning Margrethe havde opført paa Kirkegaarden Nord for Kirken. Det gamle Klokketaarn blev 1642 paa Chr. IV's Befaling sammenbygget med Latinskolen og anvendt til Mesterlektie, og blev tillige med Latinskolen nedbrudt 1872, for at Kirken efter Restaureringen 1870–71 kunde faa en friere Beliggenhed end før. „Stormklokken“ er støbt

1615 i Rostock paa Foranstaltning af Borgmester Peter Nielsen (Lerche), hvorom dens danske Indskrift melder. Og endelig siger Indskriften paa den mindste, den saakaldte „Tiklokke“: „Anton Wisen gos mich in Lobeck 1642“.

Præstegaarden stammer fra Aar 1400 og har uafbrudt i 500 Aar været Bolig for Sognepræsten Dette Embede beklædes af Pastor *Th. Løgstrup*, der med stor Pietet og Kærlighed værner om de historiske Minder, der knytter sig til Kirken og Præstegaarden.

Kirkens sidste Restaurering er udført under Ledelse af Arkitekt *Aug. Colding*, der desuden har ledet Opførelsen af mange store Byggearbejder, derunder den store Restaurering af Holckenhavn. Colding er Formand for Borger- og Haandværkerforeningen og meget interesseret for sin By.

Der findes i Nyborg mange gamle Bygningsværker af stor historisk Interesse. Bag Kirken findes Korsbrødre-gaarden, der stammer fra det 14. Aarhundrede. Den ejendommelige Bygning restaureredes 1909. I Slotsgade ligger en smuk Bindingsværksgaard, der stammer fra 1601. Den kaldes Drost Peder Hessels Gaard, fordi Rigets Drost itølge Traditionen boede her i sin Tid. Saa er der endelig Nyborg Slot, der bærer paa megen Historie bag sine tavse Mure. Det benyttes nu som Tøjhus.

Fra disse Bygningsværker, der fortæller saa meget om svundne Dage vil vi springe lige ind i det moderne Nyborg, der hvor vore Dages travle, impulsive Liv har sat sit skarpeste Præg paa den gamle By ved Store Bælt.

Jernbanen og Havnen.

Nyborg har et lokalt Jernbananlæg, der er betydelig større end i de fleste Byer, navnlig er Havnesporene

V. C. FABER
Stads- og Havneingeniør.
Født 1868 i Roskilde.

M. MÜLLER
Toldforvalter.
Født 1859 paa Samsø.

C. NIELSEN
Postmester.
Født 1857 i Varde.

meget betydelige, selvfølgelig i første Række fordi hele Trafiken mellem Sjælland og Fyen passerer herover.

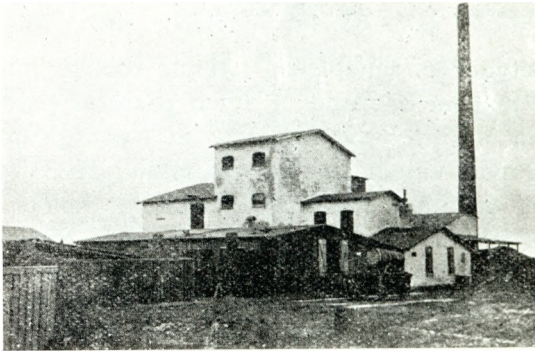
Havnen ligger i det inderste af Nyborg Fjord godt skærmet mod Vinden og det var først i 1823 ved Opførelse af en Slags Dæmning, der skulde holde Tangen borte fra Skibsbroen, at selve Havnens Bygning indlededes. 1855 aabnedes Vesterhavnen, 1883 Færgehavnen, der har tre Færgelejer, og endelig aabnedes i December 1901 den store nye Sydhavn, hvis Vanddybde er 7,5 m. Nyborg Havn er nu fuldt moderne indrettet med udmærkede Havnespor, Ophalingsbedding, Kølhaleplads, en 5 Tons fast og 2 Tons bevægelig Kran. Havnens og Indsejlingens Dybdeforhold er saaledes, at selv meget store Dampere kan losse i Havnen.

Paa det store Havneterræn er der rigelig Plads, hvorfor der ogsaa findes store Pakhuse og Fabriksanlæg, bl. a. et Cikorietørreri, Svineslagteriet og Dansk Ammoniakfabrik. Den sidstnævnte er af særlig Interesse, idet der her foregaar en Oparbejdning af Gasvand til Salmiakspiritus, flydende Ammoniak og Hjortetaksalt.

Fabriken grundlagdes i 1902 af Ingeniør *P. Korsgaard*, der stadig med megen Dygtighed leder Virksomheden. Fabriken er gentagne Gange udvidet og den beskæftiger nu 15 Mand.

Denne Fabrik er et Bevis for, at Nyborgensernes Haab om, at Havnen skal føre Byen dygtigt frem, er vel underbygget. Byens Borgere elsker deres Havn og det er en yndet Aftentur at gaa hened langs Molerne for „at vende Broen“.

Dansk Ammoniakfabrik.

Paa Havneterrænet ligger Toldkontoret, der siden 1912 ledes af Toldforvalter *Marquard Müller*. Oppebørslen var i Finansaaret 1915—16 Kr. 115,322,00.

I ret nær Tilknytning til de her nævnte Institutioner virker Postvæsenet, der ledes af Postmester *C. Nielsen*, med en Stab der bestaar af 1 Kontrolør, 6 Postekspedienter og 12 rødfrakkede Bude. Desuden er 7 Postekspeditioner og 12 Landpostbude underlagt Kontoret.

Byens Skolevæsen er godt. Det bestaar af Realskolen,

ERNST PETERSEN
Forstander. R.
Født 1850 i København.

JOHS. HØIRUP
Overlærer.
Født 1877.

Borgerskolen og Kommuneskolen. Realskolen ligger smukt. Den er opført 1888 i gotisk Stil og ledes af den kendte Forstander *Ernst Petersen*, der tillige er Inspek-

Skippergade med gamle Huse.

tør for Skolevæsenet. Petersen elsker sin By og har virket meget for at udbrede Kendskabet til den, bl. a. gennem sin Bog om Nyborg, der er udgivet af Turistforeningen. Kommuneskolen ledes af Overlærer *Johs. Høirup*, der er stærkt interesseret for Bogsamlings sagen og bl. a. redigerer Bogsamlingsbladet.

Byens Sager ledes af Borgmester *Jørgen Nielsen*, der klogt og interesseret leder Byraadets Forhandlinger, og der er meget at tage Vare, især under de nuværende vanskelige Forhold. Borgmesteren residerer paa det smukke Raadhus, der 1803 genrejstes efter Branden. I Raadhuset findes Byfoged- og Kæmnerkontor, Byraads sal og en smuk Festsal. Af andre kommunale Institutioner skal vi nævne Elektricitetsværket, anlagt 1907, Gasværket, der er anlagt 1898 og Vandværket, anlagt 1876.

Byens Indbyggertal naar nu ca. 8700, og til Vejledning for en økonomisk Vurdering, skal vi anføre, at Skattemyndighederne har ansat Byens Formuer til ca. 8 Mill. Kr. Indkomsten til ca. 3¹/₂ Million og Ejendomsskylden til over 12¹/₂ Million.

Byen har en driftig Handelsstand, men en forholdsvis lille Industrivirksomhed.